

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

KOMPARACE EKONOMIKY ŠVÝCARSKA A NORSKA SE ZŘETELEM NA PODNIKOVÉ PROSTŘEDÍ

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Marie Bydžovská**

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Marie Bydžovská**
Osobní číslo: **E12000171**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Komparace ekonomiky Švýcarska a Norska se zřetelem na podnikové prostředí**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných předpokladů
2. Základní demografická, sociální a ekonomická charakteristika obou států a jejich specifik
3. Analýza podnikového prostředí se zaměřením na současné tendence vývoje
4. Komparace národní a podnikové ekonomiky Švýcarska a Norska
5. Vymezení společných charakteristik a tendencí vůči ekonomice Evropské unie
6. Formulace závěrů a ověření výzkumných předpokladů

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ARVANITIS, S., M. LEY, F. SELIGER, T. STUCKI a M. WÖRTER.

Innovationsaktivitäten in der Schweizer Wirtschaft - Eine Analyse der Ergebnisse der Innovationserhebung 2005. 1st ed. Bern: Staatssekretariat für Wirtschaft SECO, 2007. ISBN 3-907846-58-3.

BALDWIN, R. a W. CHARLES. Ekonomie evropské integrace. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1807-1.

COTTIER, T. a R. LIECHTI. Die Beziehungen der Schweiz zur Europaeischen Union: Eine kurze Geschichte differenzieller, und schrittweiser Integration. 1st ed. Basel: Europa-Inst., 2006. ISBN 978-39-057-5107-9.

GSTOHL, S. Reluctant Europeans: Norway, Sweden and Switzerland in the Process of Integration. 1st ed. Londýn: Boulder, Lynne Rienner, 2002. ISBN 978-15-882-6036-9.

MERCADO, S., R. WELFORD, K. PRESCOTT. European Business. 4th ed. Harlow: Pearson Education, Limited. 2008. ISBN 978-02-736-9497-7.

Elektronická databáze článků ProQuest (knihona.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Mgr. Barbora Sládková

Spěváček Vzdělávací centrum s. r. o.

Datum zadání diplomové práce:

31. října 2014

Termín odevzdání diplomové práce:

7. května 2015

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Diplomová práce si klade za cíl mezinárodní komparaci ekonomiky Švýcarska a Norska na několika úrovních. Na základě analýzy demografických, makroekonomických a mikroekonomických ukazatelů a charakteristik nachází specifika vývoje a rozdílné tendence národního hospodářství i podnikatelského prostředí. Individuálním srovnáním vývoje i současného stavu definovaných skupin ekonomických činností ve Švýcarsku, Norsku a ve vybraných případech i Evropské unii se práce snaží co nejlépe pochopit a popsat podnikatelské prostředí obou zemí a jejich odlišnosti vůči evropskému průměru. Cílem diplomové práce je v první řadě nalezení co nejobektivnější odpovědi na otázku, ve které ze sledovaných zemí by měl být realizován investiční zájem zahraničního investora s ohledem na potenciál maximální konkurenceschopnosti. Zjištění práce i samotná odpověď na cílovou otázku i výzkumné záměry jsou značně subjektivní vzhledem k individuálnímu směřování komparace. Hlavním cílem práce je zpřehlednění procesů komparace ekonomiky Švýcarska a Norska a závěrů týkajících se současného stavu národní ekonomiky i jednotlivých odvětví.

Klíčová slova

Ekonomické činnosti, hrubý domácí produkt, konkurenceschopnost, makroekonomická analýza, mezinárodní komparace, Norsko, podnikové prostředí, Švýcarsko.

Annotation

Comparison of Economic Systems of Switzerland and Norway with Regards to the Business Environment

This thesis aims to compare the economies of Switzerland and Norway on several levels. On the basis of analyzing demographic, macro and micro economic indicators, it finds the specifications of development and different tendencies of national economies and enterprise environment. Throughout the comparison of development as well as the present state of defined groups of economic activities in Switzerland and Norway and in selected cases also in the European union, this thesis tries to comprehend the enterprise environments of both countries and their differences towards the European mean. Primarily, the goal of this thesis is to look for the most objective answers to a question, in which of these followed countries should be and investment capital of the foreign investor executed in terms of the potential of maximum competitiveness. The findings of the thesis as well as the answer to this goal question and the research intentions are vastly subjective towards the individual discourse of comparison. The factual aim of this thesis is to categorize the comparisons of Swiss and Norwegian economies and partial conclusions with regards to the present status of national economies and also the particular industries.

Key Words

Business environment, competitiveness, economic activities, gross domestic product, international comparison, macroeconomic analysis, Norway, Switzerland.

Obsah

Seznam tabulek.....	10
Seznam obrázků	12
Seznam zkratk	13
Úvod.....	16
1. Mezinárodní srovnání	18
1.1 Hrubý domácí produkt.....	19
1.1.1 Nominální a reálné vyjádření	19
1.1.2 Metody výpočtu HDP	20
1.2 Cenová úroveň.....	21
1.2.1 Parity kupní síly	21
1.2.2 Oficiální směnné kurzy.....	23
1.2.3 Cenové koeficienty	23
1.3 Mezinárodní srovnávací programy	25
1.3.1 Historie vzniku a východiska metodiky	26
1.3.2 Jednotná definice HDP	27
1.3.3 Evropský srovnávací program	30
1.4 Konkurenceschopnost národních hospodářství.....	31
1.4.1 Index globální konkurenceschopnosti.....	32
1.4.2 Hodnocení světové konkurenceschopnosti IMD	36
2. Obecná charakteristika	37
2.1 Švýcarsko	37
2.1.1 Historie.....	38
2.1.2 Geografie.....	38
2.1.3 Politický systém.....	38

2.1.4	Demografie	39
2.2	Norsko	40
2.2.1	Historie.....	41
2.2.2	Geografie.....	41
2.2.3	Politický systém.....	42
2.2.4	Demografie	42
2.3	Obecná komparace	43
2.3.1	Historie.....	44
2.3.2	Geografie.....	44
2.3.3	Politický systém.....	44
2.3.4	Demografie	45
3.	Makroekonomická analýza.....	48
3.1	HDP a jeho komponenty	49
3.1.1	Vliv cenové hladiny	49
3.1.2	Produkce výrobků a služeb	51
3.1.3	Analýza poptávky	53
3.1.4	Důchodové složky.....	55
3.2	Spotřebitelské ceny	57
3.2.1	Indexy cenové úrovně	58
3.2.2	Vývoj inflace.....	60
3.3	Trh práce	63
3.3.1	Zaměstnanost	64
3.3.2	Produktivita práce	66
3.3.3	Náklady práce	67
4.	Analýza podnikového prostředí	71
4.1	Základní charakteristiky podnikového prostředí.....	71
4.1.1	Podniková demografie	72
4.1.2	Právní formy podnikání	74
4.1.3	Infrastruktura a komunikace	76

4.2	Proces vzniku podnikatelského subjektu.....	77
4.2.1	Proces založení společnosti v podnikovém prostředí Švýcarska	78
4.2.2	Proces založení společnosti v podnikovém prostředí Norska	79
4.3	Daňové systémy	80
4.3.1	Daňové příjmy	81
4.3.2	Celkové daňové zatížení	82
4.3.3	Daň z přidané hodnoty	84
4.4	Subvence	85
4.4.1	Struktura vládních výdajů	85
4.4.2	Státní subvence.....	87
4.5	Tendence ve vývoji vybraných ekonomických činností	88
4.5.1	Vývoj hrubé přidané hodnoty.....	88
4.5.2	Výdaje podniků na výzkum a vývoj	92
Závěr.....		94
Seznam použité literatury		97
Citace.....		97
Monografie.....		97
Příspěvky ve sborníku.....		92
Elektronické dokumenty a databáze		92
Bibliografie.....		106

Seznam tabulek

Tab. 1.1 - IMD Competitiveness Ranking, 2013.....	36
Tab. 2.1 - Počet, hustota a struktura populace.....	45
Tab. 2.2 - Základní demografické ukazatele, srovnání údajů roku 2002 a 2012.....	46
Tab. 2.3 - Vývoj meziročního růstu populace a migrace, 2003-2013	47
Tab. 3.1 - Srovnání nominálního HDP a HDP per capita.....	49
Tab. 3.2 - Vliv sjednocení cenových hladin na HDP, 2013	50
Tab. 3.3 - Produkční metoda, procentuální zastoupení HPH a čistých daní v HDP, 2013 .	51
Tab. 3.4 - Hrubá přidaná hodnota dle odvětví (NACE), v b.c. roku 2013	52
Tab. 3.5 - Výdajová metoda - složky HDP v běžných cenách roku 2013.....	53
Tab. 3.6 - Výdaje na HDP v b.c. roku 2013	54
Tab. 3.7 - Důchodové složky HDP v b.c. roku 2013.....	55
Tab. 3.8 - Národní a disponibilní důchod, 2013	56
Tab. 3.9 - Čisté půjčky/výpůjčky v b.c. roku 2013	57
Tab. 3.10 - Vývoj PLI, EU 28 = 100 (2006-2013)	59
Tab. 3.11 - Vývoj PLI pro vybrané skupiny produktů, EU 28 = 100 (2006-2013).....	60
Tab. 3.12 - Míry inflace, meziroční růst HDP a míry nezaměstnanosti (2006-2013).....	61
Tab. 3.13 - Vývoj HICP spotřebních cen (2006-2013)	62
Tab. 3.14 - Základní charakteristiky trhu práce (2012).....	65
Tab. 3.15 - Vývoj průměrné roční míry nezaměstnanosti (2006-2013)	65
Tab. 3.16 - Srovnání úrovně HDP a produktivity práce (2012)	67
Tab. 3.17 - Vývoj produktivity práce (2010-2013)	67
Tab. 3.18 - Náklady práce a množství vstupů dle odvětví (NACE) v roce 2012.....	68
Tab. 3.19 - Vývoj nákladů práce (2010-2013)	69
Tab. 3.20 - Srovnání HPH, produktivity a nákladů práce dle činností (NACE), 2012	69
Tab. 4.1 - Počet podniků dle počtu zaměstnanců (mimo zemědělství a veřejné správy), 2012.....	72
Tab. 4.2 - Počet podniků a zaměstnanců dle sektorů a odvětví (NACE), 2012	73
Tab. 4.3 - Počet nově vzniklých podniků dle odvětví (NACE), 2012.....	74
Tab. 4.4 - Subjekty dle právní formy podnikání, 2012	75
Tab. 4.5 - Hodnocení v rámci projektu Doing Business - Založení podniku, 2015	79

Tab. 4.6 - Příjem z daní z příjmu a příspěvků na sociální zabezpečení v % HDP, 2013	81
Tab. 4.7 - Příjem z ostatních daní v % HDP, 2013	81
Tab. 4.8 - Vývoj celkových daňových příjmů v % HDP (2009-2013).....	82
Tab. 4.9 - Hodnocení v rámci projektu Doing Business - Platby daní, 2015	82
Tab. 4.10 - Daň z příjmů právnické osoby a odvody na sociální a zdravotní pojištění zaměstnavatele, 2013	83
Tab. 4.11 - Průměrné daňové zatížení svobodného bezdětného zaměstnance s ročním příjmem ve výši 100 % průměrného výdělku, 2014, v b.c.	83
Tab. 4.12 - Průměrné daňové zatížení zaměstnavatele u svobodného bezdětného zaměstnance s ročním příjmem ve výši 100 % prům. výdělku, 2014, v b.c.	84
Tab. 4.13 - Srovnání struktury vládních výdajů (v % celkových vládních výdajů), 2012 ..	86
Tab. 4.14 - Vývoj % HPH v HDP dle ekonomických činností, Švýcarsko (2009-2013) ...	89
Tab. 4.15 - Meziroční růst HPH dle ekonomických činností v % (výchozí údaje v PPS), Švýcarsko (2009-2013)	89
Tab. 4.16 - Vývoj HPH dle ekonomických činností v roce 2012 (výchozí údaje v PPS), Švýcarsko	90
Tab. 4.17 - Vývoj % HPH v HDP dle ekonomických činností, Norsko (2009-2013)	91
Tab. 4.18 - Meziroční růst HPH dle ekonomických činností v % (výchozí údaje v PPS), Norsko (2009-2013).....	91
Tab. 4.19 - Vývoj HPH dle ekonomických činností v roce 2012 (výchozí údaje v PPS), Norsko.....	92
Tab. 4.20 - Srovnání výdajů podniků na výzkum a vývoj ve zpracovatelském průmyslu v % celkových výdajů, 2012, rozdělení dle NACE	93

Seznam obrázků

Obr. 1.1: Klasifikace výdajů dle Eurostat-OECD	29
Obr. 1.2: Země zapojené do ECP v roce 2013	31
Obr. 1.3: Srovnání indexu globální konkurenceschopnosti Švýcarska a Norska, 2013	35

Seznam zkratek

:	Hodnota není k dispozici
AHV	Alters- und Hinterlassenenversicherung (<i>Starobní a pozůstalostní pojištění</i>)
b.c.	Běžné ceny
BFS	Bundesamt für Statistik (<i>Švýcarský statistický úřad</i>)
CES	Centrum ekonomických studií
CIA	Central Intelligence Agency
CPL	Comparative Price Level (<i>komparativní cenové úrovně</i>)
ČSÚ	Český statistický úřad
EC	European Commission (<i>Evropská komise</i>)
ECP	European Comparative Program
EFTA	European Free Trade Association (<i>Evropské sdružení volného obchodu</i>)
EFV	Eidgenössische Finanzverwaltung (<i>Finanční správa Švýcarské konfederace</i>)
EHT	Eidgenössische Technische Hochschule (<i>Švýcarský federální technický institut</i>)
ER	Exchange Rates (<i>směnné kurzy</i>)
ERDI	Exchange Rate Deviation Index (<i>index odchylky směnného kurzu</i>)
ESA 95	European System of Accounts 1995 (<i>Evropský systém účtů 1995</i>)
ESTV	Eidgenössische Steuerverwaltung (<i>Daňová správa Švýcarské federace</i>)
EU	European Union (<i>Evropská unie</i>)
EUR	Euro, měna Evropské unie
f.o.b.	Free on board
HDP	Hrubý domácí produkt, česká zkratka
HICP	Harmonised index of consumer prices (<i>harmonizovaný index spotřebitelských cen</i>)
HNP	Hrubý národní produkt, česká zkratka

HPI	Happy Planet Index (<i>Index šťastné planety</i>)
HPH	Hrubá přidaná hodnota
CH	Mezinárodní zkratka Švýcarska
CHF	Švýcarský frank
COFOG	General government expenditure by function (<i>Centrální vládní výdaje dle funkce</i>)
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development (<i>Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj</i>)
IDA	International Development Association (<i>Mezinárodní asociace pro rozvoj</i>)
ICP	International Comparative Program (<i>Mezinárodní srovnávací program</i>)
ICSID	International Centre for Settlement of Investment Disputes (<i>Mezinárodní středisko řešení investičních sporů</i>)
IFC	International Financial Corporation (<i>Mezinárodní finanční korporace</i>)
ILO	International Labour Organization (<i>Mezinárodní organizace práce</i>)
IMD	Institute for Management Development
IV	Invalidenversicherung
MEW	Measure of Economic Welfare (<i>Ukazatel ekonomického blahobytu</i>)
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency (<i>Multilaterální agentura pro investiční záruky</i>)
NACE	Statistická klasifikace ekonomických činností
NATO	North Atlantic Treaty Organization (<i>Severoatlantická aliance</i>)
NEF	New Economics Foundation
NO	Mezinárodní zkratka Norska
NOK	Norská koruna
NPISH	Non-profit Institutions Serving Households (<i>neziskové organizace sloužící domácnostem</i>)

NUF	Norskregistrert utenlandsk foretak (<i>Norwegian Registered Foreign Business Enterprise; Zahraniční podnik registrovaný v Norsku</i>)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (<i>Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj</i>)
OSN	Organizace spojených národů (<i>United Nations</i>)
PLI	Price Level Index (<i>index cenové úrovně</i>)
PPP	Purchasing Power Parities (<i>parity kupní síly</i>)
PPS	Purchasing Power Standards (<i>standardy kupní síly</i>)
R&D	Research and Development (<i>výzkum a vývoj</i>)
s.	Zkráceně strana (použití při odkazu na stranu citace)
s.c.	Stálé ceny
SNA 93	System of National Accounts 1993 (<i>Systém národních účtů 1993</i>)
TUL	Technická univerzita v Liberci
UNDP	United Nations Development Programme (<i>Rozvojový program OSN</i>)
USA	United States of America (<i>Spojené státy americké</i>)
USD	Americký dolar
VŠEM	Vysoká škola ekonomie a managementu
WBG	World Bank Group (<i>Skupina Světové banky</i>)
WEF	World Economic Forum (<i>Světové ekonomické fórum</i>)

Úvod

Norsko a Švýcarsko nemají zdánlivě mnoho společného. Tyto státy nepojí společná geografická poloha v rámci Evropy, neváže je mimořádná hospodářská či politická spolupráce, nejsou to ani dvě největší světové ekonomiky a nezotavují se z významnější krize. Proč se tedy zabývat srovnáním těchto dvou evropských zemí, ať už na jakékoliv úrovni?

Odpověď na tuto otázku není jednoznačná. Tato práce se věnuje právě těmto dvěma vyspělým evropským ekonomikám, a to z několika důvodů. Švýcarsko a Norsko jsou zejména z ekonomického pohledu sobě velmi podobné země. Ačkoliv se nemohou srovnávat geografickými údaji ani stavbou hospodářství, mnoho makroekonomických údajů dosahuje téměř stejné úrovně. Švýcarsko i Norsko mohou být s určitostí nazvány velmi vyspělými ekonomikami s nadstandardní životní úrovní obyvatel.

Jedním z hlavních podnětů k výběru Švýcarska a Norska ke vzájemné komparaci byl jejich vytrvale neutrální postoj k Evropské unii. Otázku, jestli má souvislost výjimečně vysoká ekonomická úroveň takto malých států (minimálně z hlediska počtu obyvatel) s jejich odmítáním členství v evropské „rodině“, je těžké si nepoložit. Ačkoliv při prvním pohledu na tuto problematiku není možné konstatovat, že neutralita má přímou souvislost se stavem ekonomiky, popř. s podnikovým prostředím těchto států.

Otázek a ambic v rámci srovnání je několik, cíl by však měl být jen jeden. Nejdříve je ale nutné identifikovat prostředky, které mohou k samotnému cíli vést. Teorií a metodik týkajících se komparace dvou rozdílných ekonomik je mnoho, individuální výzvou této práce je však srovnání států z hlediska potenciálního investora. Investiční rozhodování je bezpochyby doprovázeno jednou z nejdůležitějších analýz. Na konečném rozhodnutí závisí peněžní prostředky, stabilita a často i existence investora. Analýza, která finálnímu rozhodnutí předchází, je proto vždy zaměřena na všechny aspekty daných ekonomik i souvisejících faktorů. Hlediskem potenciálního investora není myšlena investiční analýza, ale rozbor a komplexní pochopení národohospodářské i podnikatelské situace a potenciálu.

Komparaci podnikového prostředí je nutné podložit nejen porozuměním obecným charakteristikám národního hospodářství, ale také teoretickými nástroji a znalostmi, které jsou pro potřeby mezinárodní komparace stěžejní. Analýze vnitřních ekonomických poměrů bude proto předcházet pokus o proniknutí do významu makroekonomických ukazatelů, které jsou pro podnikové prostředí živnou půdou, „vstupním faktorem“ a rámem, ve kterém se odehrává samotný děj. Mezinárodní srovnání je komplexní a velmi náročná disciplína, která je inspirací pro tuto práci a jejíž metodika je jedním z předmětů zkoumání i podkladem pro dosažení cílů této komparace a zodpovězení otázek, které klade.

I komparace Švýcarska a Norska bude provedena na více úrovních. První úroveň jsou obecné informace, a to včetně základních geografických údajů, politických podmínek, demografického vývoje aj. Bude následovat identifikace a komparace ukazatelů národního hospodářství, rozklad ekonomického výstupu, srovnání významu jednotlivých odvětví a sektorů a situace na trhu práce. Na základě těchto obecných informací je možné se v další úrovni komparace zaměřit na individuální analýzu podnikového prostředí.

Na základě vnitřní analýzy Švýcarska a Norska a jejich vzájemných podobností i odlišností je možné do úvah začlenit vnější pohled i na jejich vymezení a porovnání vybraných ukazatelů vůči Evropské unii. Ačkoliv je téma vztahu Švýcarska a Norska k evropské integraci velmi lákavé a neméně zajímavé, není možné se mu v rámci komparace věnovat v rozsahu, které by si zasloužilo. Pozornost je proto v první řadě založena na samotnou ekonomickou komparaci.

Cílem této práce je proto odpověď na poněkud komplexnější otázku: *Která z těchto dvou evropských zemí je vhodnější pro uskutečnění investičního záměru nezávislého pozorovatele?* Výslednému verdiktu bude předcházet analýza zaměřená na dva výzkumné předpoklady, které se dotýkají srovnání jak na národohospodářské, tak na podnikatelské úrovni. První výzkumný předpoklad konstatuje, že *výše a komponenty HDP Švýcarska a Norska jsou až na menší odchylky na stejné úrovni a patří je zaměření na export a zpracovatelský průmysl.* Druhý výzkumný předpoklad stanovuje, že *ekonomická činnost „peněžnictví a pojišťovnictví“ je odvětvím služeb s dynamicky rostoucím potenciálem v obou sledovaných ekonomikách.*

1. Mezinárodní srovnání

Podněty k mezinárodnímu srovnání mohou být různé, a to např. investiční analýza, identifikace stavu vlastní ekonomiky nebo snaha o zjištění příčin hospodářského růstu (nebo poklesu), potřeba srovnání ekonomiky žadatele o vstup do mezinárodního společenství se současnými členy apod. Pro účely makroekonomického srovnání je nejprve nutné určit si podmínky, za kterých budou výsledky dostatečně relevantní a vypovídající. Jak uvádí Kadeřábková a Žďárek (2007, s. 73): „*Základní podmínkou mezinárodní srovnatelnosti je převod údajů na společnou měnu a srovnatelné ceny*“.

Další podmínkou pro komparaci údajů je jednotné použití ukazatelů a metodik, které jsou stanoveny v rámci SNA93¹ a ESA95². Stav celkového hospodářství je tak možné popsat dle evropských a mezinárodních standardů a zjištěné výsledky považovat za srovnatelné a konzistentní.

V mnoha kapitolách budou prezentována a srovnávána čísla, částky a obecně údaje, které nebude možné průběžně vysvětlovat a vracet se k jejich konkrétnímu smyslu a významu. V mnohých případech bude jen upozorněno na zajímavé rozdíly a pro potřeby komparace důležité hodnoty. Popis metodiky a zdůvodnění postupu komparace je však neméně důležitý, protože přístupů k mezinárodnímu srovnání se nabízí mnoho.

K orientaci v mezinárodním srovnávání budou zejména pro makroekonomickou analýzu využity postupy mezinárodních srovnávacích programů, které jsou také hlavním zdrojem dat a jednotných informací.

---

¹ System of National Accounts 1993 neboli Systém národních účtů 1993.

² European System of Accounts 1995 neboli Evropský systém účtů 1995.

1.1 Hrubý domácí produkt

Ukazatel v podobě hrubého domácího produktu³ je pravděpodobně tou nejelementárnější znalostí, kterou je možné v makroekonomii nalézt. Pro potřeby srovnání je třeba tento ukazatel detailněji definovat a rozkrýt jeho jednotlivé složky, které se mohou ve srovnávaných zemích značně lišit.

HDP je v celkovém vyjádření ukazatelem pro *ekonomickou sílu* země. Ještě významnějším údajem je pak přepočtená hodnota HDP na jednoho obyvatele⁴, která vyjadřuje *ekonomickou úroveň* (Samuelson a Nordhaus, 1992). Celkové HDP na jedné straně je vyjádřením velikosti v celosvětovém měřítku, kde je středem pozornosti srovnání ekonomické síly vůči všem ostatním státům (nebo např. procentuální vyjádření vůči ekonomickým velmocím – USA, EU), *HDP per capita* je na straně druhé významnou informací o ekonomické vyspělosti a životní úrovni v dané zemi.

1.1.1 Nominální a reálné vyjádření

U všech „cenových“ ukazatelů je nutné odlišit nominální a reálné hodnoty. Pokud je HDP vyjádřen v cenách období, za které byl vytvořen, pak je možné mluvit o *nominálním HDP*, resp. HDP v běžných cenách⁵. Při srovnání údajů více než jedné ekonomiky však nominální vyjádření nezohledňuje rozdíl v cenových úrovních. Změny cenové hladiny lze v rámci jedné ekonomiky zohlednit převodem HDP na *reálné ceny*, tedy vyjádření v cenách zvoleného stálého roku.

Část ukazatelů v tomto srovnání je vyjádřena v běžných cenách, neboli v cenách daného roku (nominální vyjádření). Při detailnějším srovnání jsou údaje převedeny na ceny reálné, popř. jsou hodnoty přepočteny na mezinárodně srovnatelnou cenovou hladinu (viz dále).

---

³ Dále také HDP.

⁴ Dále také HDP per capita.

⁵ Dále také v b.c.

1.1.2 Metody výpočtu HDP

Jeden ze způsobů výpočtu HDP je produkční, resp. **výrobní metoda**, která HDP stanovuje jako součet přidané hodnoty všech výrobních jednotek⁶ a daní z produktů mínus dotace na produkty (Frait, 1999). V tomto pojetí je možné HDP také chápat jako vyrovnávací položku účtu celkové výroby, kde produkce stojí na straně zdrojů a mezispotřeba na straně užití, jak ukazuje vzorec (1).

$$HDP = \text{Produkce} - \text{Mezispotřeba} + \text{Daně z produktů} - \text{Dotace na produkty} \quad (1)$$

Alternativou k tomuto výpočtu je **výdajová metoda**, kde je HDP vyjádřen jako rozdíl konečné poptávky a dovozů zboží a služeb, jak ilustruje vzorec (2). Konečná poptávka se skládá z výdajů na konečnou spotřebu (výdaje domácností, vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem), tvorby hrubého kapitálu a vývozu výrobků a služeb. Tvorba hrubého kapitálu je složena z tvorby hrubého fixního kapitálu, změny zásob a z čistého pořízení cenností (Gwartney a Stroup, 1987, s. 131).

$$HDP = \text{Výdaje na konečnou spotřebu} + \text{Tvorba hrubého kapitálu} + \text{Vývoz výrobků a služeb} + \text{Dovoz výrobků a služeb} \quad (2)$$

Třetí metodou výpočtu HDP je **důchodová metoda**, která odhaduje složky přidané hodnoty jednotlivých odvětví. Výše HDP tedy odpovídá celkovému součtu prvotních důchodů za národní hospodářství, což demonstruje vzorec (3). Jak popisuje Kadeřábková a Žďárek (2007, s. 61), náhrady zaměstnancům zahrnují mzdy a platy i sociální příspěvky zaměstnavatelů. Provozní přebytek představuje zisky podnikatelských subjektů a smíšený důchod je stanoven jako důchod z podnikání drobných podnikatelů včetně jejich mzdy za činnost pro vlastní podnik.

---

⁶ Rezidentské jednotky.

$$HDP = \text{Náhrady zaměstnancům} + \text{Daně z výroby a dovozu} - \text{Dotace} + \text{Hrubý provozní přebytek} + \\ + \text{Hrubý smíšený důchod} + \text{Spotřeba fixního kapitálu} \quad (3)$$

Každá výpočtová metodika s sebou přináší jiný pohled na složky HDP, což je nejen pro mezinárodní srovnání velkým přínosem. Produkční metoda rozkrývá zastoupení jednotlivých odvětví v produkci HDP (složky hrubé přidané hodnoty) a jejich procentuální příspěvek k růstu HDP. Výdajová metoda rozkrývá složky poptávky a stanovuje výši domácí i konečné poptávky. Konečně důchodová metoda ukazuje strukturu a zastoupení jednotlivých důchodů v HDP. Přičtením salda primárních důchodů nerezidentů je možné snadno získat hrubý národní produkt⁷.

1.2 Cenová úroveň

Specifikem mezinárodního srovnání je vliv různých cenových úrovní a v případě Švýcarska a Norska i zcela rozdílných národních měn. Jak již bylo výše uvedeno, relevantní komparaci jednotlivých ukazatelů umožní přepočtení nominálního vyjádření na reálné hodnoty. Tento přepočtení umožní převod zaprvé na *mezinárodní ceny* a zadruhé na *mezinárodní měnu*.

1.2.1 Parity kupní síly

Je také třeba si uvědomit, že stejně jako u HDP je rozlišeno nominální a reálné vyjádření, tak také cenovou hladinu ekonomiky lze stanovit jako *absolutní nebo relativní cenovou hladinu*. Absolutní vyjádření ukazuje celkovou výši cenové hladiny dané země a změna této absolutní hladiny je rovna výši míry inflace ve zkoumané ekonomice. Naopak relativní cenová hladina zohledňuje míru inflace a může být využita pro mezinárodní srovnání (Kadeřábková a Žďárek, 2007, s. 74-75).

---

⁷ Dále také HNP.

Převod na reálné hodnoty je zajištěn pomocí *parit kupní síly*⁸, neboli umělých směnných kurzů, které srovnávají kupní sílu různých měn eliminováním rozdílů mezi cenovými hladinami vybraných zemí. Tyto konverzní míry jsou zároveň cenovým deflátorem (Cheung, 2009, s. 942).

Jak je uvedeno v popisu metodiky Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj⁹ (OECD, 2012), výpočet PPP je prováděn ve třech krocích. V první fázi jsou na úrovni produkce porovnávány individuální výrobky a služby. Např. je možné srovnat cenu iPhoneu firmy Apple, který je prodáván napříč celým světem. Pokud iPhone 6 (srovnatelný typ) je možné koupit ve Švýcarsku za 760 CHF (Apple Store (Schweiz), 2015) a v Norsku za 6 600 NOK (Apple Store (Norway), 2015), pak konverzní míra pro iPhone 6 mezi Švýcarskem a Norskem je 76/660 neboli 0,12. Toto číslo tedy zjednodušeně znamená, že ekvivalentně za každou norskou korunu za iPhone 6 by bylo nutné vynaložit 0,12 švýcarských franků. Pro srovnání je ještě možné uvést, že pokud byl aktuální směnný kurz 0,1326 CHF/NOK, pak byl CHF vůči NOK o cca 15 % oproti paritě kupní síly nadhodnocen. Další úrovní je skupina produktů, kde je vypočten cenový průměr jednotlivých cenových poměrů a tím získány nevážené PPP celé skupiny. Poslední krok je srovnání na úrovni agregátů, kde jsou vypočteny vážené PPP pro uvažované produktové skupiny pomocí průměrů. Jedním ze zvolených agregátů může být samozřejmě HDP. Pokud je však pomocí PPP srovnáváno HDP dvou zemí, neznamená to, že je srovnáván zcela identický spotřebitelský koš. Obsah produktových skupin se může lišit a může být přizpůsoben národním specifickým apod., avšak užitek spotřebitele musí být stejný (OECD, 2012).

Výpočet PPP pro srovnání agregátů jako HDP je velmi náročný a je založen na rozsáhlé multilaterální analýze a komparaci. Z tohoto důvodu není možné PPP individuálně stanovit a tento ukazatel bude čerpán z údajů statistického úřadu Evropské komise¹⁰ (Eurostat).

---

⁸ Dále také PPP (Purchasing power parities).

⁹ Dále také OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development).

¹⁰ European Commission (EC).

1.2.2 Oficiální směnné kurzy

Prvotním a nejzákladnějším způsobem sjednocení dvou rozdílných měn je jejich převod pomocí *tržních směnných kurzů*¹¹. Jejich výše je stanovena nabídkou a poptávkou po národních měnách. Hodnoty směnných kurzů jsou z uvedených důvodů také ovlivněny faktory, které je zkreslují.

Směnné kurzy sice částečně zohledňují relativní ceny produkce dané ekonomiky, ale jedná se zejména o statky obchodovatelné na mezinárodním trhu. Nedílnou součástí produkce jsou ale i statky mezinárodně neobchodovatelné, a to např. některé služby (veřejné i tržní) nebo nemovitosti (OECD, 2012, s. 28). Převod národních měn prostřednictvím tržních směnných kurzů jednoduše nevyjadřuje reálnou kupní sílu.

Pokud jsou definovány a známy hodnoty parit kupní síly a oficiálního měnového kurzu, je možné přistoupit k výpočtu cenových koeficientů, a to indexu cenové úrovně a odchylky směnného kurzu od parit kupní síly.

1.2.3 Cenové koeficienty

*Index cenové úrovně*¹², nazývaný také jako komparativní cenové úrovně¹³, je udáván jako poměr parit kupní síly ($E_{E/EU}^{PPP}$) k oficiálnímu směnnému kurzu ($E_{E/EUR}$). Výsledný poměr je násoben 100 a index je proto procentuálním vyjádřením rozdílu mezi cenovými úrovněmi porovnávaných zemí (System of National Accounts 1993, 1993). Jedním z možných srovnání, které se v evropském měřítku nabízí jako první, je porovnání cenové úrovně jedné evropské země vůči celé Evropské unii.

Ze vzorce (4) je patrné, že PLI vyjadřuje množství jednotek sjednocené měny na nákup stejného produktu, produktové skupiny (či její části) nebo agregátu ve srovnávaných

---

¹¹ Dále také ER (exchange rates).

¹² Dále také PLI (price level index).

¹³ Dále také CPL (comparative price levels).

zemích (Kadeřábková a Žďárek, 2007, s. 74-77). Pokud by index byl vyšší než 100, pak ceny srovnávané země jsou relativně vyšší oproti cenám např. Evropské unie.

$$PLI_{D/F} = \frac{E_{E/EU}^{PPP}}{E_{E/EUR}} \cdot 100 (\%) \quad (4)$$

Dalším důležitým ukazatelem je *index odchylky směnného kurzu*¹⁴ od parit kupní síly, který je možné snadno zjistit poměrem ER k PPP (Yotopoulos, 1996, s. 97-87). Hodnota ERDI odráží nadhodnocení či podhodnocení tržního směnného kurzu. Pokud je výsledná hodnota větší než 1, oficiální směnný kurz je oproti PPP podhodnocen. Kurz je naopak nadhodnocen, pokud je ERDI menší než 1. Index odchylky směnného kurzu se ve většině vyspělých zemí velmi blíží hodnotě 1, naopak kurzy méně rozvinutých zemí bývají podhodnoceny. Jak je však uvedeno v Bulletinu CES VŠEM¹⁵ (2008, s. 2), autoři mezinárodního srovnávacího programu upozorňují, že „*srovnání směnného kurzu s PPP by nemělo být považováno za ukazatel podhodnocení či nadhodnocení měny a že PPP by neměl být interpretován jako rovnovážný kurz už jen proto, že PPP za agregát HDP se vztahuje nejen k obchodovatelnému zboží, ale i k neobchodovatelnému*“.

Tyto dva cenové indexy jistě nejsou jedinými ukazateli, kterými je možné vyjádřit vztah cenových hladin, popř. směnných kurzů. Jsou však i ve své jednoduchosti velmi důležité a na základě použití relativně jednoduchých vztahů lze dosáhnout velmi dobré informativní úrovně a přesnosti komparace. Protože PLI a ERDI jsou svými převrácenými hodnotami, jejich součin bude vždy rovný 1.

Úroveň cenové hladiny má také souvislost s ekonomickou úrovní země. Vyšší úroveň HDP per capita má nepřímo vliv také na vyšší úroveň cenové hladiny (Yotopoulos, 1996, s. 98-99). Rostoucí produktivita práce zvyšuje mzdy, které pozitivně ovlivní růst HDP na obyvatele. „*Vedle reálné konvergence (sbližování ekonomické úrovně) tedy dochází i ke konverzi nominální (sbližování cenové úrovně)*.“ (Kadeřábková a Žďárek, 2007, s. 78).

---

¹⁴ Dále také ERDI (exchange rate deviation index).

¹⁵ Centrum ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a managementu.

Dalším užitečným ukazatelem jsou *indexy reálných výdajů*¹⁶, které měří objem a srovnávají relativní velikost agregátů (popř. skupin produktů). V případě HDP slouží ke srovnání ekonomické síly zkoumané země vůči jiné zemi nebo referenční skupině. Pro obdobné srovnání ekonomické úrovně lze také využít *indexů reálných výdajů na obyvatele*¹⁷ (OECD, 2012, s. 32).

1.3 Mezinárodní srovnávací programy

V první řadě bylo nutné ukázat zcela primární ukazatele, na kterých stojí i padá makroekonomická analýza a mezinárodní komparace. Pokud je pochopen význam a smysl hrubého národního produktu, je možné v dalším kroku přemýšlet nad cestou k co nejpřesnějšímu srovnání mezi jednotlivými státy. Po stručném úvodu do těchto ukazatelů a nástrojů se nabízí konstatování, že alfa a omegou mezinárodního srovnání jsou parity kupní síly.

Cesta ke stanovení PPP je ale značně složitá. Snahu o co nejpřesnější výpočet stěžuje v první řadě samotný výběr výrobků a služeb, jejichž ceny by měly být na úrovni všech zahrnutých zemí zkoumány a porovnávány. Nejenže každá země má svá spotřebitelská specifika, ale ceny produktů se liší např. regionálně (město vs. venkov) i v rámci jedné ekonomiky. Problematická je také různá míra zahrnutí tzv. stínové ekonomiky (Durčáková a Mandel, 2007). Metodiky jsou během posledních desetiletí stále zdokonalovány a snaha o co nejexaktnější výsledky pro účely dalšího zpracování je čím dál větší. Ke stanovení PPP národních agregátů je nutné do srovnání zahrnout přibližně 1 000 cen výrobků a služeb, stanovit průměrné roční ceny a provést mnoho výpočtů i odhadů. Celý tento proces je značně časově i finančně náročný a k jeho uskutečnění je nutná spolupráce mnoha mezinárodních organizací a statistických úřadů.

---

¹⁶ Indices of real expenditure.

¹⁷ Indices of real expenditure per capita.

1.3.1 Historie vzniku a východiska metodiky

I tento důvod vedl postupně ke vzniku různých mezinárodních srovnávacích programů. Neméně důležité důvody pro vznik těchto procesů jsou také globalizace a prohlubující se integrace v evropském i světovém měřítku. Začleňování rozvojových zemí a států s nižší ekonomickou úrovní do ekonomického dění, mezinárodního obchodu i společenství s sebou přineslo potřebu detailnější makroekonomické analýzy, procesy konvergence atd. K tomu všemu je zapotřebí právě konverzní měny, která zohlední často velmi různé cenové úrovně těchto zemí.

Jak je uvedeno také v Bulletinu CES VŠEM (2008, s. 1), k mezinárodnímu srovnání ekonomické síly a úrovně je nutná znalost reálného HDP. Aby byla tato hodnota srovnatelná, musí být splněny tři podmínky. První podmínkou je, že definice HDP musí být jednotná. Druhá říká, že HDP musí být vyjádřeno ve stejné měně. A nakonec třetí uvádí, že cenová úroveň (ve které je HDP oceněn) musí být srovnatelná.

První z podmínek je zajištěna harmonizací metodiky. V roce 1993 byl Organizací spojených národů¹⁸, Evropskou komisí (jejím statistickým úřadem je Eurostat), Mezinárodním měnovým fondem, Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Světovou bankou vydán Systém národních účtů, neboli System of National Accounts¹⁹ (System of National Accounts 1993, 1993). Následně probíhá také revize národních účtů v evropském měřítku a vzniká v roce 1995 Evropský systém účtů²⁰. Obě publikace dodnes stanovují a sjednocují nejen terminologii, ale i samotný způsob výpočtu HDP a jeho rozkladu na jednotlivé složky. Druhá i třetí podmínka je splněna použitím PPP jako konverzní míry.

Mezinárodní programy vznikaly již na konci 60. let, ale na začátku byl do programu zařazován jen menší počet zemí. Byl např. založen *Mezinárodní srovnávací program*²¹

¹⁸ Dále jen OSN, mezinárodní název United Nations (UN).

¹⁹ Dále SNA 93.

²⁰ Dále také ESA 95 (European System of Accounts).

²¹ Dále také ICP (International Comparison Program).

statistickou komisí OSN a Pensylvánskou univerzitou. Počet srovnávaných zemí se v tomto případě rozrostl až po roce 1980 na cca 60 zemí. ICP je největší globální statistický program na světě a souhrnné výsledky jsou zveřejňovány jednou za několik let. Poslední dva programy proběhly např. v letech 2005 a 2011. V roce 2011 se průzkumu účastnilo 199 ekonomik (Fu, 2014).

1.3.2 Jednotná definice HDP

První podmínkou pro srovnání reálného HDP je jednotný způsob jeho stanovení, resp. měření. Ze všech popsaných postupů byla zvolena výdajová metoda, kterou používají jednotně všechny mezinárodní srovnávací programy, pokud odpovídají SNA 93 nebo ESA 95.

OECD (2012, s. 13) uvádí jako důvod pro výběr výdajové metody zejména to, že při rozkladu HDP prostřednictvím této metody je možné získat cenu i množství, které společně udávají celkovou hodnotu. Takto dekomponovat HDP lze i prostřednictvím produkční metody, ale výhodou výdajové metody je rozklad nejen na složky výdajů, ale také na jednotlivé složky poptávky v dané ekonomice – spotřebu, investice i čisté vývozy.

Ačkoliv byla výdajová metoda v této kapitole již zmíněna, je nutné se k její metodice vrátit ve větším detailu. Výdajová metoda stanoví HDP jako celkové finální výdaje ve spotřebitelských cenách plus free on board hodnota exportů zboží a služeb mínus free on board hodnota importu zboží a služeb.

Pojem *celkové finální výdaje* se uvádí ve spotřebitelských cenách, což znamená, že se jedná o výdaje zaplacené spotřebitelem za kompletní dodávku zboží či služby. Částka tak zahrnuje mimo ceny za produkt také náklady na maloobchodní a velkoobchodní marži, dopravu, pojištění, daň a v některých případech také instalaci. *Hodnota exportu a importu* je vyjádřena tzv. free on board²², tedy v hodnotě produktu či služby doručeného na hranici

---

²² f.o.b.

exportní, resp. importní země. V takové ceně jsou zahrnuty náklady na přepravu, distribuci, pojištění a ostatní daně (OECD, 2012, s. 65).

System of National Accounts 1993 (1993, s. 274-275) klasifikuje tři agregáty výdajů. Prvním agregátem jsou *výdaje domácností na konečnou spotřebu*, které zahrnují výdaje na individuální spotřebu rezidentských domácností na zboží a služby (včetně produkce prodané za ekonomicky nesignifikantní ceny). Dále se jedná o *výdaje na finální spotřebu neziskových organizací sloužících domácnostem*²³ a jedná se opět o individuální spotřebu zboží a služeb. Posledním agregátem jsou *výdaje na finální spotřebu vládních institucí*. Tyto výdaje je možné na rozdíl od předchozích dvou agregátů dále členit na výdaje na individuální a kolektivní spotřebu vládních institucí.

Toto rozdělení není zdaleka zanedbatelné, protože míra zastoupení individuální spotřeby domácností a vládních institucí může být významným ukazatelem při určování životní úrovně obyvatel. Klasifikace na individuální a kolektivní spotřebu je používána místo členění na soukromou a veřejnou spotřebu proto, že je možné určit, komu výdaje slouží. Toto financování shrnuje Bulletin CES VŠEM (2008, s. 3): *„Rozdělení výdajů vládních institucí na konečnou spotřebu mezi služby individuálně a kolektivně spotřebované se pokládalo za nezbytné z toho důvodu, že v různých zemích je individuální spotřeba různě financována. V zemích, kde vláda financuje relativně značnou část individuální spotřeby, by skutečná spotřeba domácností počítaná pouze z hlediska výdajů domácností byla podceněna ve srovnání se zeměmi, kde výdaje vlády na individuální spotřebu jsou relativně malé.“*

Klasifikace HDP programu Eurostat-OECD se mírně liší, resp. rozlišuje celkem 7 hlavních agregátů, které se dále dělí na 31 výdajových kategorií. Mimo výdajů domácností na individuální spotřebu, výdajů NPISH na individuální spotřebu, výdajů vládních institucí na individuální a kolektivní spotřebu a čistý vývoz je zde možné najít také tvorbu hrubého fixního kapitálu a změnu stavu zásob vč. čistého pořízení cenností (viz. obr. 1.1).

---

²³ Dále také NPISH (non-profit institutions serving households).

Tvorba hrubého fixního kapitálu zahrnuje pořízení a úbytky fixních aktiv dlouhodobé spotřeby. Změna stavu zásob zahrnuje změnu stavu materiálů a surovin, nedokončených a hotových produktů. Čisté pořízení cenností kumuluje nefinanční produkty, které jsou uchovávány pro jejich hodnotu (vzácné kovy, umění, starožitnosti apod.).

Hlavní agregáty	Kategorie
Výdaje domácností na individuální spotřebu	Jídlo a nealkoholické nápoje Alkoholické nápoje, tabák, omamné látky Oblečení a obuv Bydlení, voda, plyn, el. energie Nábytek, vybavení domácnosti Zdraví Doprava Komunikace Rekreace a kultura Vzdělání Restaurace a hotely Ostatní zboží a služby Čisté nákupy v zahraničí
Výdaje NPISH na individuální spotřebu	Bydlení Zdraví Rekreace a kultura Vzdělání Sociální pojištění Ostatní služby
Výdaje vládních institucí na individuální spotřebu	Bydlení Zdraví Rekreace a kultura Vzdělání Sociální pojištění
Výdaje vládních institucí na kolektivní spotřebu	
Tvorba hrubého fixního kapitálu	Stroje a vybavení Konstrukce Ostatní produkty
Změna stavu zásob vč. čistého pořízení cenností	Změny inventáře Pořízení cenností
Čistý vývoz	

Obr. 1.1: Klasifikace výdajů dle Eurostat-OECD (OECD, 2012, s. 73)

1.3.3 Evropský srovnávací program

Regionálním programem ICP je *European Comparison Programme*²⁴, který je prováděn pod záštitou OECD a tento komparativní program je možné také najít pod názvem „OECD/Eurostat PPP Program“. Členové EU byli zařazeni do ICP již od roku 1970, ale první statistické srovnání Eurostatu vzniklo až pro roce 1975, kdy zahrnovalo všech 9 členských států. Do roku 1990 bylo srovnání prováděno každých 5 let a mimo členských států EU byly do statistické komparace zahrnuty také kandidáti na vstup do EU a několik dalších zemí (např. Švýcarsko, Izrael). Od roku 1990 jsou výsledky srovnání zveřejňovány ve tříletých intervalech (OECD, 2012).

Statistické výsledky Eurostatu, statistického úřadu OECD, jsou zveřejňovány ročně. Tyto statistiky zahrnují aktuálně 37 evropských zemí a státy Evropské unie využívají jako referenční skupinu zemí a standardy kupní síly²⁵ pro vyjádření peněžních hodnot. Sdružené statistiky vycházejí každé tři roky a zahrnují celkem 47 zemí, kde místo referenta zastupují země OECD a jako měna je použit dolar OECD (OECD, 2012, s. 20).

Dle metodologického manuálu Eurostatu (OECD, 2012, s. 59) se zmíněných 37 zemí skládá aktuálně z 28 členů Evropské unie, 3 členů EFTA²⁶, 4 kandidátů EU a 2 západních balkánských zemí. V tříletých statistikách OECD se vzorek rozrůstá o 10 dalších zemí, které jsou do komparace zahrnuty (viz obr. 1.2).

Poslední ze základních ukazatelů a metodik, které je nutné zmínit, jsou tzv. *standardy kupní síly*. PPS i např. dolar OECD jsou referenční měnové jednotky, ve kterých jsou vyjádřeny parity kupní síly i reálné výdaje pro referenční skupinu Evropská unie, resp. OECD. OECD (2012, s. 19) PPS definuje jako „*euros valued at average EU price levels, that is, they are euros that have the same purchasing power over the whole of the European Union. Their purchasing power is a weighted average of the purchasing power of the national currencies of EU Member States.*“ Po překladu jsou to tedy „*Eura*

²⁴ Dále také ECP.

²⁵ Dále také PPS (purchasing power standards).

²⁶ European Free Trade Association.

ohodnocená průměrnou cenovou úrovní EU, tedy Eura, která mají stejnou paritu kupní síly v celé EU. Jejich kupní síla je vážený průměr kupních sil národních měn členů EU.“

EUROSTAT	28 zemí EU	Belgie, Bulharsko, Česká Republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie
	3 země EFTA	Island, Norsko, Švýcarsko
	4 kandidátské země EU	Černá Hora, Makedonie, Srbsko, Turecko
	2 západní balkánské země	Albánie, Bosna a Hercegovina
OECD	10 zemí	Austrálie, Čile, Izrael, Japonsko, Kanada, Korea, Mexiko, Nový Zéland, Rusko, USA

Obr. 1.2: Země zapojené do ECP v roce 2013 (OECD, 2012, s. 59)

Švýcarsko je součástí statistických komparací Eurostatu od roku 1990. Norsko se účastní od roku 1994. Údaje Eurostatu jsou pro realizaci co „nejkvalitnějšího“ srovnání Švýcarska a Norska stěžejní. Ačkoliv jsou údaje o paritách kupní síly z velké části odhadnuty, je Eurostat a OECD zdrojem nejrelevantnějších informací pro potřeby makroekonomické i mikroekonomické komparace. V případě srovnání z krátkodobého pohledu jsou využívány údaje pro rok 2012 a 2013 (dle dostupnosti), které jsou přístupné z online databáze Eurostatu (Eurostat, 2015).

1.4 Konkurenceschopnost národních hospodářství

V posledních desetiletích stále stoupá význam mezinárodních srovnání. Vznikají různé programy na sjednocování a srovnávání statistických údajů a dalších ukazatelů, jsou vypočítávány indexy měřící úroveň ekonomiky i kvalitu života. Po rychlém ekonomickém vzestupu asijských zemí a jejich agresivním vstupu na mezinárodní trh musely i ekonomicky nejsilnější země začít čelit novému typu konkurence.

S proměnami světové ekonomiky přišlo i nutné přehodnocení dosavadních kritérií národní konkurenceschopnosti. Vedle makroekonomických indikátorů (HDP, HDP per capita, růst

HDP, zaměstnanost atd.) nabývají stále větší důležitosti cenově-nákladové faktory, efektivita trhu práce, životní úroveň i politické či životní prostředí.

WEF²⁷ (2014, s. 4) definuje konkurenceschopnost „*as the set of institutions, policies, and factors that determine the level of productivity of a country*“, tedy „*jako soubor institucí, politik a faktorů, které určují úroveň produktivity země*“. Možná ještě širší a celistvější definici uvádí IMD²⁸ (2014, s. 485): „*Competitiveness of nations is a field of economic knowledge, which analyzes the facts and policies that shape the ability of a nation to create and maintain an environment that sustains more value creation for its enterprises and more prosperity for its people.*“ V českém překladu: „*Národní konkurenceschopnost je odvětví ekonomických znalostí, které analyzuje fakta a strategie, které tvoří schopnost zemí vytvářet a udržovat takové prostředí, které podporuje vyšší tvorbu zisku pro své podniky i větší prosperitu pro své obyvatele.*“

1.4.1 Index globální konkurenceschopnosti

Vyhodnocování žebříčků konkurenceschopnosti je poněkud individuální. Do sledování se dají zařadit různé aspekty kvality života obyvatel, podmínky pro podnikání, makroekonomická stabilita i sledování předpokládaného budoucího vývoje. Nejznámějšími a nejcitovanějšími průzkumy konkurenceschopnosti je report konkurenceschopnosti Světového ekonomického fóra a ročenka světové konkurenceschopnosti vydávaná Světovým centrem pro konkurenceschopnost IMD. Jejich výsledky lze považovat za více či méně spolehlivé a přesné, ale nelze jim upřít snahu o globální pohled na konkurenceschopnost dnešního světa a sjednocení pohledu na činitele, kteří ji nejvíce ovlivňují.

---

²⁷ World Economic Forum, v českém překladu Světové ekonomické fórum.

²⁸ IMD Business School je švýcarská vysoká škola, pod jejíž záštitou probíhají různé výzkumné programy, mj. IMD World Competitiveness Center.

*Globální report konkurenceschopnosti*²⁹ vznikl jako výzkumný projekt profesora Klausa Schwaba již v roce 1979. Nejprve však vycházel report pod názvem Konkurenceschopnost evropského průmyslu³⁰ a teprve později se transformoval do dnešní podoby. Od tohoto počátku se metodika i počet zemí zahrnutých do srovnání několikrát změnila. První report např. analyzoval konkurenceschopnost 16 evropských zemí. Již od samého počátku tento projekt pohlíží na konkurenceschopnost nejen jako na vyhodnocení produktivity práce a kapitálu. Jedná se o velmi propracovaný výzkum, který v současné době zahrnuje 140 otázek, které jsou kladeny respondentům z různých oblastí ekonomiky, vědy, managementu, odborných institucí i akademických odvětví (WEF, 2014, s. 90).

Nejaktuálnější report globální konkurenceschopnosti 2014-2015 (WEF, 2014) zohledňuje z naprosté většiny data roku 2013 a hodnotí celkem 144 světových ekonomik. Tyto země jsou začleněny do vzájemného srovnání, které ve výsledné fázi umožňuje vytvoření žebříčku z hlediska výše indexu (nabývá hodnot 0-7) nejen souhrnně ve všech hodnocených kritériích, ale i v jednotlivých zvolených aspektech.

Hodnocení je prováděno na 12 základních pilířích, které se dělí na další podkategorie a jednotlivé otázky průzkumu. Pilíře jsou rozděleny na 3 skupiny, a to podle jejich míry vlivu na konkurenceschopnost ekonomik v různých stádiích a mezistádiích rozvoje, které jsou určeny výší HDP per capita (WEF, 2014, s. 9-10). Rozdělení v podstatě odpovídá členění na rozvojové, středně rozvinuté a vyspělé země. Země jsou v klasifikaci WEF (2014) na rozdíl od běžného názvosloví členěny na ekonomiky poháněné vlastnictvím faktorů, efektivitou a inovacemi.

Jak uvádí aktuální report WEF (2014, s. 9-10), ekonomiky s nejnižším HDP na obyvatele mohou konkurovat na základě vlastnictví faktorů (nekvalifikovaná pracovní síla a přírodní zdroje). Podniky mohou konkurovat cenou a prodejem základních produktů a různých komodit. Nízká produktivita práce se odráží v nízkých nákladech práce (zejména mzdy) a tedy i v nižších cenách zboží a služeb. Tyto rozvojové ekonomiky se zaměřují na první

---

²⁹ Global Competitiveness Report.

³⁰ The Competitiveness of European Industry.

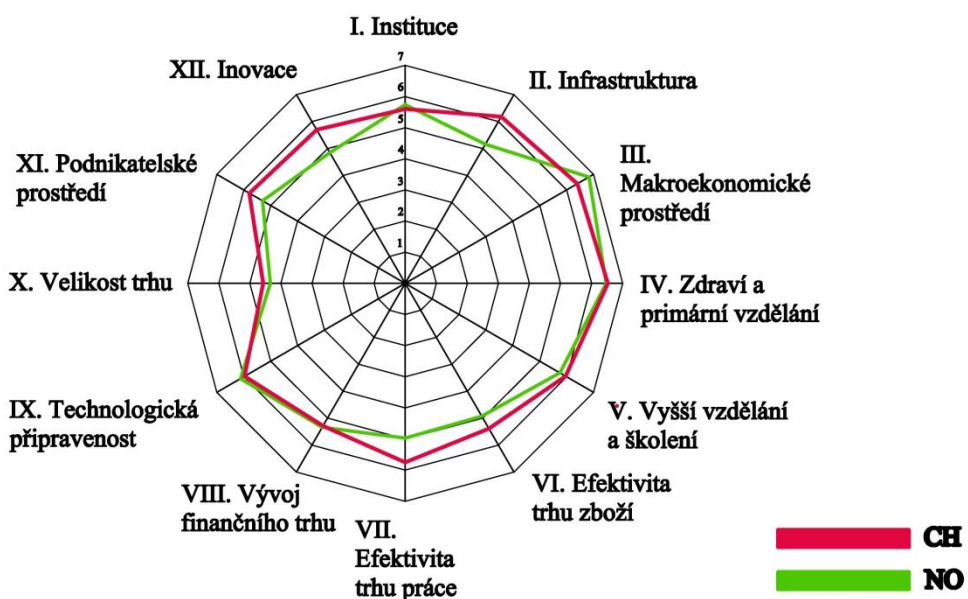
čtyři pilíře, kterými jsou *instituce, infrastruktura, makroekonomické prostředí* a jeho stabilita a *zdraví a primární vzdělání*.

Pokud následkem rozvoje těchto ukazatelů vzroste konkurenceschopnost země, zvýší se velikost i kvalita produkce a důraz je kladen na zlepšení procesů vedoucích ke zvýšení efektivity a dalšímu růstu. V této fázi rozvoje jsou *ekonomiky poháněné efektivitou*. Mezi tuto skupinu pilířů hodnocení konkurenceschopnosti patří *vyšší vzdělání a školení, efektivitu trhu zboží, efektivitu trhu práce, vývoj finančního trhu, technologickou připravenost a velikost trhu* (WEF, 2014, s. 10).

Vyspělé ekonomiky s HDP per capita nad 20 000 USD musí konkurovat spíše unikátními produkty, pro které je nutná určitá technologická vybavenost, speciální technologie či postupy (WEF, 2014, s. 10). Pouze tak může ekonomika udržet vysokou úroveň mezd a kvality života svých obyvatel. Velký důraz je pak kladen na poslední dva pilíře, a to *podnikatelské prostředí a inovace*.

Nelze pochybovat o tom, že se Švýcarsko i Norsko dlouhodobě řadí k velmi vyspělým ekonomikám. Obě země se umísťují na předních místech i ve vyhodnocení výše indexu globální konkurenceschopnosti. Švýcarsko obsazuje dokonce již od roku 2008 první místo, Norsko na 11. místě příliš nezaostává (WEF, 2014, s. 13).

Přesné hodnoty indexů nejsou pro účely této komparace zvláště významné. Zajímavé je zjištění oblastí konkurenceschopnosti dle WEF, kde se obě země od sebe nejvíce liší. Jak je patrné z obr. 1.3, nejvýraznější rozdíl nastává hned u pilíře infrastruktury, ve kterém se Norsko propadá oproti umístění Švýcarska (5. místo mezi sledovanými zeměmi) o 27 míst. Patrný je i rozdíl v efektivitě trhu práce, podnikatelském prostředí a inovacích, kde Norsko mírně zaostává.

Obr. 1.3: Srovnání indexu globální konkurenceschopnosti Švýcarska a Norska, 2013 (WEF, 2014; vlastní zpracování)

Konkrétní porovnání indexu konkurenceschopnosti pro Švýcarsko a Norsko je uvedeno pouze z důvodu identifikace oblastí, kde je možné pozorovat větší odchylky a využít očekávání rozdílů i v dalších částech komparace. Je ale také nutné zdůraznit, že rozdíl v hodnocení některých pilířů okolo 10 míst v žebříčku není nijak propastný, jelikož výsledky prvních 20 ekonomik jsou velmi vyrovnané.

Jak rozložení jednotlivých otázek naznačuje (WEF, 2014, s. 50), tak v případě infrastruktury se výzkum zaměřuje nejen na kvalitu silnic, železniční sítě, letecké a námořní dopravy, ale také na infrastrukturu elektřiny a mobilního pokrytí. Pilíř efektivity trhu práce sleduje na jedné straně flexibilitu (spolupráce ve vztahu zaměstnavatel a zaměstnanec, mzdy, nábor a propouštění zaměstnanců aj.) a na efektivitu ve využití talentů na straně druhé (náklady, produktivita, management, zastoupení žen atd.). V případě inovace ve výzkumu a rozvoji se metodika reportu zaměřuje na kapacity pro inovace, kvalitu vědeckých výzkumů, výdaje podniků na výzkum a rozvoj, spolupráci mezi univerzitami a průmyslem aj.

1.4.2 Hodnocení světové konkurenceschopnosti IMD

Pod záštitou ekonomické fakulty IMD Business School každoročně vzniká *IMD World Competitiveness Yearbook*. Tato švýcarská prestižní škola se ve spolupráci s více než 50 dalšími institucemi se poli konkurenceschopnosti národů a podniků věnuje již od roku 1989 (IMD, 2014, s. 5). Nejaktuálnější ročenka vydaná v roce 2014 srovnává údaje 60 zemí z hlediska 338 kritérií. Výsledky jednotlivých porovnávaných kritérií jsou jak roční výsledky a údaje jednotlivých zemí (makroekonomické ukazatele, meziroční růst atd.), tak vyhodnocení subjektivních odpovědí respondentů.

Metodologie Centra konkurenceschopnosti IMD definuje čtyři hlavní faktory. Prvním z nich je *ekonomická výkonnost*, kam se řadí vedle makroekonomického hodnocení domácí ekonomiky také mezinárodní obchod a investice, zaměstnanost i analýza cen. Veřejné finance, fiskální politika, institucionální a společenský rámec a legislativa ovlivňují druhý faktor konkurenceschopnosti – *vládní efektivitu*. *Efektivita podnikového prostředí* je faktor zahrnující produktivitu a efektivitu trhu práce, finance a v neposlední řadě také praktiky, přístupy a hodnoty managementu. Posledním sledovaným faktorem je *infrastruktura*, která sdružuje dopravní i technologické sítě, infrastrukturu věd, zdravotnictví, životní prostředí a vzdělání (IMD, 2014, s. 480).

V hodnocení IMD za rok 2013 je Švýcarsko v celkovém hodnocení na druhém místě za USA, Norsko se umístilo na 6. příčce. V jednotlivých faktorech je hodnocení obou zemí zdánlivě velmi podobné, a to až na infrastrukturu, kde Norsko opět výrazněji zaostává (viz tab. 1.1). Pokud jsou následně porovnána jednotlivá kritéria, pak je možné opět pozorovat mírný propad Norska např. v hodnocení trhu práce či infrastruktury technologií a vědy, tedy v hodnocení WEF v oblasti inovací (IMD, 2014, s. 24-25).

Tab. 1.1 - IMD Competitiveness Ranking, 2013

	Výkonnost ekonomiky	Efektivita vlády	Efektivita podnikového prostředí	Infrastruktura
CH	10	4	6	3
NO	12	6	5	11

Zdroj: IMD (2014, s. 22-23).

2. Obecná charakteristika

Švýcarsko i Norsko patří mezi státy s nejvyšším bohatstvím na obyvatele na světě³¹. Takové hodnocení v sobě obsahuje finanční i hmotné a nehmotné formy majetku. Definicí uvádí Davies (2008, s. 1): „...*household wealth – by which we mean net worth or, more precisely, the value of physical and financial assets less liabilities.*“ V překladu: „*bohatstvím domácnosti máme na mysli čistou cenu, či lépe řečeno hodnotu hmotného i nehmotného majetku bez závazků.*“ Takovéto bohatství rodiny či jednotlivce má rozhodující vliv na tržní chování. Ovlivňuje také stabilitu růstu celé ekonomiky, protože je-li domácnost zabezpečena, pak „elasticita“ jejich výdajů není příliš velká, a to ani v případě ztráty práce, zdravotních problémů či stárnutí (Davies, 2008, s. 1-5).

Populaci a společnost jako takovou je nutné zkoumat s důrazem na jejich specifika a výjimečné rysy. Na této úrovni budou srovnávány demografické, sociální a politické ukazatele obou států. Jedná se tedy o rozšířenou a obecnou analýzu prostředí Švýcarska a Norska. V případě stručného přehledu o historických, geografických, politických a demografických údajích budou vždy konkrétní kritéria popsána v každém státě zvlášť, teprve pak bude možné přistoupit ke komparaci a vyhodnocení zjištěných výstupů.

2.1 Švýcarsko

Země čokolády, vysokých hor, zelených pastev, sýrů, hodinek i proslulých bank. Několik takových slov si asi lidé vybaví pod pojmem Švýcarsko. Představa malé hornaté země se stády skotu na zelenajících se svazích ovšem ani zdaleka nevystihuje ekonomický potenciál tohoto evropského státu s vysoce rozvinutým průmyslem a zahraničním obchodem.

---

³¹ Wealth per adult.

2.1.1 Historie

Vznik územního celku jako takového sahá až ke spojení tří území Uri, Schwyz a Nidwalden do konfederace v roce 1291. Již tehdy vzniká rozdělení na 26 kantonů, jejichž počet se zachoval až dodnes. Z této tzv. Staré švýcarské konfederace se později stává Helvétská republika, která přetrvala až do roku 1848, kdy se z konfederace stává federace, avšak oficiálním názvem je až dodnes Švýcarská konfederace. Od roku 1815 se Švýcarsko neúčastnilo žádného mezinárodního válečného konfliktu (Gstöhl, 2002).

Jak již bylo výše řečeno, tato federálně parlamentární republika má 26 kantonů. Jako celek se řadí mezi státy Střední Evropy a sdílí hranice s Německem, Francií, Itálií, Rakouskem a Lichtenštejnem, tedy téměř výhradně členy Evropské i měnové unie.

2.1.2 Geografie

Švýcarsko je vnitrozemský stát, který se s rozlohou přes 41 tisíc km² řadí k menším evropským státům. Převážná část území je hornatá s nadmořskou výškou přes 1 000 m. n. m. Geograficky lze Švýcarsko rozdělit na Alpy, Švýcarskou plošinu a Švýcarskou juru. Alpy se přitom rozprostírají na více než polovině území, nejvíce osídlená je však Švýcarská plošina (Bär, 1979).

Velký potenciál v oblasti přírodních zdrojů jistě skrývá hydroenergie, a to i díky velkému množství vodních ploch v reliéfu krajiny. Dalšími přírodními zdroji Švýcarska jsou dřevo a sůl. Podíl orné půdy v roce 2011 byl 9,8 % a celkový objem obnovitelných vodních zdrojů ve stejném roce byl 53,5 km³ (CIA, 2015a).

2.1.3 Politický systém

Švýcarsko má ve svém politickém systému mnoho specifíků. Například tzv. „kantonalismus“, který naznačuje, že jednotlivé správní jednotky mají značný význam i pravomoci a v neposlední řadě vlastní identitu, a to jazykovou, náboženskou i politickou (Gstöhl, 2002). Spojuje je vysoce rozvinutá přímá demokracie, která je silně vnímána prostřednictvím četných referend, které nejen ukazují občanské názory, mají ale

i konstitutivní povahu. Švýcaři tak na sebe berou přímou odpovědnost za otázky národní i nadnárodní povahy. Švýcarsko je jediným existujícím státem se zřízením zvaným direktoriální republika. Politický systém sám o sobě je velmi specifický (např. v podstatě neexistující funkce prezidenta v tradičním pojetí), ale pro potřeby komparace není nutné přistupovat k podrobnějšímu rozboru.

Není jisté pro potřeby této práce nutné zacházet do větších podrobností, jako je složení vlády, jednotlivé volby či právě zvolené autority státu. „Zajímavostí“ je velmi silná pozice konzervativních demokratických stran. Nejsilnější pozici má dlouhodobě Křesťanská demokratická lidová strana³² (CIA, 2015a), což jistě v obecném evropském měřítku není příliš obvyklé.

2.1.4 Demografie

Na rozloze přes 41 tisíc km² žije přibližně 8 milionů obyvatel. Hustota zalidnění je 199 obyvatel na km². Jako ve většině vyspělých zemí i ve Švýcarsku je stupeň urbanizace značný, ve městech žije asi 74 % obyvatel. Nejzalidněnějším kantonem je Zürich (1 425 tisíc obyvatel), největší hustotou obyvatel i druhým největším podílem přistěhovalců se vyznačuje kanton Basel-Stadt. Podíl cizinců na celkové populaci je značný, a to 23,8 %. Polovina obyvatel žije v městských aglomeracích kolem pěti největších švýcarských měst Zürich, Basel, Genf, Bern a Lausanne (BFS³³, 2015, s. 4).

Švýcarsko má dodnes čtyři úřední jazyky – němčinu, francouzštinu, italštinu a rétorománštinu. Přibližně 65 % populace používá němčinu jako svůj mateřský jazyk, rétorománština je naopak používána jen u 0,5 % obyvatel (2013). K římskokatolické církvi se hlásí 38,2 % obyvatel, k evangelickým církvím 26,9 % obyvatel a 21,0 % je bez vyznání (BFS, 2015, s. 7-8).

---

³² *Christlichdemokratische Volkspartei der Schweiz*, neboli CVP.

³³ Dále jen BFS.

Pestrost jazyků zvyšuje i velký podíl přistěhovalců, jejichž počet v roce 2013 překročil 2 miliony, přičemž téměř polovina z nich žije na území Švýcarska již více než 10 let. Většina z nich pochází ze zemí EU či členů Evropského sdružení volného obchodu. Majoritní podíl mají Italové a Němci, dále Portugalci, Srbové atd. Migrační saldo za rok 2013, neboli rozdíl mezi celkovým počtem imigrantů a emigrantů, je 10,8 osob na 1 000 obyvatel (BFS, 2015, s. 11).

Stárnutí obyvatelstva se nevyhýbá ani tomuto alpskému státu. V roce 2013 stoupl podíl obyvatelstva nad 65 let na 17,6 %, dokonce počet obyvatel starších 100 let byl ke konci téhož roku 1 495 (BFS, 2015, s. 5).

Počet živě narozených dětí za rok 2013 je téměř 83 000 (hrubá míra porodnosti 10,1 na 1 000 obyvatel³⁴), kdy na jednu matku připadá průměrně 1,52 dětí. Více než 60 % rodiček bylo ve věku 30-39 let. Počet úmrtí v roce 2013 dosáhl téměř 65 000 (hrubá míra úmrtnosti³⁵ 7,8 na 1 000 obyvatel), tedy méně než živě narozených dětí. 45 % úmrtí je navíc ve věkové kategorii nad 85 let (BFS, 2014, s. 9-11).

Specifikem obyvatelstva je i jedna z nejvyšších průměrných délek života v Evropě. Očekávaná délka života při narození je 80,5 let u mužů a 84,8 let u ženské populace (BFS, 2014, s. 11).

2.2 Norsko

První asociace spojené s Norskem pravděpodobně nejsou příliš vzdálené představě o Švýcarsku. Krásná krajina, nekonečné lesy, vysoké hory i četné vodní plochy. Ani Norsko však není čistě zemědělskou zemí a ekonomická síla této severské země je značná. Vyznačuje se mnoha odlišnými charakteristikami, od státního zřízení, energetických

---

³⁴ Hrubá míra porodnosti = počet živě narozených dětí na 1 000 obyvatel středního stavu (průměr stavu obyvatel na začátku a na konci sledovaného období).

³⁵ Hrubá míra úmrtnosti = počet zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu.

zdrojů až po sociální politiku státu. Ačkoliv historie neutrality v Norsku nesahá tak daleko jako ve Švýcarsku, ani Norsko není dodnes součástí EU.

2.2.1 Historie

Ke sjednocení do Norského království došlo již v roce 900, avšak v roce 1380 vzniká unie s Dánskem, která přetrvala až do vzniku personální unie s Dánskem a Švédskem (tzv. Kalmarská unie). Po zániku unie se stává území Norska opět závislým na Dánsku. V roce 1814 vzniká nová personální unie se Švédskem, která přetrvává až do plného vyhlášení nezávislosti v roce 1905. Norské království před první i druhou světovou válkou prohlašuje svoji neutralitu. I přesto je ale od roku 1940 do konce druhé světové války okupováno nacistickým Německem (Historical Milestones, 2013).

Po konci války přichází vstup do OSN, následován vstupem do NATO v roce 1949 a do EFTA v roce 1959. Vstup do Evropského společenství byl v roce 1972 zamítnut v referendu, stejně tak i členství v EU v roce 1994. I navzdory tomu jsou vztahy s EU celkem těsné. Státní zřízení Norska je konstituční monarchie v čele s králem (Harald V.³⁶) a prvním ministrem.

Jedním z největších milníků v dějinách Norska je bezpochyby objevení zdrojů ropy a zemního plynu na konci šedesátých let. Od roku 1995 se stává druhým největším exportérem ropy po Saudské Arábii (Gstöhl, 2002).

2.2.2 Geografie

Severoevropské Norské království je součástí tzv. Skandinávie, kde na východní straně tvoří hranici se Švédskem, Finskem a Ruskem. Na jižní, západní a severní straně Norsko spojují převážně fjordy se Severním, Norským a Barentsovým mořem. Pod Norskou suverenitu stále spadá několik ostrovů, které však pro potřeby tohoto srovnání nemají větší

---

³⁶ Harald V. stojí v čele Norského království i církve od roku 1991.

význam. Hlavním městem Norska je v jihozápadní části ležící město Oslo (Geological Survey of Norway, 2015).

Svým poněkud netradičním tvarem se Norsko rozkládá na téměř 324 tisících km². Tato svou rozlohou střední až větší evropská země má převážně hornatý reliéf (Skandinávské pohoří), a to včetně několika ledovců. Svérázný ráz dávají Norsku fjordy, které se zejména na západním pobřeží zařezávají relativně hluboko do pevniny (Geological Survey of Norway, 2015).

Není překvapením, že tato severská země má relativně malý podíl orné půdy, a to 2,6 % (2013). Naopak údaj 382 km³ (2011) obnovitelných vodních zdrojů svědčí o velkém podílu vodních ploch (CIA, 2015b).

2.2.3 Politický systém

Jak již vyplývá z názvu státního zřízení, Norsko je monarchie v čele s králem (Harald V.), který je omezen ústavou. Moc výkonná je zastoupena vládou v čele s ministerským předsedou či předsedkyní, moc zákonodárnou zastává parlament. Celé území je administrativně rozděleno na 19 krajů v čele s guvernérem (CIA, 2015b).

Na rozdíl od Švýcarska nejsou v Norsku referenda natolik rozšířena. Referenda byla v minulosti pořádána pouze několikrát z důvodu důležitého celonárodního rozhodnutí, jako je přístup k EU či prohibice. Při konečném rozhodnutí však bylo k názoru občanů bez větší diskuze přihlédnuto.

I zde stojí za zmínku zejména složení parlamentu. Mezi strany s největším zastoupením patří „Strana pracujících“ (*Arbeiderpartiet* neboli Ap), konzervativní strana i křesťanská demokratická strana (CIA, 2015b).

2.2.4 Demografie

Norsko s rozlohou 385 tisíc km² má „pouze“ 5 milionů obyvatel, hustota zalidnění je proto velmi nízká, a to 17 obyvatel na km². Hlavní město Oslo má téměř 1,2 miliony obyvatel

a nejvyšší hustotu zalidnění. Ve městech bydlí celkem 80 % obyvatel (Statistics Norway, 2013a, s. 66-69).

Oficiálním jazykem je norština a měnou norská koruna (dále jen NOK). Norská církev, v jejímž čele stojí norský král, má mezi náboženstvím dominantní zastoupení, a to 76,2 %. Zastoupení samotné římskokatolické církve je pouze 2,4 %, bez vyznání je cca 13 % obyvatelstva (Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 2014).

Norsko nemá tak vysoký podíl přistěhovalců jako Švýcarsko, počet nových imigrantů však razantně roste. Na konci roku 2013 žilo v Norsku přibližně 759 000 imigrantů (z toho bylo 126 000 novorozenců narozených na území Norska rodičům cizí státní příslušnosti), tj. 14,9 % z celkové populace. Z evropských států mají největší zastoupení přistěhovalci z Polska. Migrační saldo za rok 2013 bylo 7,9 na 1 000 obyvatel (Kristiansen, 2014, s. 2).

Počet potomků na jednu ženu neboli plodnost, činí 1,85, což je v evropském měřítku hodnota značně nadprůměrná. Počet živě narozených dětí za rok 2013 byl 58 995 (hrubá míra porodnosti 11,6 na 1 000 obyvatel). Průměrný věk rodiček je 30,5 (Kristiansen, 2014, s. 4). Počet úmrtí v roce 2013 činil celkem 41 282, tj. 8,1 na 1 000 obyvatel (Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 2014, s. 10-12).

I Norsko se může pyšnit velmi vysokou průměrnou délkou života, a to 79,3 u mužské populace a 83,6 u žen (Nordic Council of Ministers, 2014).

2.3 Obecná komparace

Představa o prostředí určité země a životě v ní je značně individuální a ovlivněná vlastními zkušenostmi a zážitky. V případě imaginárního Evropana, který nikdy osobně nenavštívil Švýcarsko ani Norsko, se s velkou pravděpodobností bude jednat o představu s krásnou horskou krajinou, zasněženými vrcholky hor a vodními plochami. V případě Švýcarska určitě nebude chybět ani myšlenka na čokoládu a sýry a společně s Norskem ryby, popř. ropa.

Tyto dojmy jsou samozřejmě velmi zjednodušené, idealistické, možná mylné a zcela určitě pro potřeby investora nepoužitelné. I k ekonomické komparaci by se však mělo přistupovat od začátku, bez předsudků a pocitů vlastní informovanosti.

2.3.1 Historie

Historie Švýcarska a Norska nemá příliš společných milníků a vzájemných souvislostí. Tyto země spolu nesousedí, neleží ani ve stejné části Evropy a nemají společnou mocenskou historii.

Ačkoliv v současné chvíli sdílí určitou neutralitu vůči Evropské unii, tak tvrzení, že jejich společným činitelem je neutralita, by nebylo relevantní. Uvažovat by se ale jistě dalo o podobnostech ve vztahu k evropské integraci.

2.3.2 Geografie

Z hlediska geografie pojí Švýcarsko a Norsko zejména hornatý reliéf. Švýcarsko je vnitrozemský stát v jihozápadní části střední Evropy, přes který dodnes vedou mnohé významné tranzitní cesty mezi severní a jižní a východní a západní Evropou. Norsko je naopak země, jejíž hranice tvoří více než z poloviny moře. O tranzitní cestě v rámci Evropy zde proto mluvit nelze, moře však samozřejmě nabízí mnohé jiné výhody.

Zjednodušeně tedy nese Švýcarsko typické rysy středoevropského státu, v případě Norska se projevují mnohá skandinávská specifika, a to od krajinného rázu, přes velmi nízkou hustotu zalidnění až k určité odlišné mentalitě obyvatel drsnějšího severského klimatu.

2.3.3 Politický systém

Státní zřízení v případě Švýcarska a Norska nelze srovnávat. Jednoznačně společné mají demokratické založení, ať už v případě direktoriální formy vlády Švýcarska nebo parlamentní monarchie v případě Norska.

Obě země spojují konzervativní a křesťanské strany, které si dlouhodobě udržují jedny z nejsilnějších pozic. V případě Norska je navíc ještě jasně patrný důraz na sociální otázky, který potvrzuje nejsilnější postavení sociálně-demokratické Arbeiderpartiet neboli Strany práce.

2.3.4 Demografie

Populace a její vývoj v čase skýtá širokou variaci úhlů pohledu, sledovaných statistik a údajů z národních ročenek. Pro účely mezinárodní komparace je opět třeba se zaměřit výhradně na ukazatele, které mají či mohou mít vliv na trh práce a podnikatelské prostředí v dané ekonomice. Z hlediska zdroje dat jsou upřednostněny statistiky Eurostatu před národními statistickými úřady, a to z důvodu zaručené jednotné metodiky výpočtu a omezení rozdílnosti vstupních charakteristik (jiné rozdělení věkových skupin apod.).

Z hlediska počtu obyvatel je možné Švýcarsko i Norsko označit za střední až menší evropské země, které se významně odlišují celkovou rozlohou a tedy i hustotou zalidnění, kde se Norsko řadí k zemím s velmi nízkým počtem obyvatel na km². Jak je patrné z tabulky 2.1, procentuální zastoupení obyvatel v produktivním věku (15-65 let) je v obou ekonomikách srovnatelné. Větší odchylky lze najít ve skupině do 14 let a nad 65 let, kde statistiky Švýcarska kopírují průměrný údaj EU, Norsko má o několik procentních bodů vyšší zastoupení v populaci v předproduktivním věku. Tendence stárnutí obyvatelstva se nevyhýbá ani Švýcarsku a Norsku, kde je patrný rozdíl mezi statistickými údaji z roku 2002 a 2012.

Tab. 2.1 - Počet, hustota a struktura populace

	Počet obyvatel	Počet obyvatel na km ²	Struktura obyvatelstva (v %)					
			0-14 let		15-64 let		nad 65 let	
	2013	2013	2002	2012	2002	2012	2002	2012
CH	8 139 631	203,5	16,9	15,0	67,5	67,8	15,6	17,2
NO	5 109 506	17,0	20,0	18,5	65,0	66,1	14,9	15,4
EU 28	508 498 470	116,3	16,8	15,6	67,2	66,5	16,0	17,9

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

V tabulce 2.2. je možné porovnat základní demografické ukazatele a jejich vývoj oproti roku 2002. Obě země se vyznačují vysokou očekávanou délkou života, což mimo jiné značí vysokou kvalitu života včetně rozvinutého zdravotnického systému i vyhovujícího životního prostředí. Zatímco v případě Švýcarska odpovídá fertilita³⁷ průměru EU, Norsko se stejně jako ostatní nordické země³⁸ vyznačuje v evropském měřítku nadprůměrnou plodností (Nordic Council of Ministers, 2014, s. 41). Za posledních deset let vzrostla fertilita v obou zemích, což je mimo jiné zapříčiněno i větším přílivem imigrantů z méně rozvinutých částí světa. Stejně jako údaj fertility je i hrubá míra porodnosti³⁹ Norska vyšší než údaj pro Švýcarsko i EU.

Tab. 2.2 - Základní demografické ukazatele, srovnání údajů roku 2002 a 2012

	Hrubá míra porodnosti		Hrubá míra úmrtnosti		Fertilita		Střední očekávaná délka života při narození			
	na 1 000 obyvatel		na 1 000 obyvatel		na 1 ženu		Muži		Ženy	
	2002	2012	2002	2012	2002	2012	2002	2012	2002	2012
CH	9,9	10,3	8,5	8,0	1,39	1,52	77,9	80,6	83,2	84,9
NO	12,2	12,0	9,8	8,4	1,75	1,85	76,4	79,5	81,6	83,5
EU 28	10,3	10,4	10,0	9,9	1,45	1,58	74,5	77,5	80,9	83,1

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Švýcarsko i Norsko spojuje značný příliv imigrantů. Tabulka 2.3 zachycuje vývoj počtu obyvatelstva v letech 2003-2013. Procentuální meziroční růst nabývá vyšších hodnot než u EU v obou sledovaných zemích. K výraznému nárůstu obyvatelstva a zvýšení vlivu čisté migrace došlo v letech 2008 a 2009, kdy se datuje začátek ekonomické krize. Tento nárůst jistě zaznamenaly zejména ekonomiky s vysokou životní úrovní obyvatelstva a nízkou mírou nezaměstnanosti, ke kterým se Švýcarsko i Norsko řadí mezi prvními. Vyrovnané hodnoty růstu obyvatelstva EU značí, že migrace probíhá především v rámci členských zemí EU, potažmo členů EFTA. Rozdíl je možné pozorovat také v příčině růstu populace. Zastoupení čisté migrace oproti přirozenému přírůstku ve změně počtu obyvatelstva

³⁷ Průměrný počet potomků na jednu ženu.

³⁸ Alandy, Dánsko, Faerské ostrovy, Grónsko, Finsko, Island, Norsko, Švédsko.

³⁹ Počet narozených dětí na 1 000 obyvatel středního stavu (stav obyvatelstva k 1. červenci sledovaného roku).

Švýcarska se pohybuje okolo 80 %. Čistá migrace Norska zaznamenala od roku 2003 značný nárůst a její podíl na ročním růstu je cca 70 % (viz tab. 2.3).

Tab. 2.3 - Vývoj meziročního růstu populace a migrace, 2003-2013

	CH			NO			EU 28
	Roční růst populace	Růst v %	Čistá migrace v %	Roční růst populace	Růst v %	Čistá migrace v %	Růst v %
2003	50 295	0,80	82,55	25 205	0,62	44,53	0,35
2004	50 954	0,69	74,68	28 906	0,55	45,51	0,38
2005	44 026	0,69	73,25	33 856	0,63	54,15	0,42
2006	49 611	0,59	73,62	40 915	0,73	57,84	0,37
2007	84 755	0,67	84,18	56 037	0,88	70,55	0,38
2008	108 362	1,13	85,73	62 081	1,19	69,74	0,40
2009	83 950	1,43	81,17	58 947	1,31	65,46	0,35
2010	78 206	1,10	77,44	62 106	1,23	67,89	0,21
2011	84 528	1,08	77,88	65 565	1,28	71,28	0,25
2012	84 398	1,07	78,10	65 405	1,33	72,08	-1,08
2013	100 521	1,06	82,37	56 695	1,31	68,70	0,22

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Potenciální vliv vývoje čisté imigrace je třeba uvážit v dalších částech srovnání při pozorování hodnot míry nezaměstnanosti a dalších souvisejících ukazatelů.

3. Makroekonomická analýza

Mezinárodní srovnání kumuluje, definuje a zkoumá velké množství makroekonomických veličin, proměnných a celkových ukazatelů. Ne zcela odborný pozorovatel se v takové změti údajů může velmi lehce ztratit a nabýt pocitu, že analýza, kterou je možné provést, je zcela bezedná.

Jednou z ambic této práce je komparaci Švýcarska a Norska zpřehlednit, získané výstupy srozumitelně vysvětlit a dát do praktických souvislostí. Není proto možné srovnat všechny dostupné makroekonomické veličiny, které jsou zmiňovány v mnoha publikacích na toto téma. Směr srovnání je zcela individuální, ovšem se snahou o objektivní výstup.

Následující makroekonomická analýza postupuje dle teoretického základu první kapitoly⁴⁰. Informace i vlastní výpočty aplikují teoretická tvrzení a popsanou metodiku v praxi. Ukazatele stavu a vývoje ekonomik jako celku jsou srovnávány pomocí tabulek a grafů a na jejich základě komentován výstup jednotlivých komparací, podobností i odlišností. Veškeré peněžní ukazatele (HDP apod.) jsou přepočteny prostřednictvím PPP z hodnot v národních měnách na tzv. skutečné hodnoty v EUR⁴¹ nebo PPS či vztaženy k cenám určeného základního roku. Převážná většina dat je čerpána z databáze Eurostatu⁴², která je zpracovávána dle ročně zasílaných oficiálních dat zúčastněných zemí. Podrobnou metodiku zpracování dat, propočtu PPP a standardu kupní síly je možné najít na stránkách Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

Vybrané ukazatele jsou porovnány s výsledky Evropské unie jako celku, a to pomocí standardu kupní síly (PPS) či prostým porovnáním hodnot. Český statistický úřad⁴³ uvádí, že tato metodika Evropského srovnávacího programu „*je uměle vytvořená měnová jednotka používaná při mezinárodních srovnáních k vyjádření objemu ekonomických*

---

⁴⁰ Viz kapitola 1. Mezinárodní srovnání, s. 15.

⁴¹ Euro, měna Evropské unie.

⁴² Statistický úřad Evropské unie, přístupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>.

⁴³ Dále jen ČSÚ.

souhrnných ukazatelů. V projektu ECP kupní síla 1 PPS odpovídá průměrné kupní síle jednoho Eura v Evropské unii (EU 27).“ (ČSÚ, 2015).

3.1 HDP a jeho komponenty

Jak již uváděla teoretická část, výsledné HDP je možné získat několika metodami. Každá metoda sestává z různých komponentů, které poskytují rozdílný náhled na ekonomický výstup. Tyto komponenty jsou v některých případech použity i v rámci dalších skupin ukazatelů.

3.1.1 Vliv cenové hladiny

Z důvodu snahy o z větší části jednotné použití zdrojů (OECD, Eurostat), kde je většina údajů uváděna v běžných cenách přepočtených na EUR pomocí aktuálních směnných kurzů, mnoho číselných údajů nezohledňuje rozdílné cenové hladiny.

Tab. 3.1 - Srovnání nominálního HDP a HDP per capita

	HDP 2013 (1 000 mil. EUR)	HDP per capita 2013 (EUR)	HDP per capita 2012 (PPS, EU-28=100)	Meziroční míra růstu HDP 2013 (v %)
CH	490	61 100	157	2,0
NO	385	75 700	194	0,6
EU 28	13 075	25 700	100	0,1

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Z hlediska ekonomické síly (HDP) bylo Švýcarsko dle The World Bank (2015) v celosvětovém srovnání v roce 2013 na 20. místě a Norsko na 26. místě. Tato umístění jsou velmi vysoká, pokud je zvažena velikost a zejména počet obyvatel obou těchto evropských zemí. V tab. 3.1 jsou HDP i HDP per capita vyjádřeny v běžných cenách roku 2013 v miliardách EUR. Ekonomická úroveň Švýcarska i Norska velmi značně přesahuje v nominálním vyjádření průměrnou úroveň Evropské unie, a to několikanásobně. Po tomto prvním, velmi stručném a vlivem působení běžných cen a nominálního HDP i nepřesném srovnání by mohlo být konstatováno, že HDP Švýcarska sice mezi roky 2012 a 2013 rostlo rychleji, ale ekonomická úroveň Norska je vyšší.

S tímto konstatováním ale není možné se spokojit. Z údajů tabulky 3.2 je možné vyčíst mnohem více. Čísla jsou sice značně zaokrouhlena a tak může dojít k nepřesnostem, ale na výsledných poměrech se nic zásadního nemění.

Tab. 3.2 - Vliv sjednocení cenových hladin na HDP, 2013

Ukazatel	EU 28	CH	NO
1 HDP v národních měnách (v mld.)	13 075 000	635 331	3 003 605
2 Populace (v mil. obyvatel)	508,50	8,14	5,11
3 Směnný kurz (1 EUR = ... národní měny)	1	1,231	7,806
4 PPP pro HDP (1 EUR = ... národní měny)	1	1,83	12,19
5 Reálný HDP, sjednocené cenové úrovně (v mil. EUR)	13 075 000	347 175	246 399
6 Reálný HDP per capita, sjednocené cenové úrovně (v mil. EUR)	25 713	42 650	48 219
7 Index reálného HDP per capita vůči EU (EU28 = 100)	100	166	188
8 Indexy cenové hladiny (PPP/ER) EU28 = 100	100	141	156
9 Nominální HDP (v mil. EUR)	13 075 000	516 110	384 732
10 Nominální HDP per capita (v mil. EUR)	25 713	63 404	75 147
11 Index nominálního HDP per capita vůči EU (EU = 100)	100	246	292

Zdroj: Eurostat (2015), BFS (2014, s. 3), Norwegian Ministry of Foreign Affairs (2014, s. 10, 51), vlastní výpočty.

Důležitými ukazateli jsou směnný kurz⁴⁴, který je průměrem měsíčních směnných kurzů za rok 2013, a stanovené PPP pro HDP. Jejich porovnáním vzniká index cenové hladiny. V tomto konkrétním případě je index vztažen k cenové úrovni EU, tedy referenční zemi pro tento poměr⁴⁵. Dle OECD jsou indexy cenové hladiny Švýcarska a Norska nejvyšší ze všech členských zemí OECD, které se svým průměrem blíží referenčnímu údaji zemí OECD (2012).

Výše HDP a HDP per capita v tabulce 3.1 byly získány jako podíl HDP v národní měně a průměrného směnného kurzu vůči EUR. Hodnoty reálného HDP, na rozdíl od nominálních, zohledňují rozdílné cenové hladiny, které jsou sjednoceny pomocí PPP pro agregát HDP. Po vydělení HDP v národních měnách hodnotou PPP je vypočten reálný HDP a po úpravě také HDP per capita. Rozdíl oproti nominálnímu vyjádření není

⁴⁴ ER = Exchange Rate.

⁴⁵ EU = 100

zanedbatelný, a to hlavně v hodnotách ekonomické úrovně. Nejenže poměr HDP na obyvatele ve srovnání s EU klesl z téměř trojnásobku na stěží dvojnásobnou hodnotu, ale i hodnoty Švýcarska a Norska se sobě přiblížily o více než 10 %.

Vysoká ekonomická síla i úroveň jsou u obou zemí zachovány i po sjednocení cenových úrovní. Z hodnot mimo jiné vyplývá, že cenová úroveň Švýcarska a Norska je značně vyšší než průměr zemí Evropské unie, avšak pokud je vzájemně porovnána cenová úroveň těchto zemí, výsledkem jsou relativně srovnatelné údaje. I v případě, kdy budou hodnoty vyjádřeny v běžných cenách, je proto možné bez většího zkreslení vzájemně Švýcarsko a Norsko porovnat. To však neplatí pro komparaci vůči EU.

3.1.2 Produkce výrobků a služeb

Prvním zmíněným způsobem vyjádření HDP byla produkční metoda. Způsob jejího výpočtu není třeba znovu opakovat, názornější představu o složení HDP je možné získat z tabulky 3.3, kde rozdíl mezi produkcí a mezispotřebou vyjadřuje hrubá přidaná hodnota⁴⁶. Čisté daně kumulují rozdíl mezi daněmi z produktů a dotacemi na produkty.

Tab. 3.3 - Produkční metoda, procentuální zastoupení HPH a čistých daní v HDP, 2013

	Hrubá přidaná hodnota (v % HDP)	Čisté daně (v % HDP)
CH	96,7	3,3
NO	89,5	10,5

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

HPH je rozdíl mezi produkcí rezidentů a jejich spotřebou během výroby. Tuto přidanou hodnotu lze dekomponovat na jednotlivá odvětví, popř. ekonomické činnosti⁴⁷ (viz tab. 3.4).

---

⁴⁶ Dále jen HPH.

⁴⁷ Rozdělení dle CZ-NACE (Klasifikace ekonomických činností), (CZ-NACE, 2015).

Tab. 3.4 - Hrubá přidaná hodnota dle odvětví (NACE), v b.c. roku 2013

Sekce	Ekonomická činnost	CH		NO	
		HPH (mil. EUR)	% HPH	HPH (mil. EUR)	% HPH
A	Zemědělství, myslivost a rybolov	3 526,5	0,7	5 554,2	1,6
B-D	Průmysl (včetně energetiky)	102 909,5	20,6	119 538,9	34,0
E	Stavebnictví	25 472,5	5,1	20 415,7	5,8
G-I	Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	102 085,1	20,5	47 875,2	13,6
J	Informační a komunikační činnosti	20 147,3	4,0	13 058,1	3,7
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	53 130,7	10,7	17 701,6	5,0
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	5 175,9	1,0	23 101,6	6,6
M-N	Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	47 900,0	9,6	25 723,5	7,3
O-Q	Veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdrav. a soc. péče	94 358,0	18,9	72 471,0	20,6
R-U	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	44 159,5	8,9	6 477,3	1,8
HPH		498 865,0	100,0	351 917,1	100,0
Čisté daně (daně mínus dotace na produkty) mínus FISIM		17 203,1		41 180,9	
HDP		516 068		393 098	

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Ačkoliv by se po komparaci ekonomické úrovně Švýcarska a Norska mohlo zdát, že se dále potvrzuje jejich značná podobnost v ukazatelích, po rozkladu HPH je již možné identifikovat mnohé odlišnosti. Ze zastoupení jednotlivých kumulací odvětví v HPH lze ekvivalentně odvodit i jejich procentuální zastoupení v HDP. Silné zastoupení průmyslu (včetně energetiky) a služeb není v rozvinutých zemích nic neobvyklého. Význam produkce zpracovatelského průmyslu je v případě Norska značně vyšší, a to jistě zejména zásluhou ropného průmyslu. Potvrzením individuálního očekávání je také dvojnásobný význam odvětví „peněžnictví a pojišťovnictví“ pro Švýcarsko oproti Norsku.

Dopočtem rozdílu mezi celkovou hrubou přidanou hodnotou a HDP jsou získány tzv. čisté daně. Jak vyplývá z tabulky 3.3 i 3.4, podíl tohoto ukazatele na HDP je značně rozdílný. V případě Švýcarska jsou to přibližně 3 %, v Norsku tvoří čisté daně více než 10 % HDP.

3.1.3 Analýza poptávky

Složkami poptávky se zabývá další alternativa stanovení HDP, a to výdajová metoda. S pomocí této metodiky je možné nahlédnout do složek HDP ze zcela jiné perspektivy. Výdajová metoda umožní rozklad HDP na jednotlivé složky domácí poptávky a zjištění odlišností v rozložení individuální a kolektivní spotřeby. Tyto údaje mohou také mnoho napovědět o kvalitě života obyvatel.

Tabulka 3.5 nejprve na zjednodušené úrovni srovnává zastoupení souhrnných agregátů z hlediska výdajové metody v HDP a porovnání těchto údajů nejen mezi Švýcarskem a Norskem, ale také vůči celé EU. HDP je uveden v běžných cenách roku 2013. Převod pomocí PPS zaručuje také srovnatelnost cenových hladin.

Tab. 3.5 - Výdajová metoda - složky HDP v běžných cenách roku 2013

	HDP 2013 (v mil. PPS)	Výdaje na konečnou spotřebu (v % HDP)	Tvorba hrubého kapitálu (v % HDP)	Vývoz výrobků a služeb (v % HDP)	Dovoz výrobků a služeb (v % HDP)
CH	347 801	65,3	22,6	72,1	60,0
NO	251 770	61,5	28,3	38,8	28,6
EU 28	13 529 099	78,1	19,3	42,8	40,1

Zdroj: Eurostat (2015).

V HDP Evropské unie jako celku má zcela dominantní zastoupení složka výdajů na konečnou spotřebu, naopak poměrně menší zastoupení má tvorba hrubého kapitálu. Téměř zanedbatelnou částí HDP EU z pohledu výdajové metody je čistý vývoz (vývoz výrobků a služeb mínus dovoz výrobků a služeb). Zatímco u Švýcarska i Norska tvoří toto saldo přibližně 10 %, čistý vývoz EU má v HDP zastoupení necelé 3 %. Z tabulky 3.5 ale není patrné, co jednotlivé agregáty HDP tvoří a jak se liší individuální a kolektivní spotřeba.

Podle jednotné metodiky SNA 93 i ESA 95 má HDP (při použití výdajové metody) osm hlavních složek. Součet výdajových složek (výdaje na konečnou spotřebu domácností, neziskových organizací sloužících domácnostem a vládních institucí) tvoří konečnou spotřebu. Konečná spotřeba společně s tvorbou hrubého kapitálu tvoří domácí poptávku. Pokud je k domácí poptávce přičten čistý vývoz (export mínus import), vzniká výše HDP (viz tab. 3.6).

Tab. 3.6 - Výdaje na HDP v b.c. roku 2013

	CH		NO		EU 28
	v b.c. 2013 (mil. EUR)	% HDP	v b.c. 2013 (mil. EUR)	% HDP	% HDP
Výdaje domácností na individuální spotřebu	272 000,8	52,7	150 666,5	38,3	
Výdaje NPISH na individuální spotřebu	8 586,5	1,7	7 478,2	1,9	
Výdaje vládních institucí na individuální spotřebu	31 805,3	6,2	56 835,0	14,5	
Výdaje vládních institucí na kolektivní spotřebu	24 773,9	4,8	26 871,0	6,8	
Konečná spotřeba	337 166,5	65,3	241 850,7	61,5	78,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	120 849,4	23,4	92 952,7	23,6	
Změna stavu zásob	7 121,7	1,4	:	:	
Čisté pořízení cenností	-11 586,3	-2,2	:	:	
Tvorba hrubého kapitálu	116 384,8	22,6	111 217,2	28,3	19,2
DOMÁCÍ POPTÁVKA	453 551,3	87,9	353 067,9	89,8	97,3
Vývozy	372 335,1	72,1	152 526,4	38,8	42,8
Dovozy (-)	-309 818,3	-60,0	-112 496,2	-28,6	-40,2
Čistý vývoz	62 516,8	12,1	40 030,2	10,2	2,6
HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	516 068,1	100,0	393 098,1	100,0	100,0

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Jednotlivé agregáty, a to i včetně HDP, jsou uváděny v tržních cenách roku 2013. Celkový HDP se neshoduje s HDP v tabulce 3.5 z důvodu nejednotných cenových hladin a tedy i rozdílných měn (PPS, EUR). Údaje v tržních cenách je možné převést na PPS pomocí indexu cenové úrovně mezi zkoumanou zemí a EU. HDP z tabulky 3.6 je odlišný i vůči nominálnímu HDP v tabulce 3.2 (s. 50), a to z důvodu vlivu zaokrouhlení i zkreslení směnného kurzu výpočtem průměrů měsíčních kurzů. Roční průměrný směnný kurz se také může mírně lišit.

Velmi zajímavé jsou rozdíly v rozložení výdajů na konečnou spotřebu. Celkové vládní výdaje Norska jsou o 10,3 % vyšší než vládní výdaje Švýcarska. Naopak celková individuální spotřeba (domácnosti, NPISH) Švýcarska převyšuje o 14,4 % výdaje na individuální spotřebu Norska. Pokud jsou vzaty v úvahu údaje zjištěné při rozkladu HDP produkční metodou, pak se nabízí souvislost vysoké úrovně výdajů vládních institucí na individuální spotřebu se značně vyššími čistými daněmi.

Ačkoliv procentuální zastoupení čistého vývozu v HDP je ve Švýcarsku i v Norsku velmi podobné, rozdíl mezi dovozem a vývozem není zdaleka zanedbatelný. Mnohem vyšší je míra otevřenosti ekonomiky Švýcarska oproti Norsku, a to ať je stanovena podílem vývozu nebo dovozu v HDP.

Kumulativní zastoupení agregátů (konečná spotřeba, tvorba hrubého kapitálu a čistý vývoz) v HDP je v ekonomice Švýcarska i Norska srovnatelné. Zcela odlišná situace je patrná při srovnání s „průměrem“ EU. Evropská unie se vyznačuje značnou výší konečné spotřeby, naopak saldo vývozu a dovozu je téměř zanedbatelné. Také výše investic (tvorba hrubého kapitálu) je v obou zkoumaných zemích velmi nadprůměrná.

3.1.4 Důchodové složky

Důchodová metoda poskytuje pohled na HDP jako součet důchodů vzniklých při výrobě a jejich prvotní rozdělení. Tab. 3.7 opět zachycuje výši jednotlivých složek i jejich procentuální zastoupení v celkovém HDP. I zde je možné pozorovat větší zastoupení daní v případě Norska. Poměrně velkou část HDP Švýcarska tvoří náhrady zaměstnancům, neboli platy, mzdy a sociální příspěvky zaměstnavatelů, a to ve srovnání s Norskem i EU.

Tab. 3.7 - Důchodové složky HDP v b.c. roku 2013

	CH		NO		EU 28
	v b.c. 2013 (mil. EUR)	% HDP	v b.c. 2013 (mil. EUR)	% HDP	% HDP
Náhrady zaměstnancům	304 935,9	59,1	177 306,2	45,1	47,8
Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	197 536,1	38,3	178 446,1	45,4	40,3
Daně z výroby a dovozu snížené o dotace	13 596,1	2,6	37 343,2	9,5	11,9
HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	516 068,1	100,0	393 098,1	100,0	100,0

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Jak uvádí System of National Accounts 1993 (1993, s. 511), po přičtení salda primárních důchodů nerezidentů (primární důchody získané od nerezidentských jednotek mínus primární důchody vyplacené nerezidentským jednotkám) je výsledkem *hrubý národní důchod*. Jak názorně ukazuje tab. 3.8, čistý národní důchod je hrubý národní důchod snížený o spotřebu fixního kapitálu. Čistý národní důchod společně se saldem běžných

transferů nerezidentů tvoří čistý národní disponibilní důchod, který se dělí na výdaje na konečnou spotřebu a *čisté úspory*. Jak uvádí Kadeřábková a Žďárek (2007, s. 63), „*Zdroje v národní ekonomice, které nejsou spotřebovány, jsou buď uspořeny, investovány nebo převedeny do nebo ze země. Souhrn úspor, investic (tvorby kapitálu) a čistých kapitál. transakcí s vnějším světem proto představuje čisté půjčky/výpůjčky národní ekonomiky ve vztahu ke zbytku světa.*“

Tab. 3.8 - Národní a disponibilní důchod, 2013

	CH (v mil. EUR)	NO (v mil. EUR)
Hrubý domácí produkt	489 673,2	385 746,9
+ Saldo primárních důchodů nerezidentů	26 525,5	6 255,4
Hrubý národní důchod	516 198,6	392 002,3
- Spotřeba fixního kapitálu	88 057,5	55 325,8
Čistý národní důchod	428 141,1	336 676,4
+ Saldo běžných transferů nerezidentů	-12 751,8	-4 877,9
Čistý národní disponibilní důchod	415 389,3	331 789,6
- Výdaje na konečnou spotřebu	335 771,5	242 423,0
ČISTÉ ÚSPORY	79 617,8	89 366,6

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Čisté půjčky, resp. výpůjčky národních ekonomik Švýcarska a Norska lze získat výpočtem patrným z tab. 3.9. K čistým úsporám jsou přičteny čisté kapitálové transfery a spotřeba fixního kapitálu (snížení hodnoty fixních aktiv ve výrobě způsobené opotřebením, zastaráním či náhodným poškozením) a odečtena hrubá tvorba kapitálu a čisté pořízení nefinančních nevyráběných aktiv (např. přírodní a vodní zdroje, smlouvy, licence, atd.). Pokud je výsledkem kladná hodnota, pak se jedná o čisté půjčky. Záporný výsledek by naopak znamenal čisté výpůjčky. V případě Švýcarska i Norska se jedná o čisté půjčky, tedy zdroje, které jsou k dispozici k dalším investicím a financování ostatních ekonomik.

Tab. 3.9 - Čisté půjčky/výpůjčky v b.c. roku 2013

	CH	NO
	mil. EUR	mil. EUR
Čisté úspory	81 770,3	89 375,5
+ Čisté kapitálové transfery	0,0	176,4
- Hrubá tvorba kapitálu	-103 872,0	-101 967,0
- Čisté pořízení nefinančních nevyroběných aktiv	-7 352,1	-356,5
+ Spotřeba fixního kapitálu	88 057,5	55 325,8
Čisté půjčky / Čisté výpůjčky	73 307,9	42 554,2

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

3.2 Spotřebitelské ceny

Vývoj spotřebitelských cen a tedy i cenové úrovně je výsledkem mnoha vlivů. Svou roli zde hrají ceny energií a paliv, hospodářský růst, směnný kurz, daňová břemena, intervence národní banky a další ekonomické, mimoekonomické, vnější i vnitřní vlivy. Hlavním objektem sledování jsou tak spíše dlouhodobější tendence a hodnoty než momentální výkyvy.

Pro účely sledování těchto tendencí a směrů vývoje se nelze zaměřit na hodnoty jednoho roku. Jednotlivé ukazatele jsou sledovány v roční časové posloupnosti od roku 2006. Rok 2006 je zvolen zaprvé z důvodu posledního většího rozšíření členských států EU v roce 2004⁴⁸ a zadruhé také z důvodu metodiky ESA 95 (tedy i Eurostatu) pro stanovení tzv. harmonizovaného indexu spotřebitelských cen⁴⁹, kde je rok 2005 určen jako referenční rok.

HICP je dle OECD (2012, s. 423) „*price index that measures the changes in the prices of consumer goods and services that households acquire by means of monetary transactions.*“ V překladu: „*cenový index, který měří změny spotřebitelských cen zboží*“

⁴⁸ Páté rozšíření EU k 1. květnu 2004 o 10 členských zemí (Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko).

⁴⁹ Dále také HICP (Harmonised index of consumer prices).

a služeb, které si domácnosti pořizují ve smyslu peněžních transakcí“. Zjednodušeně je tedy HICP ukazatelem inflační konvergence a je používán pro mezinárodní srovnání v rámci členských zemí EU, kandidátských zemí a zemí EFTA. Jako základní referenční období je určen právě rok 2005.

Nakonec je nutné zdůraznit, že sledované časové období značně odráží vliv světové hospodářské krize v letech 2008 a 2009. Mnohá kritéria zaznamenaly značné výkyvy, které lze připsat právě tomuto mimořádnému vlivu.

3.2.1 Indexy cenové úrovně

Je načase vrátit se na začátek kapitoly k demonstraci vlivu rozdílů cenové hladiny na převod na reálné hodnoty. Zohlednění PPP a vztáhnutí různých měn k EUR zajišťují právě indexy cenové hladiny.

V tabulce 3.10 lze pozorovat neustálý nárůst indexu, a to jak v případě Švýcarska, tak i Norska. Po vzájemném porovnání je patrné, že PLI je až na výjimku v roce 2011 vyšší pro Norsko, rozdíl však není nijak propastný. PLI pro výdaje na konečnou spotřebu domácností vypovídají o tom, jak „drahé“ je spotřební zboží nakupované domácnostmi oproti průměru EU. Norsko se vyznačuje nejvyšší hodnotou PLI pro výdaje na konečnou spotřebu domácností v rámci sledovaných evropských zemí (Eurostat, 2014) a stává se společně se Švýcarskem na druhém místě nejdražší evropskou zemí. Velmi značný je také poměr PLI výdajů vládních institucí Švýcarska a Norska vůči EU.

Konečná spotřeba domácností se dělí na mnoho položek. V individuálním výběru okruhů zboží a služeb v tabulce 3.11 jsou zastoupeny zejména ty artikly, které mají ve spotřebě jednotlivých domácností největší podíl, a to *jídlo a nealkoholické nápoje, náklady na bydlení* (pronájem, energie, zařízení), *zdraví* (zdravotnické služby, farmaceutické produkty, atd.), *vzdělání, dopravní služby* a konečně i souhrnně *zboží a služby*.

Tab. 3.10 - Vývoj PLI, EU 28 = 100 (2006-2013)

PLI - Hrubý domácí produkt (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	129,6	120,1	124,9	133,7	143,3	154,0	152,4	148,4
NO	132,7	134,9	136,2	136,4	147,5	152,8	157,0	156,1
PLI - Výdaje na konečnou spotřebu domácností (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	134,7	125,2	128,6	137,6	148,1	160,2	158,5	154,5
NO	139,9	137,6	140,7	139,4	150,4	156,6	160,1	157,1
PLI - Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	157,7	145,2	151,3	161,5	176,6	193,9	195,3	190,1
NO	155,2	157,7	160,0	156,8	175,4	183,9	196,9	193,3

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Rozdíl indexů Švýcarska a Norska vůči EU je velmi výrazný. Průměrné hodnoty PLI výdajů na konečnou spotřebu domácností (viz tab. 3.11) výrazněji převyšují indexy cenové úrovně zdraví, vzdělání a celkových služeb. Poměrně nižší oproti druhé sledované zemi je pak PLI bydlení pro Norsko a PLI dopravních služeb pro Švýcarsko.

Tab. 3.11 - Vývoj PLI pro vybrané skupiny produktů, EU 28 = 100 (2006-2013)

PLI - Jídlo a nealkoholické nápoje (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	141,8	132,1	131,5	140,9	149,1	157,6	154,3	150,3
NO	158,3	157,9	154,7	154,5	165,8	182,9	185,5	176,4
PLI - Bydlení (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	169,1	165,9	171,1	183,6	186,8	198,0	197,1	188,2
NO	117,3	114,0	121,0	128,1	132,8	136,1	135,2	136,5
PLI - Zdraví (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	150,9	130,7	131,0	134,0	190,9	205,5	212,9	208,4
NO	151,5	162,5	161,3	156,7	194,9	195,7	222,4	221,7
PLI - Vzdělání (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	199,8	176,6	184,7	206,6	219,2	256,5	264,4	256,7
NO	189,8	179,4	182,6	172,8	189,3	202,5	217,9	214,1
PLI - Dopravní služby (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	141,5	117,0	120,8	128,9	114,3	119,6	114,1	129,4
NO	173,9	154,3	155,7	148,0	149,7	143,6	149,1	152,7
PLI - Zboží celkem (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	115,1	107,4	113,0	121,6	129,0	138,2	134,6	131,0
NO	137,4	140,1	141,1	138,2	149,2	156,5	158,5	155,2
PLI – Služby celkem (EU 28 = 100)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	153,5	140,5	145,1	154,2	169,9	185,6	186,9	183,3
NO	148,0	146,8	149,9	149,0	164,5	171,2	180,4	179,3

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

3.2.2 Vývoj inflace

Samuelson a Nordhaus (1992, s. 738) definují míru inflace jako roční procentuální růst obecné cenové úrovně. Mezinárodní srovnávací program OECD-Eurostat však využívá harmonizovaný index cenové úrovně, který srovnává inflaci spotřebitelských cen. Údaje v tab. 3.12 ukazují meziroční růst míry inflace spotřebitelských cen, reálného HDP a míry nezaměstnanosti, tedy tří velmi úzce souvisejících ukazatelů.

Již zde lze pozorovat několik zajímavých rozdílů a souvisejících tendencí. Míra inflace Švýcarska je obecně velmi nízká a až na drobné výkyvy se pohybuje kolem nuly, tedy cenová hladina spotřebních cen je velmi vyrovnaná. Výsledná čísla pro Norsko i EU nejsou zdaleka tak vyrovnaná, ale i tyto inflační míry jsou mírné. Nejvíce výrazný je již zmiňovaný vliv hospodářské krize v roce 2008 a 2009, kdy došlo k poklesu reálného HDP a pomalejšímu růstu v následujících letech. Jedním z následků poklesu hospodářského růstu byl nárůst míry nezaměstnanosti, a to zejména v roce 2009, který v případě EU pokračoval až do konce sledovaného období. Míra nezaměstnanosti Švýcarska a Norska se v roce 2010 vrátila na úroveň roku 2006 a opět následoval její mírný nárůst. Míry inflace se již v roce 2008 vyšplhaly na rekordní úroveň, a to hlavně pro Norsko, které je výrazně závislé na vývozu ropy a zemního plynu.

Tab. 3.12 - Míry inflace, meziroční růst HDP a míry nezaměstnanosti (2006-2013)

Míra inflace (v %)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	1,0	0,8	2,3	-0,7	0,6	0,1	-0,7	0,1
NO	2,5	0,7	3,4	2,3	2,3	1,2	0,4	2,0
EU 28	2,3	2,4	3,7	1,0	2,1	3,1	2,6	1,5
Roční reálný růst HDP (v %)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	4,0	4,1	2,3	-2,1	3,0	1,8	1,1	1,9
NO	2,4	2,9	0,4	-1,6	0,6	1,0	2,7	0,7
EU 28	3,4	3,1	0,5	-4,4	2,1	1,7	-0,5	0,0
Vývoj míry nezaměstnanosti (v %)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	4,1	3,7	3,4	4,2	4,7	4,1	4,3	4,5
NO	3,4	2,5	2,6	3,2	3,6	3,3	3,2	3,5
EU 28	8,3	7,3	7,1	9,0	9,7	9,8	10,6	11,0

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Výše míry inflace lze dekomponovat na jednotlivé spotřební artikly. Tabulka 3.13 zachovává strukturu skupin produktů sledovanou při vývoji PLI, navíc jsou do komparace zahrnuty ceny vývozu a dovozu zboží a služeb. Právě zde je také možné najít velmi zajímavý skok ve vývoji cenové hladiny exportu zboží a služeb Norska, kde nárůst ceny ropy, který je významným vývozním artiklem Norska, způsobil zvýšení HICP o téměř 12 % a následný prudký propad těchto cen hlubokou deflací exportu.

Tab. 3.13 - Vývoj HICP spotřebních cen (2006-2013)

HICP – Vývoz zboží a služeb								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	0,3	-0,8	5,4	3,2	7,8	9,2	3,0	-2,5
NO	14,9	1,9	14,5	-21,6	17,2	15,8	6,4	-2,5
EU 28	2,5	1,7	2,0	-4,6	4,3	3,7	2,1	-0,7
HICP - Dovoz zboží a služeb								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	2,2	-0,4	5,9	-1,4	8,6	9,6	2,8	-1,9
NO	2,7	4,3	0,9	-5,9	10,0	6,0	5,0	-1,6
EU 28	3,5	1,2	3,3	-6,9	5,8	5,7	2,8	-1,7
HICP - Jídlo a nealkoholické nápoje								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	-0,1	0,5	3,1	-0,2	-1,2	-3,5	-0,9	1,4
NO	1,4	2,5	4,2	4,3	0,2	-0,3	1,2	0,8
EU 28	2,3	3,5	6,4	1,0	1,1	3,4	3,0	2,6
HICP - Bydlení (nájmy, vybavení, energie)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	3,2	2,1	5,6	-2,6	2,8	2,7	0,9	0,0
NO	8,9	-2,4	7,4	1,2	7,6	-1,0	-6,6	8,4
EU 28	5,6	3,5	6,1	1,5	2,0	5,0	4,2	2,3
HICP - Zdraví (zdravotnické služby, farmaceutické produkty apod.)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	0,1	-0,2	-0,2	0,3	-0,2	-0,2	-0,3	-0,8
NO	3,5	2,3	3,3	3,4	2,6	2,3	3,0	2,6
EU 28	1,7	2,2	2,4	1,8	1,4	2,0	2,6	0,4
HICP - Vzdělání								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	1,6	1,5	1,5	1,7	1,2	1,4	1,7	1,7
NO	2,3	2,0	2,5	4,2	3,0	2,9	5,3	7,9
EU 28	4,1	8,6	6,3	3,1	2,8	2,4	3,2	6,2
HICP - Dopravní služby								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	1,1	-0,9	1,6	-1,2	-0,4	-0,1	0,0	4,8
NO	3,8	2,9	4,6	2,8	-0,7	-0,9	5,2	2,6
EU 28	3,2	3,3	6,2	3,5	3,5	5,6	4,9	3,3
HICP - Zboží celkem								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	1,1	0,1	3,4	-3,0	0,7	-0,6	-2,0	-1,0
NO	2,4	-0,3	3,2	1,7	2,1	0,7	-0,6	1,6
EU 28	2,2	2,1	4,0	0,0	2,1	3,1	3,1	1,1
HICP - Služby celkem								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	0,9	1,3	1,6	1,0	0,1	0,1	0,1	0,1
NO	2,5	3,0	4,0	3,7	2,8	2,0	2,1	2,4
EU 28	2,4	2,8	3,1	2,4	1,1	2,1	2,1	1,1

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Inflace bývá velmi častým cílem pozornosti národní monetární politiky, která se primárně snaží o zabezpečení cenové stability. Norská centrální banka⁵⁰ využívá právě nástroje cílování inflace a jejím inflačním cílem je míra 2,5 % (Norges Bank, 2013). Monetární strategie Švýcarské národní banky⁵¹ od roku 2000 sestává z cílování tří elementů, a to definice cenové stability, mírné inflace a zejména z cílování referenční úrokové sazby – tříměsíční Libor⁵² pro švýcarský frank (Schweizerische Nationalbank, 2015). Zjednodušeně řečeno, Švýcarsko již dlouhodobě uměle udržuje směnný kurz své národní měny na úrovni stanovené centrální bankou, proto výše míry inflace z velké části také závisí na monetárních intervencích.

3.3 Trh práce

Situace na národním trhu práce úzce souvisí se situací a vývojem demografických ukazatelů. V mnohém zjištěné údaje Švýcarska a Norska zcela odpovídají evropskému průměru nebo alespoň průměru užšího výběru silných ekonomik západní Evropy. Ani jednu ze sledovaných zemí není možné označit za tranzitivní ekonomiku, která by vykazovala specifika v míře participace, významnějších rozdílech mezi pohlavím či vyšší míře nezaměstnanosti.

Pro mezinárodní komparaci ekonomik s vysokou ekonomickou úrovní je identifikace stavu a vývoje trhu práce stěžejní, a to hlavně z hlediska mezinárodní konkurenceschopnosti. Detailnějšímu rozboru tak byla podrobena skupina obyvatel v produktivním věku (15 až 64 let), a to z hlediska ekonomické aktivity, produktivity práce i jejích nákladů. Jednotlivé charakteristiky jsou porovnány v časové posloupnosti či na úrovni nejaktuálnějších dostupných dat.

---

⁵⁰ Norges Bank.

⁵¹ Schweizerische Nationalbank.

⁵² London InterBank Offered Rate.

3.3.1 Zaměstnanost

Metodice ukazatelů trhu práce se věnuje Mezinárodní organizace práce⁵³, jejíž postupy jsou dále regionálně upravovány (např. v případě EU metodikami Eurostatu). OECD (2002) definuje pojem zaměstnanosti dle ILO jako „*all persons above a specified age who during a specified brief period, either one week or one day, were in the following categories: paid employment, self employment.*“ Po překladu je tedy zaměstnanost: „*počet všech osob nad stanovený věk, které ve sledovaném období byly zařazeny do jedné z následujících kategorií (i po dobu jednoho či dvou dní): placené zaměstnání, samostatná výdělečná činnost.*“

Míra zaměstnanosti (jinak také míra participace), která je uvedena v tabulce 3.14, je počet zaměstnaných (dle předchozí definice) ve skupině obyvatelstva v produktivním věku. V Norsku se míra participace u mužů a u žen liší téměř minimálně, avšak podíl zaměstnavatelů a pracujících na vlastní účet (popř. osob samostatně výdělečně činných) na celkové zaměstnanosti je pouze 6 % (11,7 % v případě Švýcarska), což je neklamným znamením rozdílností v podnikovém prostředí.

Švýcarsko i Norsko jsou zeměmi s nejnižší nezaměstnaností v evropském měřítku. V číselném vyjádření je to míra nezaměstnanosti 4,5 % pro Švýcarsko a 3,5 % pro Norsko. Z genderového pohledu je relativní výjimkou nižší míra nezaměstnanosti u žen v Norsku. Ačkoliv se obě srovnávané země vyznačují vysokou imigrací a celkovým podílem obyvatel cizí státní příslušnosti, míra nezaměstnanosti u obyvatel ze zemí EU byla v roce 2012 na poloviční úrovni hodnoty stejného ukazatele u EU. Míra nezaměstnanosti přistěhovalců ze zemí mimo EU je jen mírně nad průměrem celkové míry nezaměstnanosti EU (13,6 % pro Švýcarsko a 12,0 % pro Norsko). Míra nezaměstnanosti u mladistvých (věková skupina 15 až 24 let) je více než podprůměrná, a to přibližně 9 % v obou případech (viz tab. 3.14).

---

⁵³ Dále také ILO (International Labour Organization).

Tab. 3.14 - Základní charakteristiky trhu práce (2012)

Charakteristiky	CH	NO	EU 28
Zaměstnanost (v 1 000 obyvatel)	4 461	2 602	215 464
v % obyvatelstva	55	51	42
Míra zaměstnanosti (15-64 let)	79,6	75,4	64,1
muži	84,6	77,3	69,4
ženy	74,4	73,5	58,8
Zaměstnanci (% zaměstnanosti)	83,3	90,5	82,5
Zaměstnavatelé (% zaměstnanosti)	5,6	1,7	4,1
Pracující na vlastní účet (% zaměstnanosti)	6,1	4,4	10,0
Pomáhající rodinní příslušníci (% zaměstnanosti)	1,6	0,2	1,2
Míra nezaměstnanosti (15-64 let)	4,5	3,5	11,0
muži	4,4	3,7	11,0
ženy	4,6	3,3	11,0
státní příslušníci sledované země	3,1	3,0	10,2
občané z EU28	6,0	5,4	12,3
občané mimo EU28	13,6	12,0	22,3
15-24 let	8,5	9,1	23,5
Prům. týdenní pracovní fond - plný prac. úvazek (hod.)	43,1	39,0	41,5

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Z porovnání vývoje nezaměstnanosti v posledních letech (tab. 3.15) je patrné, že míra nezaměstnanosti zažila výkyv v období hospodářské krize a i údaje roku 2013 jsou stále jedny z nejvyšších. Je ale také nutné připomenout fakt, že čistá migrace vzrostla mezi lety 2006 a 2013 o cca 10 % v případě Švýcarska i Norska (viz tab. 2.3, s. 47). K masivnímu nárůstu imigrace došlo v letech 2007 a 2008. S přihlédnutím k těmto vlivům je vývoj míry nezaměstnanosti velmi pozitivní v obou ekonomikách.

Tab. 3.15 - Vývoj průměrné roční míry nezaměstnanosti (2006-2013)

Vývoj průměrné roční míry nezaměstnanosti (v %)								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
CH	4,1	3,7	3,4	4,2	4,7	4,1	4,3	4,5
NO	3,4	2,5	2,6	3,2	3,6	3,3	3,2	3,5
EU 28	8,3	7,3	7,1	9,0	9,7	9,8	10,6	11,0

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

3.3.2 Produktivita práce

Produktivita dle definice OECD (2013, s. 3) „*measures how efficiency production inputs, such as labour and capital, are being used in an economy to produce a given level of output. It is considered as a key source of economic growth and competitiveness and, as such, internationally comparable indicators of productivity are central for assessing economic performance.*“ V překladu tedy produktivita „*měří, jak efektivně jsou v ekonomice používány produkční vstupy, jako práce a kapitál, k výrobě určité úrovně výstupu. Produktivita je považována za klíčový zdroj ekonomického růstu a konkurenceschopnosti, navíc mezinárodně srovnatelné ukazatele produktivity jsou stěžejní pro oceňování ekonomického výkonu.*“

V případě trhu práce lze sledovat produktivitu práce neboli efektivitu využití pracovních vstupů. Tato hodnota, která má mimo jiné značný vliv jak na konkurenceschopnost ekonomiky, tak na hospodářský růst, je ovlivněna způsobem využití technologií, výzkumu, způsobem organizace práce, celkovou infrastrukturou a obecnou životní úrovní (zdraví, vzdělání, apod.) zaměstnaných.

Produktivita práce je udávána různými způsoby. Jako výstup může být použit hrubý domácí produkt i hrubá přidaná hodnota za sledované období. Vstupem může být jeden pracovník či jedna odpracovaná hodina. Pro mezinárodní komparaci je spíše uvažován hodinový údaj, jelikož průměrný počet odpracovaných hodin na pracovníka může být v jednotlivých zemích odlišný a není vždy specifikováno, zda se jedná o pracovníka přepočteného na plný pracovní úvazek či fyzický počet zaměstnaných.

Tabulka 3.16 srovnává úroveň produktivity vůči EU. Obě země opět patří k rekordmanům v této „disciplíně“ a ačkoliv pro Švýcarsko nejsou k dispozici údaje o HDP na odpracovanou hodinu, tak i z přepočtu HDP na pracovníka je patrné, že produktivita je velmi vysoká zejména v Norsku.

Tab. 3.16 - Srovnání úrovně HDP a produktivity práce (2012)

HDP			
	per capita PPS (EU 28 = 100)	na pracovníka PPS (EU 28 = 100)	na odpracovanou hod. PPS (EU 28 = 100)
CH	152,0	115,6	:
NO	190,0	160,2	185,8
EU 28	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Ve vývoji hodnot produktivity práce od roku 2010 (viz tab. 3.17) lze vysledovat mírný pokles v roce 2013. Ačkoliv některé údaje opět nejsou za Švýcarsko k dispozici, reálná produktivita práce na jednu odpracovanou hodinu Švýcarska i Norska značně převyšuje evropský průměr.

Tab. 3.17 - Vývoj produktivity práce (2010-2013)

		2010	2011	2012	2013
Produktivita na jednoho pracovníka EU 28 = 100	CH	114,1	114,4	115,6	114,9
	NO	150,6	154,6	160,2	156,7
	EU 28	100,0	100,0	100,0	100,0
Produktivita na jednu odpracovanou hodinu EU 28 = 100	CH	:	:	:	:
	NO	175,7	180,1	185,8	182,7
	EU 28	100,0	100,0	100,0	100,0
Reálná produktivita práce na jednu odpracovanou hodinu (EUR)	CH	:	:	51,3	:
	NO	69,3	68,9	69,5	69,6
	EU 28	31,4	31,8	31,9	32,1
Meziroční změna reálné produktivity práce na jednu zaměstnanou osobu v %	CH	2,4	-0,6	-0,4	0,6
	NO	1,0	-0,2	0,7	-0,6
	EU 28	2,7	1,4	-0,1	0,4
Meziroční změna reálné produktivity práce na jednu odpracovanou hodinu v %	CH	:	:	:	:
	NO	0,4	-0,5	0,9	0,0
	EU 28	2,4	1,3	0,3	0,6

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

3.3.3 Náklady práce

Produktivita práce jde vždy bok po boku s náklady práce. I v případě nadprůměrných výsledků v produktivitě práce je nutné sledovat úroveň a poměrné zastoupení nákladů na jednotku práce. Jak uvádí Kadeřábková a Žďárek (2007, s. 265): „náklady práce zahrnují

výdaje zaměstnavatelů na zaměstnávání pracovníků.“ Jedná se o náhrady zaměstnancům (mzdy a platy, příspěvek na sociální zabezpečení) a ostatní náklady.

Náklady práce jsou také děleny zvoleným výstupem. V tabulce 3.18 jsou uvedeny jednotkové náklady práce na jednu odpracovanou hodinu, a to včetně rozkladu na kumulace ekonomických činností a jejich zastoupení v celkovém počtu odpracovaných hodin. Hodinové náklady práce jsou ve Švýcarsku i v Norsku velmi podobné, přičemž nejvíce odpracovaných hodin je ve výrobě, maloobchodech a velkoobchodech.

Tab. 3.18 - Náklady práce a množství vstupů dle odvětví (NACE) v roce 2012

Ekonomické činnosti	Hodinové náklady práce (celá ekonomika mimo veřejné správy) v PPS			Celkový počet odpracovaných hodin v %		
	CH	NO	EU 28	CH	NO	EU 28
Průmysl, stavebnictví a služby (mimo veřejné správy, obrany a povinného soc. zabezpečení)	33,3	36,1	23,2	:	:	:
Výroba	32,4	34,0	24,1	20	15	21
Stavebnictví	28,5	31,5	20,9	8	9	5
Velkoobchod, maloobchod, opravy motorových dopravních prostředků a motocyklů	29,6	29,3	19,7	14	15	15
Ubytování, stravování a pohostinství	21,3	23,4	13,6	4	3	4
Peněžnictví a pojišťovnictví	50,0	51,0	39,3	7	4	4
Profesní, vědecké a technické činnosti	40,1	42,7	30,7	8	6	5
Veřejná správa, obrana	38,5	:	25,3	8	:	9
Vzdělání	40,7	33,3	25,0	8	4	8
Zdravotnictví a sociální péče	29,9	35,1	22,3	13	12	13
Ostatní	:	:	:	19	32	24

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Z tabulky 3.19 vyplývá, že tendence ve vývoji nákladů na práci je v Norsku stoupající, a to na rozdíl od Švýcarska i EU. Jedná se však o zatím spíše krátkodobý jev.

Tab. 3.19 - Vývoj nákladů práce (2010-2013)

		2010	2011	2012	2013
Meziroční změna reálných jednotkových nákladů práce (v %)	CH	:	1,7	1,2	-0,1
	NO	-4,0	-1,4	0,6	1,9
	EU 28	-1,4	-0,8	0,8	-0,4
Hodinové náklady práce na jednoho pracovníka (přepočten na plný úvazek) v EUR	CH	:	:	51,3	:
	NO	:	:	56,4	:
	EU28	:	:	23,9	:

Zdroj: Eurostat (2015).

Porovnání nejsilnějších ekonomických činností přináší několik zajímavých zjištění. Průmysl je v HPH Norska zastoupen z 35 % a v tomto odvětví je zaměstnáno 9 % pracovníků. Podíl průmyslu v HPH ve Švýcarsku je 21 % a podíl zaměstnaných činí 15 %. Jednotkové náklady jsou sice vyšší v Norsku, ale produktivita je v této ekonomické činnosti několikanásobně vyšší (viz tab. 3.19). Velmi podobné rozdíly lze najít v činnosti v oblasti nemovitostí.

Tab. 3.20 - Srovnání HPH, produktivity a nákladů práce dle činností (NACE), 2012

Ekonomická činnost	CH				NO			
	% HPH	% ZAM	HPH/ZAM (EUR)	NÁK/HOD (EUR)	% HPH	% ZAM	HPH/ZAM (EUR)	NÁK/HOD (EUR)
Zemědělství, myslivost a rybolov	0,7	3,5	18 849	:	1,3	2,1	104 434	:
Průmysl (včetně energetiky)	20,9	15,3	131 076	50,0	35,3	9,3	411 485	66,7
Stavebnictví	5,2	7,3	62 288	43,8	5,8	7,5	89 700	49,1
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	20,9	23,4	83 016	41,5	13,7	22,2	81 434	45,5
Informační a komunikační činnosti	4,0	3,2	109 692	64,6	3,7	4,1	119 290	68,4
Peněžnictví a pojišťovnictví	10,4	5,3	179 587	76,9	4,4	2,1	237 578	79,6
Činnosti v oblasti nemovitostí	1,0	1,0	86 965	58,7	6,7	0,7	1 167 995	65,3
Profesní, vědecké, technické, admin. a podpůrné činnosti	9,4	11,5	73 171	51,1	7,0	9,2	95 354	55,0
Veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdrav. a soc. péče	18,7	23,6	70 851	55,9	20,2	35,4	68 906	53,4
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	8,8	5,9	130 519	48,3	1,8	8,7	60 581	48,9

Zdroj: Eurostat (2015), Statistics Norway (2013a), BFS (2014b), vlastní výpočty.

Po provedení komparace z hlediska makroekonomických ukazatelů lze poukázat na hlavní odlišnosti a z průměru nejvýrazněji vystupující ekonomické činnosti. Švýcarsko je po této stránce poplatné své „pověsti“ a odvětví terciárního sektoru, které vystupuje téměř po všech stránkách z průměru, je peněžnictví a pojišťovnictví. Podíl peněžnictví a pojišťovnictví na celkové hrubé přidané hodnotě je více než 10 %, na celkové zaměstnanosti 5 % a vyznačuje se nejvyšší produktivitou práce (viz tab. 3.19). Pro Norsko je nepochybně stěžejní těžba ropy a zemního plynu, která je součástí průmyslu, jehož podíl na HPH je oproti Švýcarsku značně vyšší i produktivita práce je při relativně malé zaměstnanosti v oboru nadprůměrná (viz tab. 3.20). Zdaleka nejproduktivnější v terciárním sektoru Norska jsou činnosti v oblasti nemovitostí, které při zaměstnanosti 0,7 % celkové zaměstnanosti tvoří 6,7 % celkové HPH. V následující analýze jednotlivých podnikových prostředí proto budou tyto ekonomické činnosti dále sledovány.

4. Analýza podnikového prostředí

Stejně jako v předcházejících úrovních bude i komparace na poli podnikového prostředí probíhat se zaměřením na několik individuálních kritérií. Na podnikové prostředí působí mnoho vnitřních i vnějších faktorů, které nelze v plném rozsahu definovat či se jim podrobněji věnovat. Jednotlivé analýzy a porovnávané údaje jsou uvedeny s důrazem na jednotnou metodiku jejich stanovení či výpočtu, srovnatelnost a v neposlední řadě aktuálnost. Srovnávané údaje jsou uvedeny s úmyslem navázat na tendence předchozích kapitol a tedy zaměřit se na rozdělení výsledků a sledovaných kritérií na jednotlivé ekonomické činnosti. V neposlední řadě klade rozbor podnikatelského prostředí důraz na uvedené hlavní pilíře a kritéria konkurenceschopnosti, tedy mj. prostředí trhu práce, infrastrukturu a inovace.

Efektivně fungující podnikové prostředí je pro prosperitu, ekonomickou úroveň a hospodářský růst stěžejní. Podniky však neexistují v izolovaném světě, ale jsou na jedné straně součástí národního kontextu, který přináší faktory politické, makroekonomické, mikroekonomické i sociální, a na straně druhé jsou závislé na pracovní síle, tedy lidském kapitálu. Švýcarsko i Norsko jsou země s nadprůměrnou ekonomickou i životní úrovní, ekonomicky velmi stabilní a vykazující velmi příznivé hodnoty téměř ve všech makroekonomických ukazatelích. Mnoho charakteristik je navíc téměř totožných. Je proto velmi důležité definovat odlišnosti a na jejich základě s pomocí detailnějšího rozboru zjistit odpovědi na cílové otázky.

4.1 Základní charakteristiky podnikového prostředí

I zde existuje určitý řád, struktura, počty „narození“ a „úmrtí“, klasifikace a vlivy, které specifikují prostředí konkrétní země. Mnoho obecných ukazatelů, které přímo ovlivňují podnikové prostředí, bylo uvedeno již v předchozích kapitolách (produktivita a náklady práce, HPH, HDP, inflace, migrace apod.). Pod pojmem „obecná charakteristika“ jsou chápány základní údaje, která jsou specifické právě pro podnikovou sféru, budují představu o její struktuře a současném stavu (podniková demografie) a přibližují

podmínky, ve kterých se nachází a které nelze v krátkodobém měřítku ovlivnit (infrastruktura, komunikace).

4.1.1 Podniková demografie

Na první pohled je patrné, že Švýcarsko i Norsko jsou země s naprostou převahou malých až středních podniků. Evropská komise (2014) rozděluje podniky podle jejich velikosti a obrátu na mikropodniky (do 10 zaměstnanců), malé podniky (do 50 zaměstnanců) a střední podniky (do 250 zaměstnanců). Z tabulky 4.1 je zřejmé, že ve Švýcarsku i Norsku spadá více než 98 % do kategorie mikropodnik a malý podnik. Menší rozdíl je pouze v rozdělení mezi oběma kategoriemi, ve Švýcarsku spadá do kategorie malý podnik do 50 zaměstnanců o 1 % více podniků.

Tab. 4.1 - Počet podniků dle počtu zaměstnanců (mimo zemědělství a veřejné správy), 2012

Počet podniků dle počtu zaměstnanců							
	Celkem	0-9	%	10-49	%	> 50	%
CH	501 097	458 337	91,5	34 628	6,9	8 132	1,6
NO	374 083	348 021	93,0	22 147	5,9	3 915	1,0

Zdroj: BFS (2014c), Statistics Norway (2015a).

Součástí tabulky 4.2 je podrobnější rozdělení podniků dle sektorů a kumulovaných odvětví. V kombinaci s informací o podílu zaměstnanosti v jednotlivých kategoriích je možné udělat si představu o přibližné průměrné velikosti podniků i jednotlivých činnostech. Z této perspektivy je znatelný rozdíl mezi zemědělským (primárním) a průmyslovým (sekundárním) sektorem. Primární sektor Švýcarska soustřeďuje 10 % všech podniků, ale zaměstnává necelá 4 % zaměstnanců z celkové zaměstnanosti. K průmyslovým odvětvím Švýcarska se naopak hlásí 16 % podniků a 25 % všech zaměstnanců. Je tedy možné potvrdit očekávání, že podniky působící v průmyslu jsou značně větší než ty se zemědělským zaměřením.

Ačkoliv přesné údaje rozložení podniků dle sektorů pro Norsko nejsou k dispozici, situace je jistě velmi podobná. Potvrzují to i kumulované průmyslové činnosti (těžba, zpracovatelský průmysl, energetika) kde v Norsku působí 5,8 % subjektů, které

zaměstnávají 19 % ekonomicky aktivního obyvatelstva (tab. 4.2). Zde je třeba zmínit pro Norsko významnou těžbu ropy a zemního oleje, kde v roce 2012 působilo celkem 122 podniků s průměrným počtem 222 zaměstnanců na subjekt (Statistics Norway, 2015).

Z průměru se za Švýcarsko opět profiluje peněžnictví a pojišťovnictví, kde je zaměstnáno 6,2 % z celkové zaměstnanosti ve 3 % podniků, což opět značí vysoký počet zaměstnanců na subjekt. V případě Norska připadá větší procento podniků na stavebnictví (20 %) a činnost v oblasti nemovitostí (13 %), kde naopak převažuje větší množství malých firem.

Tab. 4.2 - Počet podniků a zaměstnanců dle sektorů a odvětví (NACE), 2012

Sektor / Ekonomická činnost	CH		NO	
	Podniky %	Zaměstnanci %	Podniky %	Zaměstnanci %
I. Sektor	10,2	3,8	:	2,5
II. Sektor	16,1	25,8	:	20,2
III. Sektor	73,7	70,4	:	77,3
II. a III. Sektor (bez veřejné správy)	100,0	100,0	100,0	100,0
Průmysl (včetně energetiky)	8,7	18,5	5,8	19,0
Stavebnictví	9,3	8,3	19,9	11,5
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	24,0	28,0	23,2	35,1
Informační a komunikační činnosti	4,1	3,8	4,3	5,3
Peněžnictví a pojišťovnictví	3,0	6,2	2,8	3,1
Činnosti v oblasti nemovitostí	2,8	1,5	12,7	1,5
Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	21,7	15,2	16,7	14,3
Vzdělávání, zdravotní a sociální péče	14,4	14,7	10,6	7,1
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	11,7	3,8	9,9	3,2

Zdroj: BFS (2014c), Statistics Norway (2015a), vlastní výpočty.

Každoročně vzniká a zaniká určitý počet podnikatelských subjektů. Údaje o počtech nově vzniklých podniků v sobě obsahuje i určité procento firem, které pouze prodělaly transformaci na jinou právní formu. Tento počet není možné dostatečně přesně stanovit a pro potřeby komparace není bezpodmínečně nutný. Z tabulky 4.3 vyplývá, že v případě Švýcarska i Norska připadá největší přírůstek podniků na vědecké, technické a administrativní služby, dopravu, ubytování, stravování, pohostinství a stavebnictví. Velmi malý přírůstek v roce 2012 zaznamenalo peněžnictví a pojišťovnictví v Norsku a částečně i odvětví průmyslu. Značný rozdíl nastává mezi počtem nových subjektů ve Švýcarsku a Norsku. Ačkoliv má Švýcarsko téměř dvojnásobný počet obyvatel, počet

nových podniků v Norsku je oproti Švýcarsku pětinasobný. Tento údaj může značit rozdíly v procedurách a složitosti založení a vzniku podnikatelského subjektu nebo ve vysoké stabilitě a malé „úmrtnosti“ podniků ve Švýcarsku.

Tab. 4.3 - Počet nově vzniklých podniků dle odvětví (NACE), 2012

Ekonomická činnost	CH		NO	
		%		%
Celkem	11 891	100,0	55 905	100,0
Průmysl (včetně energetiky)	604	5,1	1 913	3,4
Stavebnictví	1 568	13,2	8 676	15,5
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	2 718	22,9	11 279	20,2
Informační a komunikační činnosti	934	7,9	3 496	6,3
Peněžnictví a pojišťovnictví	608	5,1	203	0,4
Činnosti v oblasti nemovitostí	1 234	10,4	4 571	8,2
Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	2 986	25,1	11 893	21,3
Vzdělávání, zdravotní a sociální péče	637	5,4	6 751	12,1
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	602	5,1	7 099	12,7

Zdroj: BFS (2014d), Statistics Norway (2015b), vlastní výpočty.

4.1.2 Právní formy podnikání

Součástí právní soustavy každého státu či společenství je definování právních forem podnikání, které určují typ podnikatelského subjektu, podmínky jeho založení, fungování a různých závazků. Několik právních forem je již mezinárodně zakotveno a pravidelně se objevuje po boku ostatních regionálních typů podnikání. První a nejrozšířenější právní formou je osoba samostatně výdělečně činná⁵⁴, pod kterou je registrováno 55 % podniků ve Švýcarsku a 46 % v Norsku (viz tab. 4.4). Velmi častou formou podnikání jsou tzv. společnosti s ručením omezeným, které jsou ve Švýcarsku zastoupeny z 16 % a ze 45 % v Norsku. Specifické je téměř nulové zastoupení právní formy akciová společnost v Norsku, jelikož tento typ podnikání je ve Švýcarsku registrován u 22 % subjektů.

⁵⁴ Dále také OSVČ

Tab. 4.4 - Subjekty dle právní formy podnikání, 2012

Právní forma podnikání	CH		NO	
		%		%
Celkem II. a III. sektor (bez veřejné správy)	501 097	100,0	374 083	100,0
OSVČ	275 924	55,1	171 575	45,9
Veřejná obchodní společnost	7 965	1,6	7 312	2,0
Komanditní společnosti	1 228	0,2	467	0,1
Akciové společnosti	112 000	22,4	276	0,1
Společnosti s ručením omezeným	81 799	16,3	169 724	45,4
Družstva	3 324	0,7	747	0,2
Einfache Gesellschaften	5 880	1,2	:	:
Norwegian Registered Foreign Business Enterprise	:	:	10 574	2,8
Ostatní	13 007	2,6	13 408	3,6

Zdroj: BFS (2014e), Statistics Norway (2015a), vlastní výpočty.

Regionálně jedinečnou formou podnikání jsou tzv. „Einfache Gesellschaften“⁵⁵ ve Švýcarsku. Einfache Gesellschaft je definována ve švýcarském spolkovém zákoně Obligationenrecht, odstavec 530 až 551 (Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht), 1911). Tato „jednoduchá společnost“ je zde zakotvena následovně: „*Gesellschaft ist die vertragsmässige Verbindung von zwei oder mehreren Personen zur Erreichung eines gemeinsamen Zweckes mit gemeinsamen Kräften oder Mitteln.*“ Český překlad této definice zní: „*Společnost je smluvní závazek dvou či více osob za účelem dosažení společného cíle společnými silami nebo prostředky.*“ Tato formule je doplněna ještě doplňující negativní definicí: „*Sie ist eine einfache Gesellschaft im Sinne dieses Titels, sofern dabei nicht die Voraussetzungen einer andern durch das Gesetz geordneten Gesellschaft zutreffen.*“ V překladu: „*O jednoduchou společnost ve smyslu tohoto titulu se jedná tehdy, pokud nesplňuje předpoklady pro jinou zákonem definovanou společnost.*“ V praxi se tedy jedná převážně o opravdu jednoduché dohody, které mohou nahradit kupní smlouvy apod.

⁵⁵ V doslovném překladu „Jednoduché společnosti“.

Čistě norskou formou podnikání je „Norwegian Registered Foreign Business Enterprise“⁵⁶, volně přeloženo „zahraniční podnik registrovaný v Norsku“. Tento typ subjektu umožňuje zahraničnímu podniku registrovat pobočku na území Norska. Jako NUF se může registrovat společnost s omezeným i neomezeným ručením, musí se však řídit Norskou legislativou a platnými právními předpisy (Norwegian-registered foreign enterprises, 2014).

4.1.3 Infrastruktura a komunikace

Dobrá mobilita a možnosti rychlého kvalitního dopravního i informačního spojení je pro podnikatelské prostředí velmi důležitým faktorem. Jedná se nejen o potřebu dopravního spojení pro přepravu zboží, ale i o dobré telekomunikační spojení a flexibilní propojení jak ve vnitrozemí, tak s okolními trhy.

V rámci Globálního reportu konkurenceschopnosti 2014-2015 (WEF 2014, s. 17) je konkurence mimo jiné hodnocena i z hlediska infrastruktury. Švýcarsko se v tomto srovnání umístilo na páté příčce, Norsku patří 32. místo. V hodnocení jsou zahrnuty aspekty kvality silnic, železnic a přístavů, dodávky elektřiny i telekomunikační pokrytí.

Ve Švýcarsku bylo v roce 2012 dle BFS (2015, s. 24) celkem 1 809 km státních silnic (z toho 1 419 km dálnic), 18 013 km kantonálních silnic a 51 697 km obecních silnic. Železniční síť čítala v roce 2010 celkem 5 124 km. Železniční přeprava zboží je využívána téměř pro polovinu přepravovaného zboží, při přepravě přes alpské oblasti dokonce silně dominuje. Také bilance smrtelných silničních nehod je pro Švýcarsko velmi příznivá. V roce 2012 zemřelo při silničním provozu 339 osob, 22 216 osob bylo zraněno (BFS, 2015, s. 25).

Z důvodu velmi členitého a složitého terénu není síť infrastruktury Norska tak hustá a propracovaná jako např. ve Švýcarsku. V roce 2012 se silniční síť skládala z 10 581 km státních, 44 317 km okresních a 38 970 km obecních silnic (Norwegian Ministry of

---

⁵⁶ Dále také NUF (Norskregistrert utenlandsk foretak).

Foreign Affairs, 2014, s. 39). Délka železničních tratí byla 4 154 km. Po přihlédnutí ke skutečnosti, že rozloha Norska je přibližně osmkrát větší než celková rozloha Švýcarska, se zdá být silniční infrastruktura opravdu nedostatečná. Dalším specifikem Norska je ale i velmi malá hustota zalidnění, proto nemusí být infrastruktura tolik hustá. Norsko jednoznačně zaostává v železniční infrastruktuře, kterou částečně nahrazuje pohyb po moři. Počet zraněných při silničních nehodách byl v roce 2011 8 363, zemřelo 168 osob (Statistics Norway, 2013a, s. 350).

4.2 Proces vzniku podnikatelského subjektu

Hodnocení podmínek pro ekonomickou aktivitu se věnuje projekt Skupiny Světové banky⁵⁷ „*Doing Business*“. WBG je tvořena celkem pěti subjekty. Dva ze subjektů společně tvoří Světovou banku (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj⁵⁸ a Mezinárodní asociace pro rozvoj⁵⁹) a mezi zbývající tři se řadí Mezinárodní finanční korporace⁶⁰, Multilaterální agentura pro investiční záruky⁶¹ a Mezinárodním středisko řešení investičních sporů⁶² (Skupina Světové banky, 2014).

„Doing Business measures business regulations that affect domestic small and medium-size firms in 11 areas across 189 economies. Ten of these areas—starting a business, dealing with construction permits, getting electricity, registering property, getting credit, protecting minority investors, paying taxes, trading across borders, enforcing contracts and resolving insolvency—are included in the distance to frontier score and ease of doing business ranking. Doing Business also measures labor market regulation, which is not included in these 2 measures.“ (WBG, 2015a). V českém překladu „*Doing Business*

---

⁵⁷ Dále také WBG (World Bank Group).

⁵⁸ IBRD (International Bank for Reconstruction and Development).

⁵⁹ IDA (International Development Association).

⁶⁰ IFC (International Financial Corporation).

⁶¹ MIGA (Multilateral Investment Guarantee Agency).

⁶² ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes).

hodnotí předpisy týkající se podnikového prostředí, které ovlivňují malé a střední firmy, v 11 zkoumaných okruzích ve 189 ekonomikách. Deset z těchto okruhů – založení podniku, vyřizování stavebních povolení, zásobování elektřinou, registrace majetku, vyřízení půjčky, ochrana minoritních investorů, daňové odvody, zahraniční obchodování, vymáhání smluvních ujednání a řešení insolvence – je součástí bilance odchylky od hraniční hodnoty a v hodnocení snadnosti v založení podnikání. Doing Business také hodnotí právní předpisy pro pracovní trh, toto hodnocení však není součástí těchto dvou indexů.“

4.2.1 Proces založení společnosti v podnikovém prostředí Švýcarska

Dle nejaktuálnější dostupných dat se Švýcarsko v roce 2015 nachází v celkovém žebříčku Doing Business v rámci hodnocených 188 zemí na 20. místě, od roku 2014 došlo k posunu o dvě místa nahoru. Prvním zkoumaným okruhem je právě založení podniku, kde se Švýcarsko umístilo na 69. místě a posunulo se oproti předchozímu roku o 8 příček.

Minimální počet úkonů, resp. procedur při založení společnosti je ve Švýcarsku 6. Prvním úkonem je vložení základního kapitálu na svěrenecký účet, který je bankou vydán po ukončení zapsání do obchodního rejstříku. Náklady na úschovu a převod kapitálu se pohybují v rozmezí 200 – 2 000 CHF (cca 165 - 1 650 EUR⁶³). Následuje vypracování, notářské ověření a schválení a konečný podpis stanov společnosti zakládajícími stranami za přítomnosti notáře, které je možné provést za tři dny a náklady se pohybují mezi 500 – 5 000 CHF (cca 410 – 4 100 EUR). Listina stanov společnosti je dále uložena do obchodního rejstříku, čímž se společnost stává právním subjektem (poplatek 600 CHF + 0,2 % z kapitálu vyššího než 200 000 CHF). Jedním z úkonů je registrace k platbě DPH ve spolupráci s Federálním daňovým úřadem, kde není stanoven poplatek. Založení společnosti s ručením omezeným je dokončeno přihlášením zaměstnanců do systému sociálního zabezpečení.

---

⁶³ Přepočten průměrným směnným kurzem roku 2014, 1 EUR = 1,21 CHF (Eurostat, 2015).

Kompletní založení společnosti je možné dokončit za 10 dnů, přičemž náklady činí 2 % HDP per capita a minimální výše vloženého kapitálu je stanovena na přibližně 25 % HDP per capita (WBG, 2015b).

Tab. 4.5 - Hodnocení v rámci projektu Doing Business - Založení podniku, 2015

	CH	NO	Průměr OECD
Doing Business - umístění	20	6	
Založení firmy - umístění	69	22	
Postup při založení firmy - počet úkonů	6,0	4,0	4,8
Doba založení firmy - počet dní	10,0	5,0	9,2
Náklady - % HDP per capita	2,0	0,9	3,4
Min. vložený kapitál - % HDP per capita	25,4	5,0	8,8

Zdroj: WBG (2015b), WBG (2015c).

Dle Doing Business (WBG, 2015b) měly na proces založení podniku ve Švýcarsku vliv zejména dvě reformy, a to zdvojnásobení minimální požadované výše základního vloženého kapitálu v roce 2009, které z hlediska zakladatele společnosti s ručením omezeným negativně ovlivnilo náklady spojené se vznikem nového subjektu. Druhou reformou, která na začátku roku 2015 značně usnadnila zakladatelský proces podniků na území Švýcarska, je představení online postupů pro založení podniku.

4.2.2 Proces založení společnosti v podnikovém prostředí Norska

Norsko se v projektu Doing Business umísťuje na celkovém 6. místě, tedy na stejné příčce jako v roce 2014. Referenčním typem podnikání je pro Norsko akciová společnost⁶⁴. V hodnocení na úrovni vzniku podniku se země nachází na 22. místě (WBG, 2015c).

Proces vzniku akciové společnosti se skládá ze čtyř procesů a doba založení je pouze pět dní. Mezi úkony při založení subjektu patří vložení základního kapitálu na účet banky, a to v minimální výši 30 000 NOK (cca 3 600 EUR⁶⁵). Následuje přihlášení akciové společnosti

⁶⁴ AS (Alksjeselskap).

⁶⁵ Přepočten průměrným směnným kurzem roku 2014, 1 EUR = 8,36 NOK (Eurostat, 2015).

do obchodního rejstříku a v případě obratu nad 50 000 NOK (cca 6 000 EUR) také registrace k DPH. Obě registrace mohou být provedeny pomocí online formuláře a elektronického podpisu, což celý proces zkracuje na 3 dny, náklady na elektronickou registraci jsou 5 666 NOK (cca 680 EUR). Poslední dva úkony zahrnují povinné přihlášení zaměstnanců k úrazovému pojištění a sjednání zaměstnaneckého důchodového plánu (WBG, 2015c).

Celkové náklady spojené se založením akciové společnosti (mimo základního kapitálu) jsou ve srovnání se Švýcarskem i průměrem OECD velmi nízké, a to necelé 1 % HDP per capita (viz tab. 4.1). Požadovaná minimální výše vkladu základního kapitálu tvoří jen 5 % HDP per capita.

Norsko ovlivnilo proces založení akciové společnosti zejména snížením výše minimálního základního kapitálu v roce 2013 a odstraněním požadavků na přezkoumání rozvahy akciové společnosti externím auditem v případě, kdy je kapitál zaplacen v hotovosti (2015).

4.3 Daňové systémy

Jelikož účelem kapitoly je přehledná obecná analýza podnikového prostředí, není nutné principy daňových systémů Švýcarska a Norska rozebrat do podrobností. Tuto relativně obsáhlou problematiku je proto třeba uchopit poněkud zobecňujícím pohledem a soustředit se na srovnatelné údaje a ukazatele.

Jedním z výsledků předchozích analýz a rozborů komponentů HDP bylo zjištění o rozdílné výši zastoupení čistých daní v celkovém HDP, a to přibližně 3 % ve Švýcarsku a 11 % v Norsku. Nejprve proto budou stručně popsány principy daňových systémů, příjemci daní a hlavní složky daňových příjmů. Po definici hlavních složek daňových příjmů je možné přistoupit k jednotlivým sazbám a jejich vývoji.

4.3.1 Daňové příjmy

Z hlediska daňových příjmů je nutné ve Švýcarsku rozlišovat tři úrovně, a to federální, úroveň jednotlivých kantonů a konečně obecní. Daňové příjmy Švýcarské konfederace se skládají z přímých daní z příjmů fyzických a právnických osob, tzv. předběžné zúčtovací daně z kapitálových výnosů, kolkovného a daně z přidané hodnoty. Daňové příjmy z daní z příjmů a majetku fyzických osob a zisků a kapitálu právnických osob jsou dále dle stanovených sazeb rozdělovány mezi federaci, kantony a obce. Sazby dle jednotlivých příjmových a ostatních kategorií se v jednotlivých kantonech liší. Uváděny jsou proto souhrnné údaje, popř. mediánové hodnoty. Specifikem je předběžná zúčtovací daň, která je vybírána jako záloha a po uhrazení odpovídajících daní opět vrácena, a církevní daň.

Tab. 4.6 - Příjem z daní z příjmu a příspěvků na sociální zabezpečení v % HDP, 2013

	Daně celkem	Daně z příjmu, zisku a kapitálových výnosů		Příspěvek na sociální zabezpečení		
		Fyzická osoba	Právnická osoba	Zaměstnanci	Zaměstnavatelé	OSVČ
CH	27,1	8,6	2,9	3,1	3,1	0,4
NO	40,8	10,0	8,5	3,2	5,9	0,6

Zdroj: OECD (2014), vlastní výpočty.

Úroveň daňových sazeb je v Norsku značně vyšší. I v Norsku jsou daně vybírány na třech úrovních, a to centrální (vládní), komunální a obecní. Sazby daní jsou pevně dané. Celkový příjem z daní činí téměř 41 % HDP Norska, kde největší podíl je možné přisoudit daní z příjmů fyzických osob, DPH a daní ze zisku a kapitálových výnosů právnických osob (viz tab. 4.6 a 4.7).

Tab. 4.7 - Příjem z ostatních daní v % HDP, 2013

	Majetkové daně		Daně ze zboží a služeb	
	Z nemovitostí	Dědické	DPH	Spotřební
CH	0,2	0,1	3,5	1,3
NO	0,4	0,1	7,8	2,6

Zdroj: OECD (2014), vlastní výpočty.

Švýcarské příjmy z daní tvoří 27 % HDP a největší část opět patří dani z příjmů fyzických osob a DPH (tab. 4.6 a 4.7). Vývoj procent daňových příjmů v celkovém HDP je v podstatě nulový (tab. 4.8).

Tab. 4.8 - Vývoj celkových daňových příjmů v % HDP (2009-2013)

Celkové daňové příjmy (v % HDP)					
	2009	2010	2011	2012	2013
CH	27,1	26,5	27,0	26,9	27,1
NO	42,0	42,6	42,7	42,3	40,8

Zdroj: OECD (2014), vlastní výpočty.

Aspekt platby daní hodnotí také projekt Doing Business, který uvádí Švýcarsko na 18. a Norsko na 15. místě (WBG, 2015b; WBG, 2015c). Z tabulky 4.9 je možné zjistit, že Švýcarský daňový systém sice vyžaduje vyšší počet platebních úkonů, ale doba zpracování daňového přiznání a činností s odvodem daní spojených je výrazně nižší nejen než průměr OECD, ale také než výsledek Norska.

Tab. 4.9 - Hodnocení v rámci projektu Doing Business - Platby daní, 2015

	CH	NO	Průměr OECD
Platby daní	18	15	
Počet plateb za rok	19,0	4,0	11,8
Doba zpracování - počet hodin za rok	63,0	83,0	175,4
Daň ze zisku hrazená podniky - % sazba	9,5	24,8	16,4
Příspěvek na sociální zabezpečení - % sazba	17,7	15,9	23,0
Ostatní daně - % sazba	1,8	0,0	1,9
Celková sazba daně - % zisku	29,0	40,7	41,3

Zdroj: WBG (2015b), WBG (2015c).

4.3.2 Celkové daňové zatížení

Sazba daně z příjmů se vždy dělí na daň z příjmů fyzických osob a daň příjmů (popř. zisků) právnických osob. Sazby této daně se liší v návaznosti na příjmovou kategorii, rodinný status, počet dětí a v případě Švýcarska i ve spojitosti s různými regionálními sazbami kantonů.

V tabulce 4.10 jsou údaje o dani z příjmů právnických osob a sazba odvodů sociálního a zdravotního zabezpečení. Konkrétně v případě Norska se jedná o základní sazby, u hodnot Švýcarska je použita mediánová hodnota. Sazba daně z příjmů právnických osob se ve Švýcarsku pohybuje v rozmezí od 11,48 % do 24,43 % (Corporate tax rates table, 2015).

Tab. 4.10 - Daň z příjmů právnické osoby a odvody na sociální a zdravotní pojištění zaměstnavatele, 2013

	Sazba daně z příjmů (%)	Odvody sociálního a zdravotního pojištění (%)
CH	18,0	6,3
NO	28,0	14,1

Zdroj: Corporate tax rates table (2015), vlastní zpracování.

Pro lepší představu o vlivu daňových sazeb na mzdu, a to jak z pohledu zaměstnance, tak zaměstnavatele, jsou v tabulkách 4.11 a 4.12 uvedeny jednotlivé komponenty pro výpočet čisté roční mzdy. Tyto průměrné údaje se vztahují na zaměstnance, který je svobodný a nemá žádné děti. Po odečtení celkových daní z příjmů a odvodů na sociální a zdravotní zabezpečení ze strany zaměstnance je vypočtena čistá roční mzda. Zaměstnanec ve švýcarské firmě odevzdá na daních 17,4 % své hrubé mzdy. Zaměstnanec norské firmy odvede o více než 10 % víc, a to 28,8 %.

Tab. 4.11 - Průměrné daňové zatížení svobodného bezdětného zaměstnance s ročním příjmem ve výši 100 % průměrného výdělků, 2014, v b.c.

	Průměrná hrubá roční mzda EUR	Daň z příjmu - centrální vláda		Daň z příjmu - lokální vláda		Odvody zaměstnanec		Čistá průměrná roční mzda EUR
		EUR	%	EUR	%	EUR	%	
CH	98 823,12	-1 391,09	1,41	-9 613,43	9,73	-6 176,44	6,25	81 642,16
NO	72 999,46	-7 317,72	10,02	-7 742,36	10,60	-5 985,96	8,20	51 953,42

Zdroj: OECD (2015b), OECD (2015c), vlastní výpočty.

Z pohledu zaměstnavatele jsou důležité celkové náklady práce, které jsou součtem hrubé mzdy a odvodů sociálního a zdravotního zabezpečení za zaměstnance. Rozdíl mezi náklady práce a čistým příjmem jsou ve Švýcarsku 22,3 % a v Norsku 37,0 %. Celkové průměrné daňové zatížení je v Norsku o 15 % vyšší než ve Švýcarsku. Jednou z odlišností

je také rozdílná účast na pojistném na sociální a zdravotní zabezpečení zaměstnance. Zatímco ve Švýcarsku je výše odvodů stejná pro zaměstnance o zaměstnavatele, v Norsku je sazba pro zaměstnavatele o 5 % vyšší.

Tab. 4.12 - Průměrné daňové zatížení zaměstnavatele u svobodného bezdětného zaměstnance s ročním příjmem ve výši 100 % prům. výdělku, 2014, v b.c.

	Průměrná hrubá roční mzda EUR	Odvody zaměstnanec		Čistá průměrná roční mzda EUR	Náklady práce EUR
		EUR	%		
CH	98 823,12	-6 176,44	6,25	81 642,16	104 999,56
NO	72 999,46	-9 489,93	13,00	51 953,42	82 489,39

Zdroj: OECD (2015d), vlastní výpočty.

4.3.3 Daň z přidané hodnoty

Z tabulky 4.7 (s. 81) je jasně patrné, že celkové příjmy z DPH jsou v Norsku více než dvojnásobné oproti Švýcarsku. Vzhledem k vysoké ekonomické úrovni i hrubé přidané hodnotě produktů obou zemí je rozdíl v příjmech z DPH očividně zapříčiněn rozdíly ve výši sazeb.

Sazba DPH prošla ve Švýcarsku reformou v roce 2011, kdy došlo k navýšení všech úrovní sazeb DPH. V procentním vyjádření příspěvku příjmu z DPH na HDP došlo k nárůstu jen o 0,1 % (OECD, 2014a). Švýcarská základní sazba DPH od začátku roku 2011 je 8 % (dříve⁶⁶ 7,6 %), zvláštní sazba DPH je na úrovni 3,8 % (dříve 3,6 %) a konečně snížená sazba DPH je stanovena na 2,5 % (dříve 2,4 %) (ESTV, 2011). Tzv. zvláštní sazba pro ubytování⁶⁷ se vztahuje pouze na ubytovací služby, a to včetně snídaně a dalšího případného stravování obsaženého v ceně ubytování. Snížená sazba DPH jen určena např. pro dodávky vody, potraviny, chovná zvířata, obilí, léky, tiskoviny, atd. Od plateb DPH

⁶⁶ 2001-2010

⁶⁷ Sondersatz für Beherbergung.

jsou osvobozeny služby spojené se zdravotnictvím, vzděláním a kulturou. DPH se také nevztahuje na export (ESTV, 2015).

Výše sazeb DPH je v Norsku několikanásobně vyšší. Základní sazba činí 25 %, zvláštní sazba 15 % a snížená sazba 8 % (Guide to Value Added Tax in Norway, 2015). Zvláštní sazba se na rozdíl od Švýcarska vztahuje na zboží určené pro konzumaci, tedy jídlo a pití (léky, voda, tabákové výrobky a lihoviny nejsou zahrnuty). Snížená sazba je určena pro dopravní a ubytovací služby. Od registrace k platbě DPH jsou zcela osvobozeny podniky, které produkují jen finanční, vzdělávací, zdravotnické či sociální služby. Sazba DPH na výstupu pro tiskoviny je 0 %.

4.4 Subvence

Pojem subvence je používán pro formu finanční pomoci a podpory v ekonomických odvětvích (Myers a Kent, 2001). Největší část státních subvencí proudí vždy do školství, vzdělávání či obrany, tedy převážně veřejného sektoru služeb, kde je naprostá většina příjmů tvořena právě státními subvencemi.

4.4.1 Struktura vládních výdajů

Již při rozboru HDP výdajovou metodou bylo zjištěno, že vládní výdaje na konečnou spotřebu zejména v Norsku jsou relativně vysoké. Hlavní rozdíly lze pozorovat v tabulce 4.13. Zatímco výdaje na všeobecné veřejné služby a sociální věci byly v roce 2012 téměř totožné, značné rozdíly nastávají v porovnání výdajů na veřejný pořádek a bezpečnost, zdraví a vzdělávání. Pro Švýcarsko se potvrzuje zaměření na vzdělání, veřejnou bezpečnost i ochranu životního prostředí. Naopak vysoké vládní výdaje v Norsku jsou na zdraví obyvatel a související zdravotnické činnosti a služby.

Tab. 4.13 - Srovnání struktury vládních výdajů (v % celkových vládních výdajů), 2012

Vládní výdaje	CH	NO
Všeobecné veřejné služby	9,1	9,2
Obrana	2,8	3,2
Veřejný pořádek a bezpečnost	5,2	2,2
Ekonomické záležitosti	13,6	9,8
Ochrana životního prostředí	2,1	1,6
Bydlení a společenská infrastruktura	0,6	1,5
Zdraví	6,5	16,9
Rekreace, kultura a náboženství	2,6	2,8
Vzdělávání	18,0	12,6
Sociální věci	39,5	40,1

Zdroj: OECD (2015e), Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Vládní výdaje jsou členěny na základě klasifikace vládních funkcí⁶⁸, kterou definuje SNA 93 (System of National Accounts 1993, 1993, s. 735). Jednotlivé funkce jsou dále členěny na několik dílčích funkcí, které je možné využít při další analýze. V případě výdajů na vzdělání je proto možné pozorovat, že výdaje na primární vzdělání jsou v obou zemích srovnatelné, ale výdaje na sekundární vzdělání jsou téměř trojnásobné a na terciární vzdělání dvojnásobné ve Švýcarsku oproti Norsku (General government expenditure by function (COFOG), 2015). Také struktura vládních výdajů na sociální věci je velmi rozdílná. Vládní výdaje Norska na funkci sociálních věcí jsou rozděleny primárně mezi nemoci a invaliditu a rodiny a děti, kde jsou výdaje až několikanásobně vyšší (z hlediska procentuálního zastoupení v celkových výdajích) oproti Švýcarsku. Naopak Švýcarsko klade vyšší důraz na výdaje na stáří a nezaměstnanost (General government expenditure by function (COFOG), 2015).

Z celkových výdajů centrální vlády je pak napříč všemi funkcemi na výzkum a vývoj určeno 1,2 % výdajů ve Švýcarsku a 2,6 % v Norsku. Švýcarsko investuje zejména do výzkumu a vývoje v oblastech vzdělávání, zdraví a ekonomiky. Norské investice patří ekonomice a zdraví (General government expenditure by function (COFOG), 2015).

⁶⁸ Dále také COFOG (Classification of the Functions of the Government).

4.4.2 Státní subvence

Podrobnější strategie a statistiky týkající se státních subvencí bohužel nejsou k dispozici ani pro Švýcarsko ani pro Norsko. Nejvíce citovaným společným činitelem ve světovém měřítku je podpora zemědělství. Časopis *The Economist* (Agricultural subsidies, 2012) uvádí, že podpora zemědělství sice ve všech zemích OECD od devadesátých let klesla, ale ve Švýcarsku a Norsku stále tvoří subvence více než polovinu celkových příjmů v zemědělství.

Celková výše subvencí je ve Švýcarsku 3,5 % HDP (Government revenue, expenditure and main aggregates, 2015). Výše i zaměření státních subvencí se liší v jednotlivých kantonech. Dle zveřejněných přehledů Finanční správy Švýcarské konfederace (EFV, 2015) tvořily subvence v roce 2014 celkem 57 % celkových vládních výdajů. Největší část subvencí byla určena pro tzv. „starobní a pozůstalostní pojištění“⁶⁹ (22 %), „invalidní pojištění“⁷⁰ (10 %), přímé platby do zemědělství (6 %) a finanční příspěvek na tzv. „Švýcarský federální technický institut“⁷¹ (6 %). I z tabulky 4.13 (s. 90) je jasně patrné, že Švýcarsko klade velký důraz na vzdělání, kvalitu vysokých škol a propojení školství a vědeckého výzkumu a vývoje.

Souhrnné údaje k tématu norských subvencí bohužel v jiném jazyce než norském nejsou k dispozici. Struktura vládní finanční podpory by se však i s určitými regionálními odlišnostmi blížila struktuře švýcarských subvencí. Norsko je zemí s výrazným sociálním zaměřením, tedy i subvencím budou jistě dominovat příspěvky do sociálního a důchodového systému.

---

⁶⁹ Alters- und Hinterlassenenversicherung (AHV).

⁷⁰ Invalidenversicherung (IV).

⁷¹ Eidgenössische Technische Hochschule (ETH).

4.5 Tendence ve vývoji vybraných ekonomických činností

Informační a přehledný základ od všeobecných národních údajů po rozbor stavu podnikového prostředí Švýcarska a Norska umožnil získání představy o skladbě hospodářství těchto zemí, dynamických tendencích jednotlivých skupin ekonomických činností a odvětví a jejich potenciálu.

Ve většině případů proběhla srovnání zjištěných dat v rámci nejaktuálnějšího dostupného roku. Pojem „tendence“ značí, že na závěr práce bude pozornost obrácena na pozorování vývoje ekonomických činností posledních let.

4.5.1 Vývoj hrubé přidané hodnoty

Pomocí hrubé přidané hodnoty je možné sledovat ekonomický výkon země z hlediska jednotlivých odvětví bez vlivu čistých daní z produktů. Růst HPH je ve sledovaném období (2009 až 2013) hlavní příčinou růstu, resp. poklesu HDP. Podíl HPH na celkovém HDP zůstává totiž ve Švýcarsku i Norsku téměř stabilní. Ve Švýcarsku se HPH podílí na tvorbě HDP 94,5 %, HPH Norska přibližně 89 % (GDP and main components - Current prices, 2015; vlastní výpočty). Tento rozdíl tvoří čisté daně z produktů.

Reálná roční míra růstu HPH a HDP je shodná. Vývoj v rámci jednotlivých odvětví je nejlépe možné vyjádřit procentuální meziroční změnou jejich „významu“ v tvorbě HPH, potažmo HDP. Sledované období začíná rokem 2009 z důvodu pozorování vlivu hospodářské krize a následné recese na redistribuci významu jednotlivých odvětví.

Vývoji jednotlivých ekonomických činností v rámci HPH ve Švýcarsku se věnuje tabulka 4.14. Hospodářský propad měl ve většině ekonomik největší efekt na průmyslová odvětví. Stejně tak je tomu i v případě Švýcarska, kde mezi lety 2009 a 2013 došlo k propadu celkem 1,8 % v rámci HPH. K poklesu v rámci celkové HPH došlo také v případě dopravy, ubytování, stravování a pohostinství i v peněžnictví a pojišťovnictví, které zažilo propad v letech 2009 a 2010 a od roku 2012 opět upevňuje svoji pozici. Největší posílení váhy vlivu na HPH je patrné u služeb spojených se vzděláním, zdravotnictvím, sociální péčí i vědeckými a technickými činnostmi.

Tab. 4.14 - Vývoj % HPH v HDP dle ekonomických činností, Švýcarsko (2009-2013)

Ekonomická činnost	CH				
	2009	2010	2011	2012	2013
Průmysl (včetně energetiky)	-1,2	0,0	0,2	-0,5	-0,3
Stavebnictví	0,2	0,1	0,2	0,0	-0,1
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	-0,4	0,8	-0,7	-0,3	-0,4
Informační a komunikační činnosti	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Peněžnictví a pojišťovnictví	-0,4	-0,7	0,0	0,1	0,2
Činnosti v oblasti nemovitostí	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	0,7	-0,1	0,1	0,4	0,2
Veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	1,0	-0,1	0,2	0,6	0,2
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	0,2	-0,1	0,2	0,0	0,1

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Meziroční procentuální pokles zastoupení v celkové HPH neznamena pokles hodnoty HPH dané činnosti či odvětví, což lze dokázat na údajích v tab. 4.15. Při vyjádření roční HPH v PPS je zjištěno, že meziroční růst téměř všech ekonomických činností je kladný. Nejvyšší meziroční růst však zaznamenaly právě ty činnosti, které v tabulce 4.14 zvýšily své zastoupení v HPH. Největší rozdíly lze pozorovat v peněžnictví a pojišťovnictví Švýcarska, které v roce 2009 zažilo hned po průmyslových odvětvích největší procentuální propad, od roku 2011 je ovšem zpět mezi činnostmi s vysokým růstem HPH a v roce 2013 je na pomyslném prvním místě.

Tab. 4.15 - Meziroční růst HPH dle ekonomických činností v % (výchozí údaje v PPS), Švýcarsko (2009-2013)

Ekonomická činnost	CH				
	2009	2010	2011	2012	2013
Průmysl (včetně energetiky)	-8,7	5,2	7,5	2,2	0,7
Stavebnictví	0,1	7,9	9,1	5,2	0,9
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	-5,3	9,7	2,8	2,7	0,4
Informační a komunikační činnosti	-0,3	6,3	4,9	5,0	2,8
Peněžnictví a pojišťovnictví	-7,3	-1,1	5,5	5,3	4,7
Činnosti v oblasti nemovitostí	7,2	1,4	5,6	4,5	4,3
Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	3,9	5,4	7,5	8,7	4,3
Veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	2,2	0,4	7,9	7,7	3,5
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	-0,7	4,2	8,7	4,2	3,2

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Tabulka 4.16 již jen doplňuje souvislost HPH jednotlivých dílčích kumulací činností a celkové HPH, tedy i HDP. Meziroční míra růstu HPH a HDP v přepočtu na PPS nabyla v roce 2012 hodnoty 4,7. Z údajů o procentuálním zastoupení pozorovaných skupin činností v celkové HPH a dílčích měř meziročních růstů HPH lze vypočítat váženou míru růstu, kterou se jednotlivé ekonomické činnosti podílejí na meziročním vývoji HDP. V roce 2012 se na růstu HDP nejvíce podílely činnosti spojené se vzděláním, zdravotnictvím a sociální péčí, dále také profesní vědecké a technické činnosti a v neposlední řadě také peněžnictví a pojišťovnictví.

Tab. 4.16 - Vývoj HPH dle ekonomických činností v roce 2012 (výchozí údaje v PPS), Švýcarsko

Ekonomická činnost	CH			
	% HPH	meziroční vývoj HPH v %	Podíl na růstu (dílejší HPH /celková HPH)	Vážený růst v rámci celkové HPH v %
Zemědělství, myslivost a rybolov	0,7	-2,7	0,007	-0,02
Průmysl (včetně energetiky)	20,9	2,2	0,209	0,46
Stavebnictví	5,2	5,2	0,052	0,27
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	20,9	2,7	0,209	0,56
Informační a komunikační činnosti	4,0	5,0	0,040	0,20
Peněžnictví a pojišťovnictví	10,4	5,3	0,104	0,55
Činnosti v oblasti nemovitostí	1,0	4,5	0,010	0,05
Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	9,4	8,7	0,094	0,82
Veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	18,7	7,7	0,187	1,44
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	8,8	4,2	0,088	0,37
Celková hrubá přidaná hodnota	100,0	4,7	1,000	4,70

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Průmysl zaznamenal významný propad v roce 2009 také v Norsku, které je jedním z předních vývozců ropy a zemního plynu. Mezi lety 2009 a 2013 se snížilo zastoupení průmyslových činností v celkové HPH o 5,2 %. Propad za celé sledované období nastal také ve službách v dopravě, ubytování, stravování a pohostinství. Činnosti v oblasti vzdělání, zdravotnictví a sociální péče zvýšily své zastoupení v HPH stejně jako ve Švýcarsku. Celkově nejvyšší nárůst vlivu na HPH nastal u peněžnictví a pojišťovnictví.

Tab. 4.17 - Vývoj % HPH v HDP dle ekonomických činností, Norsko (2009-2013)

Ekonomická činnost	NO				
	2009	2010	2011	2012	2013
Průmysl (včetně energetiky)	-6,3	0,7	2,2	-0,5	-1,3
Stavebnictví	0,2	-0,2	0,0	0,4	0,0
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	0,3	-0,3	-0,7	-0,1	-0,1
Informační a komunikační činnosti	0,4	0,0	-0,1	0,0	-0,1
Peněžnictví a pojišťovnictví	0,9	-0,3	-0,3	0,6	0,5
Činnosti v oblasti nemovitostí	0,6	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	0,4	-0,2	-0,1	0,3	0,2
Veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	2,4	-0,1	-0,2	0,1	0,3
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	0,2	-0,1	0,0	-0,1	0,0

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Více o vývoji HPH v jednotlivých ekonomických činnostech napovídá opět tabulka 4.18. Značné výkyvy v meziročních změnách HPH se odehrály zejména na poli průmyslových činností a peněžnictví a pojišťovnictví. Vyjádření HPH v PPS v průmyslu kleslo v roce 2009 o téměř 28 % (meziroční pokles úrovně cen o 22 % - viz tab. 3.13, s. 92), značně vzrostlo v letech 2010 a 2011 a opět se vrátilo do záporných hodnot v roce 2013 (opětovné snížení cenové úrovně spotřebitelských cen dovozu). Peněžnictví a pojišťovnictví zaznamenalo za celý průměr sledovaného období nárůst HPH v PPS o 48 %.

Tab. 4.18 - Meziroční růst HPH dle ekonomických činností v % (výchozí údaje v PPS), Norsko (2009-2013)

Ekonomická činnost	NO				
	2009	2010	2011	2012	2013
Průmysl (včetně energetiky)	-27,7	10,2	14,6	6,0	-4,3
Stavebnictví	-7,8	2,3	8,7	14,7	0,4
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	-10,6	5,8	1,0	6,9	-1,5
Informační a komunikační činnosti	-1,6	7,6	2,6	7,4	-1,3
Peněžnictví a pojišťovnictví	12,1	0,4	-3,2	25,6	13,4
Činnosti v oblasti nemovitostí	-3,2	5,6	5,6	4,9	-2,0
Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	-5,6	4,0	5,5	12,6	3,3
Veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	0,9	6,6	5,8	8,2	1,6
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	-2,3	5,0	2,2	5,4	0,4

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

V bližším rozboru roku 2012 je možné pozorovat největší vliv na růst HPH v průmyslu, vzdělávání, zdravotní a sociální péči i v peněžnictví a pojišťovnictví. Zemědělské činnosti snižují růst HPH i v případě Norska.

Tab. 4.19 - Vývoj HPH dle ekonomických činnosti v roce 2012 (výchozí údaje v PPS), Norsko

Ekonomická činnost	NO			
	% HPH	meziroční vývoj HPH v %	Podíl na růstu (díleč HPH/celková HPH)	Vážený růst v rámci celkové HPH
Zemědělství, myslivost a rybolov	1,3	-9,7	0,013	-0,13
Průmysl (včetně energetiky)	35,3	6,0	0,353	2,12
Stavebnictví	5,8	14,7	0,058	0,85
Doprava, ubytování, stravování a pohostinství	13,7	6,9	0,137	0,95
Informační a komunikační činnosti	3,7	7,4	0,037	0,27
Peněžnictví a pojišťovnictví	4,4	25,6	0,044	1,13
Činnosti v oblasti nemovitostí	6,7	4,9	0,067	0,33
Profesní, vědecké, technické, administrativní a podpůrné činnosti	7,0	12,6	0,070	0,88
Veřejná správa, obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče	20,2	8,2	0,202	1,66
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, ostatní	1,8	5,4	0,018	0,10
Celková hrubá přidaná hodnota	100,0	8,1	1,000	8,15

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

4.5.2 Výdaje podniků na výzkum a vývoj

Podnikové prostředí rozvinutých ekonomik klade čím dál větší důraz na inovace, výzkum a vývoj v různých odvětvích. Také hodnoty indexu globální konkurenceschopnosti (viz kapitola 1. Mezinárodní srovnání) naznačuje, jak důležité jsou inovace, jejich kapacita, kvalita vědeckého výzkumu, výše výdajů na výzkum a rozvoj, míra spolupráce univerzit a průmyslu, dostupnost odborníků atd. V převážné většině těchto měřítek úrovně inovací se Švýcarsko umísťuje na prvním místě (WEF, 2014, s. 353).

Celkové výdaje podniků na výzkum a vývoj byly v roce 2012 ve Švýcarsku 10 636 mil. EUR, resp. 2,05 % HDP, z čehož 68,6 % byly výdaje na výzkum a vývoj ve zpracovatelském průmyslu a zbylých 31,4 % v ostatní činnostech a zejména službách. V Norsku byla výše těchto výdajů 3 360 mil EUR, tedy 0,85 % HDP. Na zpracovatelský průmysl však v Norsku připadá jen 32,1 %.

Údaje v tab. 4.20 ukazují, jaké je rozložení výdajů na výzkum a vývoj v jednotlivých odvětvích zpracovatelského průmyslu. Ve Švýcarsku jsou zcela dominantní výdaje na vývoj farmaceutických výrobků a přípravků a strojírenství. Norské podniky nejvíce investují v oblasti výroby počítačů a elektronických a optických zařízení. Mimo zpracovatelský průmysl investují norské podniky nejvíce do výzkumu a vývoje v oblasti komunikačních a informačních služeb a profesní, vědecké a technické činnosti (Business enterprise R&D expenditure (BERD) by economic activity and type of costs (NACE Rev. 2), 2015).

Tab. 4.20 - Srovnání výdajů podniků na výzkum a vývoj ve zpracovatelském průmyslu v % celkových výdajů, 2012, rozdělení dle NACE

Odvětví zpracovatelského průmyslu	CH	NO
Výroba potravinářských výrobků, nápojů a tabákových výrobků	0,7	8,1
Výroba textilií, oděvů, usní a souvisejících výrobků	:	0,9
Výroba dřeva, dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků kromě nábytku, tisk a rozmnožování nosičů	:	2,7
Výroba chemických látek a chemických přípravků	5,8	:
Výroba základních farmaceutických produktů a přípravků	43,2	4,9
Výroba pryžových a plastových produktů	:	1,5
Výroba ostatních nekovových minerálních produktů	:	1,4
Výroba základních kovů, hutní zpracování kovů, slévárenství	5,2	3,7
Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků kromě strojů a zařízení	:	13,1
Výroba počítačů, elektronických a optických produktů a zařízení	11,8	20,45
Výroba elektrických zařízení	:	5,2
Výroba strojů a zařízení	17,7	12,6
Výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů	:	2,7
Výroba ostatních dopravních zařízení	:	6,4
Výroba nábytku	:	1,6
Ostatní zpracovatelský průmysl	:	1,6
Opravy a instalace strojů a zařízení	:	2,3

Zdroj: Eurostat (2015), vlastní výpočty.

Závěr

Snaha o ekonomickou komparaci Švýcarska a Norska se možná opravdu může na první pohled zdát bezpředmětnou a téměř zbytečnou. Jedná se o země na jedné straně velmi odlišné, které nepojí intenzivní diplomatické ani ekonomické styky, na druhé straně jsou to jedny z nejrozvinutějších ekonomik, a to z pohledu jednotlivců, domácností, podniků i národních výsledků.

Před zahájením podrobnějších ekonomických analýz se téma vztahu k Evropské unii zdálo být tím jediným potenciálně zajímavým pojícím prvkem pro komparaci. Srovnání z hlediska evropské integrace, které by znamenalo v první řadě sledování historického vývoje, příčin a následků, bylo brzy odsunuto zjištěním, že největší výzvou a určitým výzkumným problémem je identifikace signifikantnějších rozdílů ve zdánlivě téměř totožných ekonomických datech Švýcarska a Norska na všech úrovních, které mají v konečném důsledku zásadní vliv právě na podnikatelské prostředí.

Zaměření na fenomén evropské integrace vzápětí vystřídala hypotéza, která vychází z obecného předpokladu o podobnosti obou ekonomik, a to v zastoupení jednotlivých komponentů v HDP, výši HDP a zaměření na export a zpracovatelský průmysl. Tento výzkumný předpoklad lze potvrdit i vyvrátit pouze zčásti. Absolutní výše HDP je samozřejmě odlišná. Po přepočtu na srovnatelnou cenovou hladinu a porovnatelný údaj v podobě HDP per capita lze však tuto část hypotézy potvrdit, jelikož reálný HDP per capita byl v roce 2013 ve Švýcarsku 42 650 EUR a v Norsku 48 219 EUR (viz tab. 3.2, s. 50), liší se tedy pouze minimálně. Shodu v rámci komponentů HDP lze vyvrátit, jelikož ve všech sledovaných metodách se údaje odlišují. Produkční a důchodová metoda odhalují mimo jiné značně vyšší úroveň daňového zatížení v Norsku, kde čisté daně v roce 2013 tvořily 10,5 % HDP oproti 3,3 % ve Švýcarsku (tab. 3.3 a 3.4, s. 51-52). Výdajová metoda ukazuje na rozdíly v otevřenosti ekonomiky a ve výrazně vyšším podílu exportu i importu v HDP Švýcarska, kde celkový export v roce 2013 činil 72,1 % a import 60,0 % HDP (tab. 3.5, s. 53). Na základě rozkladu HDP výdajovou metodou lze potvrdit exportní orientaci Švýcarska i Norska, jejichž čisté vývozy tvoří cca 10 % HDP. Nakonec hrubá přidaná hodnota zpracovatelského průmyslu, která tvořila v roce 2013 celkem 20,6 % HDP Švýcarska a 34,0 % HDP Norska (viz tab. 3.4, s. 52), je v obou porovnávaných zemích

opravdu nejdominantnější. Na stále větší důležitosti ale získávají odvětví služeb, která upevňují svá postavení v rámci HDP na úkor průmyslových odvětví.

Výzkumný předpoklad, že činnost „peněžnictví a pojišťovnictví“ je jedním z nejdynamičtěji se rozvíjejícím oborem terciárního sektoru lze potvrdit. Tato ekonomická činnost má sice značně větší podíl v zastoupení v tvorbě HPH Švýcarska, tj. 10,7 % HPH oproti 5,0 % HPH v Norsku v roce 2013 (viz tab. 3.4, s. 52), ale v letech 2012 i 2013 její zastoupení v HPH a potažmo i v HDP výrazně stoupá ve Švýcarsku i Norsku. Meziročně vzrostl význam HPH peněžnictví a pojišťovnictví v celkové hrubé přidané hodnotě o 0,3 % ve Švýcarsku a dokonce o 1,1 % v Norsku (tab. 4.14 a 4.17, s. 89, 91). Meziroční růst HPH je v peněžnictví a pojišťovnictví velmi dynamický a nejvyšší v letech 2012 a 2013, kdy se výrazně podílí na celkovém růstu HDP. V případě Švýcarska se jednalo o růst 5,3 % v roce 2012 a 4,7 % v roce 2013 (tab. 4.15, s. 89). HPH činnosti peněžnictví a pojišťovnictví rostlo v Norsku v roce 2012 o neuvěřitelných 25,6 % a o 13,4 % v roce 2013 (tab. 4.18, s. 91). Z poměrů zastoupení počtu podniků a zaměstnanců v této činnosti vyplývá, že v peněžnictví a pojišťovnictví působí zejména větší podniky, které se dokážou vyrovnat s vysokými náklady práce. Vysokou úroveň nákladů práce však kompenzuje nejvyšší produktivita v rámci terciárního sektoru ve Švýcarsku (179 587 EUR) a třetí nejvyšší hodnota produktivity na zaměstnance v Norsku (237 587 EUR) (viz tab. 3.2, s. 69).

Mezinárodní komparace se zaměřením na analýzu podnikového prostředí může být vždy ještě podrobnější a do srovnání zahrnout mnoho dalších aspektů a ukazatelů, které nebyly předmětem zkoumání práce. Zjištěné závěry proto budou „jen“ individuálními výsledky, které při rozdílně zaměřené komparaci nemusí obstát. V případě Švýcarska a Norska lze s určitostí prohlásit pravděpodobně jen to, že dosahují výrazně vyšší ekonomické úrovně, kvality života, produktivity práce, ale i cenové hladiny než průměr Evropské unie. V žebříčcích kvality života jednotlivců se Švýcarsko i Norsko umísťují pravidelně na předních místech i ve světové konkurenci. Vyšší náklady na život (nejvyšší cenová hladina, daňové zatížení) v Norsku kompenzují vysoké příspěvy vládních institucí na individuální spotřebu. Obě země se vyznačují velmi nízkou mírou nezaměstnanosti i vysokou kvalitou sociálních a zdravotnických služeb a vzdělání.

Potenciální zahraniční investor by měl zvážit jak podmínky pro založení nového podniku, tak náklady práce a daňové odvody i produktivitu práce. Na výběr tak má vliv i zamýšlená ekonomická činnost. Vysoká konkurenceschopnost ekonomického prostředí Švýcarska ve spojení s velkými investicemi do výzkumu a vývoje ve všech odvětvích, úroveň vzdělání a kvalifikované síly, nízkou mírou inflace a růstovou tendencí v letech 2012 a 2013 ve všech sledovaných ekonomických činnostech mimo primárního sektoru proto hraje zásadní roli při zodpovězení cílové otázky práce. *Pro uskutečnění investičního záměru je z pohledu této individuální komparace potenciálněji národohospodářské a podnikatelské prostředí Švýcarska.*

Seznam použité literatury

Citace

Monografie

BÄR, Oskar, 1979. *Geographie der Schweiz*. 1. vyd. Zürich: Lehrmittelverlag des Kanton Zürich. ASIN B00II5RAL6.

DAVIES, James B., S. SANDSTRÖM, A. SHORROCKS a Edward N., 2008. *The World Distribution of Household Wealth*. 1. vyd. Helsinki: UNU-WIDER. ISBN: 978-92-9230-064-7.

DURČÁKOVÁ, Jaroslava a MANDEL, Martin, 2007. *Mezinárodní finance*. 3. vyd. Praha: Management Press. ISBN 978-0-72-61170-6.

FRAIT, J., ZEDNÍČEK, R., 1996. *Makroekonomie*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU. ISBN 80-7078-296-1.

GSTÖHL, S, 2002. *Reluctant Europeans: Norway, Sweden and Switzerland in the Process of Integration*. 1. vyd. Londýn: Lynne Rienner Publishers, Inc. ISBN 978-15-882-6036-9.

GWARTNEY, James. D. a STROUP, Richard, L., 1987. *Macroeconomics*. 4. vyd. Orgando: Harcourt Brace Jovanovich Publisher. ISBN 978-0-15-518881-5.

KADEŘÁBKOVÁ, Anna a ŽDÁREK, Václav, 2007. *Makroekonomická analýza*. 1. vyd., Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. ISBN: 978-80-86730-05-9.

MYERS, N. a KENT, J., 2001. *Perverse subsidies: how tax dollars can undercut the environment and the economy*. 1. vyd. Washington: Island Press. ISBN 1-55963-835-4.

SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D., 1992. *Economics*. 14. vyd. New York: McGraw-Hill. ISBN 0-07-054879.

YOTOPOULOS, Pan A., 2005. *Exchange Rate Parity for Trade and Development: Theory, Tests, and Case Studies*. 1. vyd. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-48216-5.

Příspěvky ve sborníku

CHEUNG, Yin-Wong, 2009. Purchasing power parity. In: REINERT, Kenneth A. aj. *The Princeton Encyclopedia of the World Economy I*. Princeton: Princeton University Press, s. 942. ISBN 978-0-691-12812-2.

Elektronické dokumenty a databáze

Agricultural subsidies, 2012. In: *The Economist* [online]. London: The Economist Newspaper Limited, strana naposl. edit. 2012-09-22 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.economist.com/node/21563323>.

Apple Store (Norway), 2015. iPhone 6. In: *Apple Store* [online]. Apple Inc., c2015 [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://store.apple.com/no/buy-iphone/iphone6>.

Apple Store (Schweiz), 2015. iPhone 6. In: *Apple Store* [online]. Apple Inc., c2015 [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://store.apple.com/ch-de/buy-iphone/iphone6>.

BFS, 2014a. *Die Bevölkerung der Schweiz 2014* [online]. 1. vyd., Neuchatel: Bundesamt für Statistik. 2014-11-20 [vid. 2015-01-30] Dostupné z: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/01/22/publ.Document.186701.pdf>.

BFS, 2014b. Strukturelle Arbeitskostenstatistik 2012: Arbeitskosten je geleistete Stunde. In: *Bundesamt für Statistik - Statistisches Lexikon der Schweiz* [online]. Neuchatel: Bundesamt für Statistik, strana naposl. edit. 2014-09-01 [vid. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/06/04/blank/data.html>.

BFS, 2014c. Statistik der Unternehmensstruktur STATENT 2012: Marktwirtschaftliche Unternehmen nach Wirtschaftsabteilungen und Grössenklasse, 2012. In: *Bundesamt für Statistik - Statistisches Lexikon der Schweiz* [online]. Neuchatel: Bundesamt für

Statistik, strana napol. edit. 2014-08-11 [vid. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/06/02/blank/data.Document.20927.xls>.

BFS, 2014d. Statistik der Unternehmensstruktur STATENT 2012: Neu gegründete Unternehmen. In: *Bundesamt für Statistik - Statistisches Lexikon der Schweiz* [online]. Neuchatel: Bundesamt für Statistik, strana napol. edit. 2014-08-11 [vid. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/06/02/blank/data.Document.20937.xls>.

BFS, 2014e. Statistik der Unternehmensstruktur STATENT 2012: Marktwirtschaftliche Unternehmen nach Wirtschaftsabteilungen und Rechtsform. In: *Bundesamt für Statistik - Statistisches Lexikon der Schweiz* [online]. Neuchatel: Bundesamt für Statistik, strana napol. edit. 2014-08-11 [vid. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/06/02/blank/data.Document.20929.xls>.

BFS, 2015. *Taschenstatistik der Schweiz 2015* [online]. 1. vyd. Neuchatel: Bundesamt für Statistik, 2015-02-27 [vid. 2015-01-30]. ISBN: 978-3-303-00526-2. Dostupné z: <http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/00/01/02.Document.189951.pdf>

Bulletin CES VŠEM, 2008 [online]. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 28.02.2008, roč. 2008, č. 4 [vid. 2015-02-16]. ISSN 1801-1578. Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/bulletin/gf_bulletin0109.pdf.

Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht), 1911. In: *Der Bundesrat* [online]. Zürich: Schweizerische Eidgenossenschaft, c2015 [vid. 2015-04-10]. Dostupné z: <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19110009/index.html#id-2-23>.

Business enterprise R&D expenditure (BERD) by economic activity and type of costs (NACE Rev. 2), 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana napol. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-22]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=rd_e_berdcostr2&lang=en.

- CIA, 2015a. The World Factbook: Switzerland. In: *Central Intelligence Agency* [online]. Washington: Central Intelligence Agency, 2015 [vid. 2015-03-18]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sz.html>.
- CIA, 2015b. The World Factbook: Norway. In: *Central Intelligence Agency* [online]. Washington: Central Intelligence Agency, 2015 [cit. 2015-03-18]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sz.html>.
- Corporate tax rates table, 2015. In: *KPMG* [online]. London: KPMG International Cooperative, c2015 [vid. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.kpmg.com/global/en/services/tax/tax-tools-and-resources/pages/corporate-tax-rates-table.aspx>.
- CZ-NACE, 2015 [online]. Praha: CZ-NACE, c2015 [vid. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.nace.cz/>.
- ČSÚ, 2015. Evropský srovnávací program. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2015-01-27 [vid. 2015-03-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program.
- EFV, 2015. Subventionen des Bundes im Jahr 2014. In: *Eidgenössische Finanzverwaltung EFV* [online]. Neuchatel: Eidgenössische Finanzverwaltung EFV, c2015 [vid. 2015-04-02]. Dostupné z: http://www.efv.admin.ch/d/downloads/finanzpolitik_grundlagen/subv_subventionsueberpruefung/grafiken/0_Grafiken_Subventionen_Bund.pdf.
- ESTV, 2011. Die aktuellen Steuersätze. In: *Eidgenössische Steuerverwaltung ESTV* [online]. Neuchatel: Eidgenössische Steuerverwaltung ESTV, strana naposl. edit. 2011-01-01 [vid. 2015-04-08]. Dostupné z: http://www.estv.admin.ch/mwst/themen/00155/#sprungmarke0_5.
- ESTV, 2015. Was ist die Mehrwertsteuer (MWST)? In: *Eidgenössische Steuerverwaltung ESTV* [online]. Neuchatel: Eidgenössische Steuerverwaltung ESTV, strana naposl. edit. 2015-01-29 [vid. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://www.estv.admin.ch/mwst/themen/00153/index.html?lang=de>.

- Eurostat, 2014. Eurostat Statistics Explained: Comparative price levels of consumer goods and services. In: *European Commission* [online]. Brusel: European Union, strana naposl. edit. 2014-12-11 [vid. 2015-03-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Comparative_price_levels_of_consumer_goods_and_services.
- Eurostat, 2015. In: *European Commission* [online]. Brusel: European Union, c2015 [vid. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- OECD, 2012. *Eurostat-OECD Methodological Manual on Purchasing Power Parities* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012- [cit. 28.2.2015]. ISSN 1977-0375. Dostupné z: <http://www.oecd.org/std/prices-ppp/PPP%20manual%20revised%202012.pdf>.
- Evropská komise, 2014. Které podniky patří do kategorie MSP? In: *European Commission* [online]. Brusel: European Union, strana naposl. edit. 2014-12-05 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_cs.htm.
- ČSÚ, 2015. Evropský srovnávací program. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, strana naposl. edit. 2014-01-27 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropsky_srovnavaci_program.
- FU, Haishan, 2014. ICP 2011: 7 Million Prices, 199 Economies, 8 Regions, and 15 Partners, 2014. In: *The World Bank* [online]. 2014-03-30 [vid. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://blogs.worldbank.org/opendata/icp-2011-7-million-prices-199-economies-8-regions-and-15-partners>.
- GDP and main components - Current prices*, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-22]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_c&lang=en.
- General government expenditure by function (COFOG)*, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-22]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_exp&lang=en.

- Geological Survey of Norway*, 2015 [online]. Trondheim: Norges geologiske undersøkelse, c2015 [vid. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.ngu.no>.
- Government revenue, expenditure and main aggregates*, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-23]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10a_main&lang=en.
- Guide to Value Added Tax in Norway, 2015. In: *Skatteetaten* [online]. Oslo: Skatteetaten, c2015 [vid. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://www.skatteetaten.no/en/Bedrift-og-organisasjon/Merverdiavgift/Guide-to-Value-Added-Tax-in-Norway/?chapter=3732#kapitteltekst>.
- Historical Milestones, 2013. In: *Visitnorway.com* [online]. Oslo: Innovation Norway, c2013 [vid. 2013-11-27]. Dostupné z: <http://www.visitnorway.com/en/About-Norway/History/Historical-milestones>.
- IMD, 2014. *IMD World Competitive Yearbook 2014* [online]. 1. vyd. Lausanne: IMD World Competitiveness Center, 2014 [vid. 2015-03-05]. ISBN: 978-2-9700514-8-0. Dostupné z: http://www.conicyt.cl/wp-content/uploads/2014/07/IMD_WCY-2014.pdf.
- KRISTIANSEN, Jan Erik, 2014. *This is Norway 2014. What the figures say* [online]. 1. vyd., Oslo: Statistisk sentralbyrå, 2014-09-05 [vid. 2015-02-15]. ISBN 978-82-537-8978-1. Dostupné z: http://www.ssb.no/en/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/195077?_ts=1483baee618.
- Nordic Council of Ministers, 2014. *Nordic Statistical Yearbook 2014* [online]. 1. vyd., Copenhagen: Nordic Council of Ministers, 2014-11-19 [vid. 2015-01-20]. ISBN 978-92-893-3854-7. Dostupné z: http://www.ssb.no/en/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/206527?_ts=149d309db98.
- Norges Bank, 2013. Inflation. In: *Norges Bank* [online]. Oslo: Norges Bank, 2013-08-22 [vid. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.norges-bank.no/en/statistics/inflation/>.

- Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 2014. *Minifacts About Norway 2014* [online]. 1. vyd. Oslo: Norwegian Ministry of Foreign Affairs, 2014-05-09 [vid. 2015-03-09]. ISBN 978-82-7177-956-6 E-933. Dostupné z: http://www.ssb.no/en/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/176087?_ts=145db65fb68.
- Norwegian-registered foreign enterprises, 2014. In: *Altinn* [online]. Brønnøysund: Altinn, strana napol. edit. 2014-11-25 [vid. 2015-04-10]. Dostupné z: <https://www.altinn.no/en/Start-and-Run-a-Business/Before-start-up/Choosing-an-organisational-structure-/Norwegian-registered-foreign-enterprises-NUF>.
- OECD, 2002. Glossary of Statistical Terms: Employment - ILO. In: *OECD. Stat Extracts* [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, strana napol. edit. 2002-03-15 [vid. 2015-04-05]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=778>.
- OECD, 2012. *Eurostat Methodologies and Working papers: Eurostat-OECD Methodological Manual on Purchasing Power Parities* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012 [vid. 2015-02-02]. ISSN 1977-0375. Dostupné z: <http://www.oecd.org/std/prices-ppp/PPP%20manual%20revised%202012.pdf>.
- OECD, 2013. *OECD Compendium of Productivity Indicators 2013* [online]. 1. vyd. Paris: OECD Publishing, 2013 [vid. 2015-04-15]. ISBN: 978-92-64-20486-7. Dostupné z: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/industry-and-services/oecd-compendium-of-productivity-indicators-2013_pdtvy-2013-en#page4.
- OECD, 2014a. Revenue Statistics - Comparative tables. In: *OECD. Stat Extracts* [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, strana napol. edit. 2014-12-01 [vid. 2015-04-15]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/price-level-indices.htm>.
- OECD, 2015a. Price Level Incides. In: *OECD. Stat Extracts* [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, c2015 [vid. 2015-03-26]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/price/price-level-indices.htm>.

- OECD, 2015b. PPPs and exchange rates. In: *OECD. Stat Extracts* [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, c2015 [vid. 2015-04-15]. Dostupné z: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SNA_TABLE4.
- OECD, 2015c. Tax wedge decomposition. In: *OECD. Stat Extracts* [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, c2015 [vid. 2015-04-15]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=TABLE_I3#.
- OECD, 2015d. Average tax wedge decomposition. In: *OECD. Stat Extracts* [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, c2015 [vid. 2015-04-15]. Dostupné http://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=TABLE_I3#.
- OECD, 2015e. Government expenditure by function (COFOG), SNA93. In: *OECD. Stat Extracts* [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, c2015 [vid. 2015-04-15]. Dostupné z: http://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=TABLE_I3#.
- OSBERG, Lars a SHARPE, 2011. *Comparisons of Trends in GDP and Economic Well-being - the Impact of Social Capital* [online]. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development [vid. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/innovation/research/1824740.pdf>.
- Statistics Norway, 2015b. New enterprises and employees, except public administration, agriculture, forestry and fishing, by entry of firm and sizegroups. In: *Statistics Norway* [online]. Oslo: Statistics Norway, c2015 [vid. 2015-04-08]. Dostupné z: <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/Define.asp?subjectcode=&ProductId=&MainTable=NyeForePrimaer&nvl=&PLanguage=1&nyTmpVar=true&CMSSubjectArea=virksomheter-foretak-og-regnskap&KortNavnWeb=foretak&StatVariant=>.
- System of National Accounts 1993*, 1993. Brussels/Luxemburg, New York, Paris, Washington: UN, OECD, IMF a Eurostat. ISBN 92-1-161352-3.
- The World Bank, 2015. *Gross Domestic Product 2013* [online]. 1. vyd. Washington: The World Bank, 2015-04-14 [vid. 2015-04-17]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>.

WBG, 2015a. About Doing Business. In: *Doing Business* [online]. Washington: World Bank Group, c2015 [vid. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB15-Chapters/DB15-About-Doing-Business.pdf>.

WBG, 2015b. Ease of Doing Business in Switzerland. In: *Doing Business* [online]. Washington: World Bank Group, c2015 [vid. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/switzerland#starting-a-business>.

WBG, 2015c. Ease of Doing Business in Norway. In: *Doing Business* [online]. Washington: World Bank Group, c2015 [vid. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/norway>.

WEF, 2014. *The Global Competitiveness Report 2014-2015* [online]. 1. vyd. Geneva: World Economic Forum, 2014 [vid. 2015-03-04]. ISBN: 978-92-95044-98-2. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf.

Bibliografie

ARVANITIS, S., M. LEY, F. SELIGER, T. STUCKI UND M. WÖRTER, 2007. *Innovationsaktivitäten in der Schweizer Wirtschaft - Eine Analyse der Ergebnisse der Innovationserhebung 2005*. 1. vyd. Bern: Staatssekretariat für Wirtschaft SEC. ISBN 3-907846-58-3.

Average number of usual weekly hours of work in main job, by sex, professional status, full-time/part-time and occupation (hours), 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana napsl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z:
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_ewhuis&lang=en.

BALDWIN, R. a W. CHARLES, 2008. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1807-1.

BFS, 2015b. Bruttoinlandprodukt - Daten, Indikatoren. In: Bundesamt für Statistik - Statistisches Lexikon der Schweiz [online]. Neuchatel: Bundesamt für Statistik, c2015 [vid. 2015-04-08]. Dostupné z:
http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/04/02/01/key/bip_gemaess_produktionsansatz.html.

Comparative price levels, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana napsl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z:
<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tec00120&language=en>.

COTTIER, T. a R. LIECHTI, 2006. *Die Beziehungen der Schweiz zur Europaeischen Union: Eine kurze Geschichte differenzieller, und schrittweiser Integration*. Basel: Europa-Inst. ISBN 978-39-057-5107-9.

ECU/EUS exchange rates versus national currencies, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16].

Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tec00033&language=en>.

Elektronická databáze článků ProQuest [online]. © 2000-2013 [cit. 2013-10-06]. Dostupné z: <http://www.proquest.cz/>.

Employment (main characteristics and rates) - annual averages, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfisi_emp_a&lang=en.

Employment by sex, age and professional status (1 000), 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16].

Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfisa_egaps&lang=en.

Eurostat, 2014b. Eurostat Statistics Explained: Population structure and ageing. In: European Commission [online]. Brusel: European Union, strana naposl. edit. 2014-05-01 [vid. 2015-03-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing.

Eurostat, 2015. Eurostat Statistics Explained: Labour cost structural statistics - levels. In: *European Commission* [online]. Brusel: European Union, strana naposl. edit. 2015-01-01 [vid. 2015-03-015]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing.

Exports and imports by Member States of the EU/third countries - Price indices, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_exi_p&lang=en.

Fertility indicators, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-10]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_find&lang=en.

GDP and main components (output, expenditure and income), 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_gdp&lang=en.

GDP deflator, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=teina110&language=en>.

GDP per capita in PPS, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-02 [vid. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tec00114&language=en>

Gross national income, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=teina080&language=en>.

Gross value added and income by A*10 industry breakdowns, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_a10&lang=en.

HICP - inflation rate, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tec00118&language=en>.

HICP (2005 = 100) - annual data (average index and rate of change), 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana napol. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_hicp_aind&lang=en.

Income, savind and net lending/borrowing - Current prices, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana napol. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_inc_c&lang=en.

Labour productivity - annual data, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana napol. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_aux_lp&lang=en.

Labour productivity per person employed (ESA95), 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana napol. edit. 2015-03-02 [vid. 2015-03-18]. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00116&plugin=1>.

Labour productivity per person employed and hour worked (EU 28 = 100), 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana napol. edit. 2015-03-02 [vid. 2015-03-18]. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tesem160&language=en>.

MERCADO, S., WELFORD, R. a K. PRESCOTT, 2008. *European Business*. 4. vyd. Harlow: Pearson Education, Limited. ISBN 978-02-736-9497-7.

NEF, 2015. How is the Happy Planet Index Calculated? In: *Happy Planet Index* [online]. London: The New Economics Foundation, c2015 [vid. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.happyplanetindex.org/about/>.

Nominal and real unit labour cost growth, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-02 [vid. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tesem170&language=en>.

Population and employment, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-02]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_pe&lang=en.

Population and employment, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_pe&lang=en.

Population density, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, 2015 [vid. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tps00003&language=en>.

Population change - Demographic balance and crude rates at national level, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_gind&lang=en.

Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA2010 aggregates, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_ppp_ind&lang=en.

Real GDP growth rate - volume, 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-02 [vid. 2015-03-18]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tec00115&language=en>.

UNDP, 2014a. *Human Development Report 2014* [online]. 1. vyd. New York: United Nations Development Programme, 2014 [vid. 2015-04-17]. ISBN: 978-92-1-126368-8. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>.

UNDP, 2014b. *Human Development Report 2014: Technical Notes* [online]. 1. vyd. New York: United Nations Development Programme, , 2014 [vid. 2015-04-17] ISBN: 978-92-1-126368-8. Dostupné z http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14_technical_notes.pdf.

Unemployment rates by sex, age and country of birth (%), 2015 [online]. Luxembourg: Eurostat, European Commission, strana naposl. edit. 2015-03-15 [vid. 2015-03-16]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsa_urgacob&lang=en.